

Vogelwerkgroep Losser Jaarverslag 2012

Inhoudsopgave

Colofon	2
Voorwoord	3
Medewerking	4
Secretarieel verslag	5
Nestkastverslag 2012	9
Huiszwaluw en Boerenzwaluw 2012	13
VRS Conings, Overdinkel	15
Steenuilen 2012	23
Ooievaars 2012	26
Resultaten broedvogelonderzoek gemeente Losser 2012	27
Midwintertelling watervogels 2012	34
Klapekstertelling winter 2011-2012	37
De Oelemars in 2012	39
Telpost Oelemars 2012	41
Euro Birdwatch, 6 oktober 2012	46
Houtduiventrek over telpost Oelemars	47
Project Pieké	50
Atlasproject Sovon	59
De Welp – Een landschapsparel bij Losser	60
Dagvlinders en libellen 2012	62
Nachtvlinders 2012	64
Soortenlijst van de gemeente Losser	66
Waarnemingen Oelemars t/m 2012	68
Fotografie	73

Dit jaarverslag kwam mede tot stand dankzij financiële steun van de Rabobank Twente Oost.

Colofon

Bestuur	Ben Heerink - voorzitter Rudi Lanjouw - penningmeester Sander Wansing - secretaris Ben Hulsebos Friso Koop	ben.heerink89@gmail.com rmlanjouw@gmail.com info@vvglosser.nl benhulsebos@home.nl frisokoop@home.nl
Website	http://vvglosser.nl	
Oelemars	Ben Hulsebos, Sander Wansing	info@vvglosser.nl
Excursies	Ben Hulsebos, Sander Wansing	info@vvglosser.nl
Jaarverslag	Ben Hulsebos, Leo Hassing, Sander Wansing,	benhulsebos@home.nl
Ringstation	Leo Hassing, Harrie Linckens	ringstation-overdinkel@kpnplanet.nl
SOVON Vogelonderzoek Nederland	Ben Hulsebos, SOVON - districtscoördinator Twente	benhulsebos@home.nl
Nestkasten (controle)	Bennie Egberink	b.egberink@home.nl
Nestkasten (productie)	Paul Halman	p.halman@home.nl
Telgebied Losser	Ben Hulsebos Rudi Lanjouw	benhulsebos@home.nl rmlanjouw@gmail.com
BMP-projecten	Ben Hulsebos	benhulsebos@home.nl
Steenuilprojecten	Friso Koop	frisokoop@home.nl

In 2012 werd o.a. samengewerkt met de hierna vermelde instanties/organisaties:

- Gemeente Losser
- IVN Losser
- Kerkuilenwerkgroep Twente
- Natuurmonumenten, Landschap Overijssel en Staatsbosbeheer
- Nederlandse Entomologische Vereniging
- Regio Twente Arboretum Poortbulten
- SOVON
- Steenuilenwerkgroep Nederland en Overijssel
- Stichting Gierzwaluwwerkgroep Nederland
- Stork, Ooievaarswerkgroep Nederland
- Twentse Vogelwerkgroep
- Vlinderstichting
- Vogelbescherming Nederland
- Waterschap Regge en Dinkel

Redactie jaarverslag 2012:

- Leo Hassing
- Ben Hulsebos
- Sander Wansing

Fotografie: zie pagina 66

Foto omslag: Houtduiventrek over de telpost Oelemars © Sander Wansing

Voorwoord

Graag maak ik van de mogelijkheid gebruik om een voorwoord te schrijven voor dit jaarverslag. Allereerst valt me op dat de 'harde werkers achter de schermen' steeds sneller worden in het afronden van dit in omvang zeker niet geringe verslag. Mijn complimenten aan hen voor de slagvaardigheid en de snelheid waarmee we dit ieder jaar zo snel weten te fiksken.

Vooruitblikkend zien we dat in 2013 forse inspanningen van ons worden gevraagd voor het nieuwe atlasproject. De vogelaars van Nederland gaan zich de komende 3 jaren inzetten om te komen tot een nieuw boek, een atlas, waarin de huidige stand van zaken van onze vogelbevolking zal worden gepresenteerd. Voorwaar geen geringe opgave en zeker een project dat de moeite waard is. Hoe kun je immers natuur en vogels beschermen als je niet weet op welke plek die bescherming plaats moet vinden? Hopelijk zal dit onder de leden ook nog enkele nieuwe tellers weten aan te trekken. Er zijn in onze omgeving nog verschillende blokken die tot dusver niet door een teller zijn bemenst, zodat jouw deelname zeker op prijs wordt gesteld. Verderop in dit verslag meer over dit ambitieuze project. Wat zou het trouwens fijn zijn als we ook voor het broedvogelonderzoek (BMP) enkele nieuwe tellers zouden weten te vinden. De kennis van geluiden die daarvoor onontbeerlijk is, is bij een aantal van de jongere leden zeker wel aanwezig. En de oudjes, waaronder ikzelf, geven het langzaam op als gevolg van fysiek of ander ongemak. Schroom s.v.p. niet om je te melden dus!

Als we terugkijken, dan heeft het zogenoemde aanhangerproject, het in goede staat maken van de al in 2011 gekochte aanhanger, veel van onze aandacht en energie gevergd. Het bleek bepaald niet echt simpel om dat vehikel op de weg te krijgen, waarbij het uiteindelijk culmineerde in wat ik noem een 'continue-kenteken-klucht'. Maandenlang heeft het geduurd om dit voor elkaar te krijgen, waarbij zich voortdurend nieuwe en verrassende ontwikkelingen voordeden; bijna een stripverhaal waardig. Maar goed, het is dan toch gelukt, eind goed al goed.

Groot was de verslagenheid toen we in de zomer werden geconfronteerd met het overlijden, als gevolg van een tragisch verkeersongeval, van ons lid Henk Steffens. Henk was een kundig bouwer van nestkasten, waarvan onze werkgroep vaak heeft kunnen profiteren. We zullen hem ons blijvend herinneren als een altijd vrolijke en joviale man die een leegte achterlaat.

De ringers van het Vogelringstation werden in de herfst aangenaam verrast door een indrukwekkende invasie van Koolmezen uit Rusland. De ringen vielen bijna niet aan te slepen en het was daarom maar wat fijn dat er van verschillende kanten zgn. ring-strengen werden gedoneerd zodat niet de ringers zelf met deze fikse kostenstijging werden opgezadeld.

Ook de werkochtenden op de Oelemars werden weer goed bezocht met werkers. In no time waren in het voorjaar de gaten in de oeverwaluwwand gedicht met stevig zand en was het terrein geschoond van allerlei ongewenste begroeiing. Fijn ook dat onze natuurvrienden van IVN Losser daarbij een duit in het zakje hebben gedaan. Eind september hebben we bij een volgende werkochtend ook nog de beschoeiing van de eilandjes voor de vogelhut onderhanden genomen zodat niet bij de eerste de beste najaarsstorm een deel daarvan al weer weg zou spoelen. En wat fijn dat je dan, zoals zich recent heeft voorgedaan, wordt verrast met een heuse Roerdomp, al jaren geen broedvogel meer in onze regio, die vanuit de hut door meerdere fotografen beeldvullend en kwalitatief hoogwaardig werd gefotografeerd. De foto's in de lokale pers en op waarnemingen.nl waren om van te likkebaarden! En dan spreek ik maar niet van de misschien wel 1000 IJsvogel-foto's die in het verenigingsjaar 2012 vanuit de vogelhut werden geschoten. Ook uw voorzitter smaakte het genoeg er daarvan enkele aan zijn collectie te kunnen toevoegen.

Een vooruitblik op 2013 leert dat we het jaar rond weer volop activiteiten willen ontplooien. Maar liefst 33 items staan er op de jaarplanning. En wat zou het fijn zijn als daar plotseling nog iets bij zou komen, bijvoorbeeld dat er schot komt in onze al zo lang bestaande wens om op De Welp iets te kunnen realiseren voor water- en moerasvogels. Hopelijk dat ook de politiek in deze zich van zijn beste kant zal laten zien. Ze zeggen wel eens dat je met positief denken veel kunt afdwingen. Mag ik jullie vragen me in deze zaak te helpen met positief denken?

Ben Heerink, voorzitter

Medewerking

Vogelbescherming

- Medewerking is verleend aan het bemannen van telpost Oelemars in het kader van de Euro Birdwatch Day op 6 oktober.

Sovon

- Nestkaartenproject
- LSB project kolonievogels en BMP-Z project zeldzame broedvogels in telgebied Losser
- Monitoring Steenuil in drie onderzoeksgebieden
- Puntransecttellingen wintervogels op twee routes
- Midwintertelling Watervogels
- Broedvogel Monitoring Projecten alle soorten: BMP-A Duivelshof, Beerninkholt, Hoge Venterink en Boerskotten
- Medewerking aan het onderzoek naar Klapeksters in de winter.
- Slaapplaatsonderzoek naar Scholeksters op de Oelemars
- Atlasproject

Vlinderstichting

- Insturen van waarnemingen met soorten en aantallen van vlinders en libellen.
- Monitoringroute voor libellen in de Duivelshof
- Onderzoek naar nachtvlinders

Twentse Vogelwerkgroep

- Publicatie in Ficedula van diverse artikelen.

Ringstation

- Rondleidingen voor diverse groepen op het Ringstation
- Stageplek voor een student voor 1 dag verleend
- Uitleen materialen voor een uilenexpositie op de Mr. Snelschool

Media

- TC Tubantia, Losser Journaal en Nieuwe Dinkellander m.b.t. het aanleveren van artikelen, persberichten en achtergrondinformatie.

NM/SBB/LO

- Met NM is het jaarlijkse overleg gevoerd en zijn alle waarnemingen in de gebieden van NM en SBB via ons kaartmateriaal verzameld en doorgegeven. Voor Landschap Overijssel is een inventarisatie verricht in het Smoddebos (vogels en dagvlinders).

Waterschap Regge en Dinkel

- Alle beekvogels zijn via ons kaartmateriaal doorgegeven aan WRD.

Secretariele verslag.

Ledenvergaderingen:

In 2012 werd er zes keer een ledenvergadering en een keer een algemene ledenvergadering gehouden in de Steenfabriek in Losser. Per vergadering waren gemiddeld 20 leden aanwezig. Naast veel huishoudelijk afspraken en dataplanningen waren het telgebied Losser en het aanhangerproject regelmatig terugkerende onderwerpen. Na iedere vergadering stond er een presentatie op het programma. Zo waren er presentaties over het Elbe-gebied, Oost- en West-Canada, Gambia en Senegal, het telgebied Losser en het Atlasproject. Een presentatie kon niet doorgaan wegens technische problemen met de beamer.

Aanhangerproject:

Eind 2011 is er binnen de vogelwerkgroep Losser een plan opgevat om een eigen multifunctionele aanhanger te realiseren. Deze aanhanger moest zowel geschikt zijn voor het vervoer van lange ladders t.b.v. de jaarlijkse nestkastcontroles, als voor het vervoer van 8-10 fietsen en persoonlijke bagage van 10-15 mensen tijdens onze jaarlijkse meerdaagse excursies. Dankzij de financiële steun van het Coöperatiefonds van de Rabobank Twente Oost kon dit gehele project uiteindelijk in één jaar afgerond worden. Zonder de steun van de Rabobank had een vereniging als de VWG Losser een dergelijk project in diverse deelprojecten uit moeten smeren over een aantal jaren.

Het project.

Het maken van een multifunctionele aanhanger op basis van een bestaande, enkelassige aanhanger met een baklengte van 3 meter. De aanhanger moet geschikt gemaakt worden voor het veilig vervoeren van ladders met een ingeschoven lengte van 3,5 meter of het veilig vervoeren van 8-10 fietsen plus de persoonlijke bagage van 10-15 excursiedeelnemers. De bagage moet droog vervoerd kunnen worden.

De uitvoering.

Na veel speurwerk op het internet werd eind november 2011 een tweedehands aanhanger gevonden die aan de gestelde specificaties voldeed. De aanhanger werd aangeboden door een bedrijf in Almelo, dat gespecialiseerd was in reparatie en onderhoud van aanhangers. Er werd gekozen voor een tweedehands aanhanger, omdat een nieuwe aanhanger met deze specificaties rond de € 1.900,- zou gaan kosten. Met een dergelijke aanschaf zou het hele project bijna € 3.000,- gaan kosten. Daarmee zou het project (zonder financiële steun) voor de VWG Losser niet haalbaar zijn.

De verworven aanhanger was voorzien van een nieuwe bodemplaat, nieuwe spatborden en verlichting en zag er op het oog goed uit. Toch werd er voor gekozen om de aanhanger aan een inspectiebeurt te onderwerpen. Hierbij kwam aan het licht dat de wiellagers vervangen moesten worden. Ook was de kwaliteit van de banden matig. Deze zijn in een later stadium in het project vervangen. De aanhanger was uitgerust met een te licht neuswiel. Dit neuswiel is vervangen door een origineel neuswiel (zware uitvoering). Al deze verbeteringen hebben bijgedragen tot een veilige aanhanger met uitstekende rijeigenschappen.

Na verschillende weekenden van regenachtig weer was het dan op 31 december 2011 droog genoeg om met het laswerk van de fietsendragers te beginnen. Gekozen werd voor twee separate fietsendragers (voor en achter) waarop iedere drager 5 railfietsdragers gemonteerd werden. Zo kan er gekozen worden om tot 5 fietsen mee te nemen (één drager) of tot 10 fietsen (twee dragers). Inmiddels was via een zeilmaker in Denekamp de aanhanger voorzien van een dekzeil, zodat in de toekomst de bagage en eventueel andere spullen droog vervoerd konden worden. Tijdens de werkzaamheden aan de aanhanger werden enkele oorspronkelijke plannen bijgesteld. Deels uit financieel oogpunt en deels uit praktisch oogpunt. Het plan om de fietsendragers te laten galvaniseren werd losgelaten. Slechts een deel van de draagconstructie werd gegalvaniseerd en de rest werd met een roestwerende verf behandeld. De besparing die dit opleverde compenseerde een deel van eerdere overschrijdingen van de begroting. Inmiddels was wel duidelijk geworden dat de stevige fietsdragers een behoorlijk gewicht in de schaal brachten en daardoor een deel van het laadvermogen van de aanhanger voor hun rekening namen. De aanhanger was gekocht om te gebruiken tot een gewicht van 750 kg. Op die manier was het voor iedere auto wettelijk mogelijk om met deze aanhanger te rijden. Echter met het eigen gewicht van de aanhanger plus het gewicht van de beide fietsdragers bleef er nog maar zoveel laadvermogen over, dat we moesten kiezen tussen fietsen of bagage. Het meenemen van zowel fietsen als bagage zou het totale gewicht boven de 750 kg laten stijgen.

Omdat de aanhanger wel was voorzien van een as met een maximaal draagvermogen van 1.000 kg, werd besloten om de aanhanger te laten keuren bij de RDW in Almelo en voor deze aanhanger een eigen kenteken aan te vragen. Het voordeel was dat we 250 kg extra laadvermogen ter beschikking kregen en dat de aanhanger een eigen kenteken had en dus altijd rijklaar in de opslag zou staan. Wat er echter gebeurde toen we contact opnamen met de RDW in Almelo is vervolgens de boeken in gegaan als "De aanhangerrhiller van de VWG Losser". Momenten van hoop en totale wanhoop over het slagen van het project wisselden zich regelmatig af. Met een vertraging van ruim 9 maanden kregen we dan op 16 augustus 2012 eindelijk de goedkeuring en het kenteken voor onze multifunctionele aanhanger.

Hoewel er in de zomermaanden al enkele officieuze proefritten met de aanhanger gemaakt waren, over kortere en langere afstanden, was de officiële ingebruikneming van de aanhanger op 8 november 2012 tijdens de voorbereiding van het meerdaagse excursieweekend van de VWG Losser naar Texel, waar 19 leden aan deelgenomen hebben.

Het gehele tijdpad van het aanhangerproject heeft vanaf de aankoop van de aanhanger tot de eerste officiële rit een jaar in beslag genomen. In dat jaar hebben we met hulp van professionals, maar vooral door veel inzet van eigen leden en met de financiële ondersteuning van het Coöperatiefonds van de Rabobank Twente Oost ,een prachtige multifunctionele aanhanger verworven, waar we jaren plezier van zullen hebben.

Excursies:

In 2012 werden er in verenigingsverband vier dagexcursies en een meerdaagse excursie georganiseerd. Twee excursies zijn vanwege slechte weersvooruitzichten op het laatste moment afgezegd. Op 10 maart is er door 6 leden een excursie gemaakt naar de Dümmersee en de Diepholzer Moorniederung. Er werden tijdens deze excursie 75 soorten waargenomen waaronder Grote Zilverreiger, Zeearend, Slechtvalk, Blauwe Kiekendief en Kraanvogel.

Op 30 april was er een ad-hoc excursie naar de Dümmersee. Deze excursie was vooral ook bedoeld om de nieuwe aanhanger uit te testen. Vier leden hebben hun fietsen op de aanhanger geladen om vervolgens op Koningsdag een fietstocht rond de Dümmersee te maken. Tijdens deze excursie werden 93 soorten waargenomen, waaronder 14 zingende Nachtegalen, Sprinkhaanzangers, Snorren, 120+ Zwarte Sterns, enkele Dwergmeeuwen en broedende Visarenden en Ooievaars. De fietsendrager op de aanhanger kwam niet geheel ongeschonden van deze excursie terug. Er kwam een kleine constructiefout aan het licht, die in de dagen daarna vakkundig door onze lasser is verholpen.

Op 25 augustus stond er een excursie naar de Rieselfelder bij Münster op het programma. Hieraan hebben 6 leden deelgenomen. Helaas viel het aantal soorten tijdens deze excursie tegen, slechts 70 werden er die dag geteld. Het laagste aantal van een augustusexcursie naar de Rieselfelder uit de afgelopen 10 jaar.

In het najaar stond een meerdaagse excursie naar Texel op het programma. Van vrijdag 9 t/m maandag 12 november hebben 19 leden van onze vogelwerkgroep het Waddeneiland afgespeurd naar alle voorkomende vogelsoorten. Op de heenweg werd door een deel van de leden de Friese IJsselmeerkust aangedaan terwijl enkele andere via een waarneming van pestvogels in Hoorn, de kortste route naar het eiland namen. Onze uitvalsbasis op Texel was het groepsverblijf de Breemhoeve bij Den Hoorn. De topsoorten die tijdens dit weekend werden waargenomen waren Pestvogels, een Rosse Franjepoot een IJseend en een Steppeklapekster. Deze laatste is slechts gezien door die leden die als eerste op het eiland waren. Hoewel de steppeklapekster al bijna twee weken op dezelfde plek bivakkeerde, besloot de vogel toch uitgerekend op de dag van onze aankomst te vertrekken. Zoals gebruikelijk in november hebben we ook tijdens deze excursiedagen alle weertypen (behalve sneeuw) de revue zien passeren. Maar onder de streep mogen we toch niet

klagen over het weer. Vooral de zondag was met recht een ZONDag. Ook het weer tijdens de heenreis viel niet tegen. Hoewel het niet geheel droog was, kon er onderweg prima gevogeld worden en in Friesland lukte het ons om een aantal halsbanden van Kleine Rietganzen af te lezen waarvan er twee op Spitsbergen geringd waren. Op dat moment reden de snelsten van ons al op de Texel van de boot en zij konden dan ook nog genieten van de bijzondere Steppeklapekster, de tweede waarneming voor Nederland. Aan het einde van de eerste dag stond de teller 98 dagsoorten.

De zaterdag begon wat minder en we moesten eerst nog enkele fikse buien trotseren die over de Noordzee aangedreven kwamen. Op deze dag lukte het alle deelnemers om de Rosse Franjepoot in het nieuwe natuurgebied Utopia te bewonderen. Op zaterdag werden in totaal 102 soorten waargenomen. De zeetrekters hadden tijdens het avondeten zulke verleidelijk verhalen voor duikers, zee-eenden en Jan-van-genten, dat een groot deel van de groep besloot om de zondag aan het Noordzeestrand te beginnen. En niet zonder succes. Het was prachtig weer met schitterende Hollandse luchten en een leuke trek over zee van Roodkeelduikers, Alken/Zeekoeten, Zwarte Zee-

eenden, enkele Grote Zee-eenden, Jan-van-genten en een Middelste Jager. De fotografen waren inmiddels op zoek gegaan naar de Pestvogels die de dag er voor in Den Burg gemeld waren en niet zonder succes. De communicatie verliep het hele weekend via Whatsapp en het delen van locaties via de smartphones, zodat het voor iedereen heel makkelijk was om alle leuke soorten te zien. De dag werd afgesloten met enkele Strandleeuweriken bij de Slufter en een IJseend in de monding van de Mokbaai. Na het eten werd de balans opgemaakt en stond de dagteller op 106 soorten. Tijdens de terugreis op de maandag hebben de deelnemers verschillende routes huiswaarts gekozen via de Oostvaarderplassen, zuidwest-Friesland en zelfs via het Lauwersmeer. Die dag kwamen o.a. de Zeearend en de Rosse Stekelstaart nog op de totaallijst. Door de hele groep zijn gedurende dit weekend 138 soorten waargenomen, waarvan 124 op Texel. Wederom een zeer geslaagd weekend op een prachtige locatie.

Ledenbestand:

Het ledenbestand is in 2012 vrij stabiel gebleven met 80 leden. Er zijn 4 nieuwe leden bij gekomen en 5 leden hebben onze vereniging verlaten. Henk Steffens moeten we ten gevolge van een noodlottig ongeval missen, twee leden hebben aangegeven dat ze te weinig tijd voor onze vogelwerkgroep hadden en twee leden zijn geroyeerd wegens het niet nakomen van de contributieverplichting.

Sander Wansing
secretaris Vogelwerkgroep Losser

Nestkastverslag 2012

De winter van 2011/2012 was gelukkig minder sneeuwrijk dan de vorige winters. Wel was er eind januari/begin februari nog een zeer koude periode met strenge nachtvorst. Bijna kon er weer een Elfstedentocht gereden worden, maar uiteindelijk viel de dooi net iets te vroeg in. Doordat het aantal dagen met sneeuw minder was en de muizenstand zich hersteld had, hebben vooral de Kerkuilen zich enigszins kunnen herstellen van de voorgaande strenge winters. Er waren dit jaar 14 broedsels die allen succesvol waren en waaruit 52 jongen konden uitvliegen. Tweede broedsels zijn niet vastgesteld.

De Steenuilen deden het dit jaar ook goed, zie hiervoor het verslag elders in dit jaarverslag. Van de Bosuilen werden dit jaar op het Duivelshof de kasten helaas niet gecontroleerd, zodat geen volledig beeld gegeven kan worden. Op de Losserhof bracht een paartje 3 jongen groot en op het ringstation mislukte een broedsel.

De resultaten van de kleine kastjes waren wisselend. Op het Duivelshof waren de resultaten slecht, want hier mislukten maar liefst 26 broedsels door predatie van hoogstwaarschijnlijk een eekhoorn. Ook de Grote Gele Kwikstaart deed het dit jaar gelukkig iets beter, want na een absoluut dieptepunt in 2011 waarbij door 3 paartjes slechts 10 jongen werden grootgebracht, steeg dit broedseizoen het aantal paartjes in de kasten naar 9 die samen 37 jongen groot brachten. Door tijdgebrek en lichamelijke klachten (kunstknie) was de controle dit jaar niet optimaal. Het eerste legsel bij het Jan Wesselinkhuis en het tweede legsel bij de Kribbebrug zijn niet gecontroleerd op het eindresultaat en het aantal uitgevlogen jongen is hier dan ook een aanname.

Dit jaar zijn in de Engelse tuin in Oldenzaal 50 kastjes opgehangen, met een bezetting van 50%, voor het eerste jaar een prachtig resultaat.

Bij de Gierzwaluwen waren de resultaten helaas duidelijk minder, wantslechts 8 paartjes hadden een broedsel in onze kasten: 7 in de Polaroidkolonie in Enschede en 1 paartje in Losser. Uiteindelijk vlogen er dit jaar maar 12 jongen uit. In kast 5 bij Polaroid werden tijdens de controle 3 jonge vogels aangetroffen en onder de kast een kapot ei. Een jong was minimaal 14 dagen jonger dan de 2 andere. We gaan er vanuit dat hier 2 vrouwtjes gevochten hebben om de kast en dat het tweede vrouwtje ook 2 eieren heeft gelegd waarvan er 1 uit de kast is gewerkt. Een van de beide vrouwtjes is doorgedaan met broeden en heeft naast de eerste 2 eieren ook het derde ei uitgebroed en alle 3 jongen groot gebracht. Dit hadden we nog niet eerder vastgesteld. Ook elders in Nederland waren de resultaten duidelijk minder en veel kasten werden niet bezet. Zouden de zandstormen die het afgelopen voorjaar in Afrika voorkwamen hier de oorzaak van kunnen zijn?

Ook de resultaten van de kunstnesten van de Huiszwaluwen zijn aannames, van de bezette nesten zijn de gegevens berekend naar gegevens van Johan Drop.

De controles van de nestkasten staan onder druk, doordat de controleurs met minder mensen steeds meer werk krijgen, aanvulling van nieuwe controleurs loopt helaas erg stroef. Wanneer we onze beschermingsactiviteiten goed willen blijven doen zal er uitbreiding moeten komen van personen die kasten willen ophangen en controleren.

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2e broedsels	3e broedsels	Mislukt
Koolmees	804	618	584	116	4		17
Pimpelmees	425	318	310	45			4
Glanskop	8	8	0	1			1
Zwarte Mees	10	10	10	1			
Bonte Vliegenvanger	285	232	224	53	2		15
Grauwe Vliegenvanger	8	7	7	1			
Witte Kwikstaart	5	5	5	1			
Grote Gele Kwikstaart	37	37	37	9	2		
Ringmus	3	3	3	1			
Huiszwaluw	192	171	161	35	10		3
Boomklever	62	58	57	10			1
Gierzwaluw	16	12	12	8			
Spreeuw	51	47	47	11			
Holenduif	6	6	6	3			
Torenvalk	27	27	27	6			
Kauw	8	8	8	2			
Bosuil	6	3	3	2			1
Kerkuil	54	54	52	14			
Steenuil	127	98	94	35			6
Totaal	2.134	1.722	1.647	354	18		48

Tabel 1: Totaal overzicht broedresultaten 2012

Duivelshof

Aantal nestkasten 81 Bezetting 75%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	162	79	47	25	4	14 predatie
Pimpelmees	82	61	54	8		2 predatie
Glanskop	8	8	0	1		1
Zwarte Mees	10	10	10	1		
Bonte Vliegenvanger	112	70	64	24	2 vervolg	8 predatie
Boomklever	6	6	0	1		1
Bosuil	?	?	?	?		
Totaal	380	234	175	64	6	26

Tabel 2: Resultaten Duivelshof

Aantal kasten: 81

Bezetting: 75%

Losserhof

Aantal nestkasten 140 Bezetting: 68%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	367	285	283	47		2
Pimpelmees	195	145	144	19		1
Bonte Vliegenvanger	150	140	138	25		1
Boomklever	20	16	16	3		
Spreeuw	22	22	22	5		
Holenduif	4	4	4	2		
Bosuil	3	3	3	1		
Totaal	761	615	610	102		4

Tabel 3: Resultaten Losserhof

Arboretum

Aantal nestkasten 63 Bezetting: 79%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	140	127	127	23		
Pimpelmees	117	97	97	15		
Bonte Vliegenvanger	12	12	12	2		
Grauwe Vliegenvanger	8	7	7	1		
Boomklever	22	22	22	4		
Spreeuw	24	20	20	5		
Holenduif	2	2	2	1		
Totaal	313	285	285	51		

Tabel 4: Resultaten Arboretum

Engelse tuin

Aantal nestkasten 50 Bezetting: 50%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	135	127	127	21		1
Pimpelmees	31	15	15	3		1
Bonte Vliegenvanger	11	10	10	2		
Boomklever	14	14	13	2		
Spreeuw	5	5	5	1		
Totaal	196	171	170	29		2

Tabel 5: Resultaten Engelse tuin

Torenavalk

Locatie	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Lanjouw	5	5	5	
Rikkink	3	3	3	
Wonniger	5	5	5	
Liebrands	4	4	4	
Steunenbrink	5	5	5	
Nijmeijer	5	5	5	
Totaal	27	27	27	

Tabel 6: Resultaten Torenavalk

Steenuil

Locatie	Ei	Jong	uit	Bijzonderheden
Peterinck Lonneker	5	5	5	
Groothuis Lonneker	2	0	0	Mislukt
Notkamp De Lutte	5	5	3	
Olde Riekerink De Lutte	4	0	0	Mislukt 2 vrouwtjes
Frielinck Beuningen	5	2	2	
Sanderink Beuningen	5	5	5	
Kooiker Beuningen	5	2	2	
Jan Bos Beuningen	5	5	5	
Groener Beuningen	3	3	3	
Schutte Denekamp	4	1	1	
Nijmeijer Denekamp	1	0	0	Mislukt
Ter Brake	4	3	3	
Arnold Koop De Lutte	4	4	4	
Seiger De Lutte	5	5	5	
Leurink Beuningen	5	4	4	
Lubben Denekamp	3	3	3	
Kuiper Denekamp	5	5	5	
Even Losser	3	3	3	
Roerink Glanerbrug	3	3	3	
Luijterink Overdinkel	4	4	4	
Davina Ovrwinkel	2	2	2	
Schopman Losser	3	3	3	
Brilhuis Overdinkel	4	4	4	
Jansink Overdinkel	4	4	4	
Huttenhuis Overdinkel	4	0	0	Mislukt
Visser Overdinkel	4	0	0	Mislukt
Sessink Overdinkel	3	3	3	
Loos Losser	2	2	2	
Snippert Losser	3	3	3	
Zwerink Losser	4	2	2	
Heideman Losser	3	3	3	
Scheffer Losser	2	2	2	
Benneker Overdinkel	3	2	2	
Reuvers Overdinkel	3	0	0	Mislukt
Kremersveenweg Glane	3	3	3	
Totaal	127	98	94	6 mislukt

Tabel 7: Resultaten Steenuil

Kerkuil

Naam / Plaats	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
v.d. Engh Oldenzaal	4	4	4	
Wegman Losser	4	4	4	
Welman Losser	3	3	3	
Ter Denge Overdinkel	5	5	4	
Kraesgenberg Losser	5	5	5	
Lanjouw De Lutte	4	4	4	
Snippert Losser	5	5	4	
Elderink/Hobbelink De Lutte	4	4	4	
Lansink Boekelo	3	3	3	
Lucassen/Nijhuis Boekelo	2	2	2	
Ter Riet Boekelo	4	4	4	
Gunneman Enschede	5	5	5	
Schurink Enschede	2	2	2	
Beun/Hubert Glanerbug	4	4	4	
Totaal	54	54	52	

Tabel 8: Resultaten Kerkuil

Grote Gele Kwikstaart

Locatie	1e broedsel			2e broedsel			Totaal		
	ei	pull	uit	ei	pull	uit	ei	pull	uit
Schutmoatbrug	6	6	6				6	6	6
Kampbrug	5	5	5	3	3	3	8	8	8
Waterzuivering	5	5	5				5	5	5
Jan Wesselink	3	3	3				3	3	3
Beverborgbrug	2	2	2				2	2	2
Stroothuizen	5	5	5				5	5	5
Kribbebrug	5	5	5	3	3	3	8	8	8
Totaal	31	31	31	6	3	3	37	37	37

Tabel 9: Resultaten Grote Gele Kwikstaart

Gierzwaluw

Nestkastnr.	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Polaroid 1	1	0	0	
Polaroid 5	4	3	3	2 broedsels
Polaroid 7	2	2	2	
Polaroid 11	2	2	2	
Polaroid 15	2	2	2	
Polaroid 17	2	2	2	
Polaroid 22	2	0	0	Mislukt
Losser/Wansing	1	1	1	
Totaal	16	12	12	

Tabel 10: Resultaten Gierzwaluw2012

Leo Hassing

Huiszwaluw en Boerenzwaluw 2012

Huiszwaluw

De onderstaande tabel biedt een overzicht van de kwartblokken met bewoonde nesten. De grootste kolonie met 59 nesten bevond zich dit jaar weer bij Zanderink aan de Austweg in De Lutte. Ongeveer 34% van de in totaal 86 kunstnesten werd door de Huiszwaluwen ook daadwerkelijk gebruikt. De kolommen 2012 t/m 2005 geven het aantal bewoonde nesten inclusief de kunstnesten weer. De huiszwaluwpopulatie in de gemeente Losser vertoonde de laatste jaren een redelijk stabiel beeld, maar dit jaar heeft deze zwaluw behoorlijke verliezen geleden, waarbij de populatie met ongeveer 32% is afgenomen. Het werkgebied is net iets groter dan de gemeente Losser zelf.

Kwart-blok	Plaats	kunstnesten 2012		2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
		n=	bezet								
2931-4	Beuningen	16	8	18	32	35	32	29	22	44	74
2932-1	Beuningen			11	18						
2932-2	Beuningen			0	8						
2932-3	Beuningen			10	16	1	2	1	1	1	1
2932-4	Beuningen	13	1	33	46	49	50	57	48	44	41
2941-1	Rossum	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2941-2	De Lutte			7	10	30	50	35	18	0	0
2941-3	De Lutte	16	6	28	44	34	24	31	26	21	17
2941-4	De Lutte	32	9	50	64	61	67	61	58	50	41
2942-1	De Lutte			26	34	44	61	45	47	56	59
2942-3	De Lutte			73	97	122	82	82	86	112	105
2951-1	De Lutte			15	17	16	22	26	13	21	10
2951-2	De Lutte			11	11	13	13	22	21	32	33
2951-3	Lonneker	6	1	6	28	29	40	68	40	31	28
2951-4	Losser			3	8	3	9	10	8	5	16
2952-1	De Lutte			9	10	14	18	19	26	35	47
2952-3	Losser			7	9	10	9	6	2	1	0
3511-2	Losser			7	8	8	13	6	10	15	25
Totaal		86	25	314	460	469	492	498	426	468	498

Tabel 1: Resultaten Huiszwaluwen 2005-2012

2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
46	52	46	51	47	48	50	53

Tabel 2: Aantal kolonies van de Huiszwaluw 2005-2012

Boerenzwaluw

In de volgende tabel staat een overzicht van de bezochte locaties op de aanwezigheid van Boerenzwaluwen. De genoemde aantallen betreffen uitsluitend bewoonde nesten die aangetroffen zijn in gebouwen, waar ook het huiszwaluwenonderzoek plaats vond. Ook voor de Boerenzwaluw geldt dat er binnen de gemeente Losser de laatste jaren een stabiele populatie was, maar dat er in dit jaar evenals bij de Huiszwaluw een behoorlijke afname is geweest van liefst 27 % .

Kwartblok	Plaats	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
2848-4	Oldenzaal	3	5	5	4	2	6	8	5
2931-4	Beuningen	53	77	47	34	39	34	35	24
2932-1	Beuningen	4	7						
2932-2	Beuningen		3						
2932-3	Beuningen	0	0	0	0	1	2	2	1
2932-4	Beuningen	42	46	46	33	35	37	27	29
2941-1	Rossum	0	0	0	0	0	0	1	0
2941-2	De Lutte	4	4	22	12	0	0	0	0
2941-3	De Lutte	7	7	8	5	8	8	0	0
2941-4	De Lutte	60	75	51	62	57	82	67	69
2942-1	De Lutte	35	42	70	82	83	72	91	82
2942-3	De Lutte	42	92	83	74	72	88	75	69
2951-1	De Lutte	6	14	6	7	4	4	0	2
2951-2	De Lutte	6	4	4	4	5	6	7	4
2951-3	Lonneker	22	12	8	14	18	21	21	23
2951-4	Losser	3	3	6	15	21	14	21	19
2952-1	De Lutte	4	5	4	7	4	7	4	3
2952-3	Losser	2	3						
2952-4	Losser	3	5	4	5	5	7	5	5
Totaal		296	404	364	358	354	388	364	335

Tabel 3: Resultaten Boerenzwaluw 2005-2012

2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
45	41	39	43	35	39	33	38

Tabel 4: Aantal locaties van de Boerenzwaluw 2005-2012

Bennie Egberink

VRS Conings, Overdinkel

Geringde vogels

In 2012 werden 7571 vogels geringd op Ringstation Overdinkel; nog niet eerder was het aantal zo hoog in één jaar. Het aantal soorten was met 67 een goed gemiddelde van de laatste jaren. Het aantal geringde nestjongen in nestkasten in ons werkgebied viel helaas, zoals ook in voorgaande jaren, weer iets tegen met slechts 160 exemplaren.

Twee keer werden we verrast met de vangst van een nieuwe vogelsoort. Op zondag 15 april hing de eerste primeur in het mistnet; het was een Snor die voor opwinding zorgde. Deze soort werd wel verwacht, maar zeker niet zo vroeg in het voorjaar. De tweede primeur was de vangst van een Orpheusspotvogel op 18 mei, die extra aandacht trok door afwijkende pootkleur en kleinere vleugelmaat. De vleugel formule bevestigde de correcte determinatie van deze baansoort. Het was de eerste waarneming van deze soort in Twente en vermoedelijk ook voor Overijssel.

Naast deze primeurs waren er opmerkelijke vangsten van 3 Draaihalsen, 2 Bladkoningen, 1 Grote Karekiet, 1 Noordse Goudvink en 1 Nachtegaal, die waarschijnlijk een hybride was van een Nachtegaal en een Noordse Nachtegaal. De afmetingen wezen op een Noordse Nachtegaal, maar de vleugelkenmerken wezen op een Nachtegaal. Ook de vangstdatum van 12 september was uitzonderlijk laat voor een Nachtegaal.

Heel even was de opwinding groot toen in september een onbekend kleine zangvogel in een mistnet werd aangetroffen. Een telefoontje en wat speurwerk op Internet bracht uitkomst; het was een ontsnapte kooivogel, een Japanse White-eye. Voor de fotosessie was deze exoot al weer gevlogen.

Nieuwe jaarrecords werden er geringd van Draaihals 3, Grote Bonte Specht 14, Kleine Bonte Specht 6, Roodborst 438, Sprinkhaanzanger 41, Bladkoning 2, Pimpelmees 835 en Koolmees 2716. Tegenvallens waren er ook te noteren: slechts 1 Grote Gele Kwikstaart, Gierzwaluw 11, Kramsvogel 3, Koperwiek 7, Vink 111, Keep 1 en Sijs 2.

In de maand oktober werden 3251 vogels geringd; een absoluut maandrecord. Verantwoordelijk hiervoor was de heftige invasie van Koolmezen met 10 dagen dat er meer dan 100 Koolmezen werden geringd met als uitschieter 15 oktober met 283 vers geringde Koolmezen. Met nog diverse andere soorten op die dag kwam het dagtotaal op 343 geringde vogels uit.

Soort	2011			2012		
	Ringstation	Kasten	Totaal	Ringstation	Kasten	Totaal
1. Blauwe Reiger	1	-	1	-	-	-
2. Ooievaar	-	-	-	-	3	3
3. Sperwer	12	-	12	17	-	17
4. Buizerd	4	-	4	-	-	-
5. Torenavalk	-	10	10	-	18	18
6. Holenduif	3	-	3	1	-	1
7. Houtduif	15	-	15	14	-	14
8. Koekoek	-	1	1	-	1	1
9. Kerkuil	-	4	4	-	25	25
10. Steenuil	-	98	98	-	81	81
11. Bosuil	-	-	-	-	11	11
12. Gierzwaluw	-	18	18	-	11	11
13. Draaihals	2	-	2	3®	-	3
14. Groene Specht	-	-	-	3	-	3
15. Grote Bonte Specht	5	-	5	14®	-	14
16. Kleine Bonte Specht	-	-	-	6®	-	6

Soort	2011			2012		
	Ringstation	Kasten	Totaal	Ringstation	Kasten	Totaal
17.Veldleeuwerik	4	-	4	5	-	5
18.Boerenzwaluw	-	-	-	1	-	1
19.Boompieper	3	-	3	4	-	4
20.Graspieper	80	-	80	49	-	49
21.Grote Gele Kwikstaart	23	6	29	1	-	1
22.Witte Kwikstaart	-	-	-	3	-	3
23.Winterkoning	45	-	45	46	-	46
24.Heggenmus	157	-	157	182	-	182
25.Roodborst	396	-	396	438@	-	438
26.Nachtegaal	1	-	1	3	-	3
27.Zwarte Roodstaart	5	-	5	1	-	1
28.Gekraagde Roodstaart	19	-	19	19	-	19
29.Beflijster	1	-	1	-	-	-
30.Merel	165	-	165	142	-	142
31.Kramsvogel	-	-	-	3	-	3
32.Zanglijster	32	-	32	52	-	52
33.Koperwiek	4	-	4	7	-	7
34.Grote Lijster	5	-	5	2	-	2
35.Sprinkhaanzanger	30	-	30	41@	-	41
36.Snor*	-	-	-	1	-	1
37.Rietzanger	5	-	5	4	-	4
38.Bosrietzanger	64	-	64	37	-	37
39.Kleine Karekiet	206	-	206	146	-	146
40.Grote Karekiet	1	-	1	1	-	1
41.Spotvogel	-	-	-	2	-	2
42.Orpheusspotvogel*	-	-	-	1	-	1
43.Sperwergrasmus	1	-	1	-	-	-
44.Braamsluiper	14	-	14	9	-	9
45.Grasmus	42	-	42	22	-	22
46.Tuinfluit	169	-	169	147	-	147
47.Zwartkop	1.876	-	1.876	1.661	-	1.661
48.Bladkoning	-	-	-	2@	-	2
49.Tjiftjaf	347	-	347	368	-	368
50.Scandinavische Tjiftjaf	-	-	-	2	-	2
51.Fitis	18	-	18	17	-	17
52.Goudhaan	7	-	7	24	-	24
53.Vuurgoudhaan	6	-	6	4	-	4
54.Grauwe Vliegenvanger	5	-	5	2	5	7
55.Bonte Vliegenvanger	6	-	6	4	-	4
56.Staartmees	50	-	50	52	-	52
57.Glanskop	15	-	15	12	-	12
58.Matkop	1	-	1	3	-	3
59.Kuifmees	2	-	2	-	-	-
60.Zwarte Mees	4	-	4	10	-	10
61.Pimpelmees	454	-	454	835@	-	835
62.Koolmees	728	-	728	2.716@	-	2.716
63.Boomklever	11	-	11	14	-	14
64.Boomkruiper	16	-	16	17	-	17
65.Gaai	4	-	4	6	-	6
66.Ekster	-	-	-	8	-	8
67.Kauw	148	-	148	89	-	89
68.Zwarte Kraai	2	-	2	1	-	1
69.Huisemus	129	-	129	73	-	73
70.Ringmus	45	-	45	84	-	84
71.Vink	190	-	190	111	-	111
72.Keep	18	-	18	1	-	1
73.Putter	2	-	2	3	5	8
74.Groenling	31	-	31	14	-	14
75.Sijs	2	-	2	2	-	2
76.Kleine Barmsijs	-	-	-	2	-	2
77.Goudvink	1	-	1	3	-	3
78.Noordse Goudvink	-	-	-	1	-	1
79.Rietgors	-	-	-	1	-	1

Soort	2011			2012		
	Ringstation	Kasten	Totaal	Ringstation	Kasten	Totaal
80.Geelgors	2	-	2	-	-	-
Totaal exemplaren	5.636	137	5.773	7.571®	160	7.731®
Totaal soorten	59	6	64	67	8	74

* Nieuwe baansoort

® Nieuw jaarrecord

Eigen terugvangsten

Naast een record aantal nieuw geringde vogels, werden er op het Ringstation Overdinkel ook een record aantal eigen geringde vogels teruggevangen. De oudste eigen terugvangst was van een Pimpelmees, die al in 2004 was geringd en in 2012 weer 3 maal werd teruggevangen. Het grootste aantal eigen terugvangsten was van Koolmezen met 1247 exemplaren, waarvan alleen in de maand oktober al 553 exemplaren. Trouwste klant blijft de Koolmees met ringnummer V500000, geringd op 26-09-2010 en inmiddels 40 x gecontroleerd.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Tot.
1.Sperwer	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2.Houtduif	-	-	1	-	-	-	2	-	1	4
3.Stenuil	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
4.Grote Bonte Specht	-	-	-	-	-	-	-	4	4	8
5.Kleine Bonte Specht	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
6.Groene Specht	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
7.Draaihals	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
8.Roodborst	-	-	-	-	-	-	1	39	109	149
9.Heggenmus	-	-	-	-	5	1	8	28	25	67
10.Winterkoning	-	-	-	-	-	-	1	9	15	25
11.Merel	-	-	-	3	9	19	11	89	52	193
12.Zanglijster	-	-	-	-	1	-	3	2	1	7
13.Braamsluiper	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
14.Tuinfluit	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
15.Zwartkop	-	-	-	-	-	-	-	2	47	49
16.Tjiftjaf	-	-	-	-	-	-	3	18	15	36
17.Goudhaan	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
18.Bonte Vliegenvanger	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
19.Staartmees	-	-	-	-	-	-	-	10	26	36
20.Glanskop	-	-	-	-	-	-	-	1	18	19
21.Pimpelmees	3	-	-	-	-	15	38	107	246	409
22.Koolmees	-	3	-	4	4	20	34	87	1095	1.247
23.Boomklever	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10
24.Boomkruiper	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5
25.Gaai	-	2	-	-	-	-	-	1	-	3
26.Ekster	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
27.Kauw	-	-	-	-	1	-	-	16	8	25
28.Huismus	-	-	-	-	-	1	11	21	19	52
29.Ringmus	-	-	-	-	-	-	-	16	3	19
30.Vink	-	2	3	-	1	1	6	9	7	29
31.Groenling	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
									Totaal	2.395

Terugmeldingen

Er zijn veel terugmeldingen ontvangen van het Vogeltrekstation, dat een achterstand met vooral buitenlandse meldingen had. Desondanks verwachten we nog steeds "oude meldingen" uit de jaren 2007 tot 2010. De terugmeldingen zijn voor de duidelijkheid opgesplitst in een kaartje van Europa en een kaartje met terugmeldingen uit de Benelux.

Terugmeldingen Europa

De Europese terugmeldingen komen uit een groot gebied dat zich uitstrekt van Zuid Finland tot het zuidelijkste puntje van Portugal. Wat goed opvalt op de kaart is de ZZW-trekbaan over West Europa. De ringlocaties van Koolmees en Pimpelmees met nr.11 liggen slechts 3 km van elkaar op de strandwal voor de Poolse kust.

Koolmees (1) is de eerste Koolmees die als nestjong geringd werd in Estland en in Overdinkel teruggevangen; alle andere Koolmezen uit het buitenland werden als volwassen vogel tijdens de trek gevangen en geringd.

Bijzondere terugmeldingen werden ontvangen van Zwartkop (15) die mogelijk op weg was naar overwintering in Engeland en van een Zwartkop (19) die na 26 dagen in het zuidelijkste puntje van Portugal werd teruggevangen.

Vogelsoort Ringnummer	Ringdatum Ringplaats	Vinddatum Vindplaats	Afstand Tijd	Bijzonderheden
1.Koolmees Matsalu P72290	06-06-2010 Kunda, Estland	26-10-2010 Ringstation Overdinkel	1.453 km 143 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
2.Sperwer Helsinki S320184	28-06-2011 Tampere, Finland	30-09-2011 Ringstation Overdinkel	1.465 km 95 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
3.Sijs Stavanger 7H82952	16-04-2010 Overbygdga, Noorwegen	23-10-2010 Ringstation Overdinkel	1.061 km 191 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
4.Zwartkop Stavanger EE53340	10-09-2011 Tangen, Noorwegen	25-09-2011 Ringstation Overdinkel	729 km 15 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
5.Houtduif Arnhem 5405680	01-03-2011 Ringstation Overdinkel	02-11-2012 Gauerslund, Denemarken	417 km 610 dg	Dood, geschoten
6.Koolmees Helgoland 82119754	23-10-2011 Silzen, Duitsland	16-10-2012 Ringstation Overdinkel	281 km 359 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
7.Zwartkop Helgoland 90153887	27-07-2011 Reirbrook, Duitsland	27-04-2012 Ringstation Overdinkel	248 km 275 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
8.Koolmees Arnhem V405800	20-10-2008 Ringstation Overdinkel	29-03-2009 Miedzzydroje, Polen	531 km 160 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
9.Koolmees Gdansk K2B4419	16-10-2008 Darlowvo, Polen	04-11-2008 Ringstation Overdinkel	671 km 20 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
10.Koolmees Gdansk K6A9484	31-03-2008 Kuznica, Polen	20-10-2008 Ringstation Overdinkel	813 km 203 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
11.Koolmees Gdansk K5K7809	01-10-2012 Przebrno, Polen	26-10-2012 Ringstation Overdinkel	854 km 24 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
11.Pimpelmees Gdansk K6A4612	27-09-2007 Stacja Mierzeja, Polen	25-10-2012 Ringstation Overdinkel	857 km 1.856 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
12.Koolmees Arnhem V430093	29-01-2009 Ringstation Overdinkel	18-03-2009 Rzewnica, Polen	702 km 48 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
13.Zwartkop Arnhem V585197	01-05-2012 Ringstation Overdinkel	21-05-2012 Haselünne, Duitsland	56 km 19 dg	Dood
14.Zwartkop Radolfzell C3A5335	23-08-2012 Rheinbrohl, Duitsland	17-09-2012 Ringstation Overdinkel	193 km 25 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
15.Zwartkop Radolfzell C1R7878	02-09-2008 München, Duitsland	18-10-2008 Ringstation Overdinkel	559 km 46 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
16.Kleine Karekiet Arnhem AT29862	25-06-2010 Ringstation Overdinkel	13-08-2010 Le Chesne, Frankrijk	346 km 48 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
17.Kleine Karekiet Paris 6477519	28-08-2010 Etang de Marcenay, Frankrijk	21-08-2012 Ringstation Overdinkel	518 km 724 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
18.Roodborst Arnhem AS17884	14-09-2009 Ringstation Overdinkel	30-09-2009 Les Moutiers-en-Retz, Frankrijk	868 km 16 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
19.Zwartkop Arnhem V431426	30-08-2009 Ringstation Overdinkel	25-09-2009 Charrito Silves, Portugal	2.066 km 26 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd

Terugmeldingen Benelux

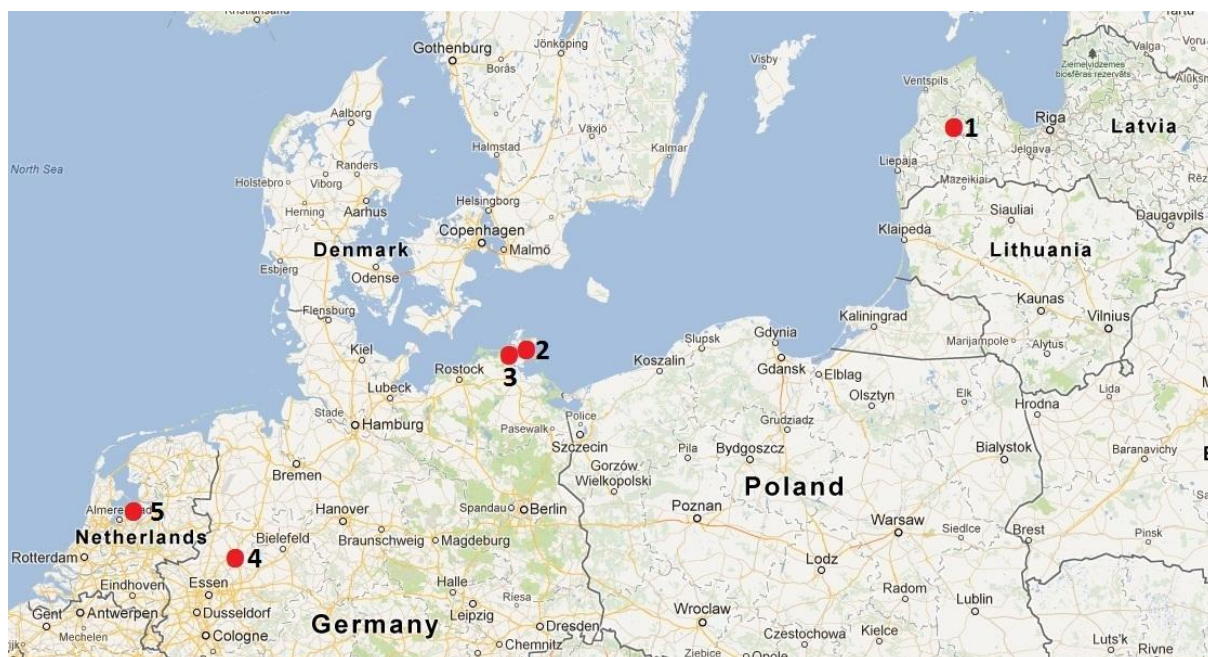

Er zijn nog niet veel terugmeldingen van Koolmezen ontvangen, die op het Ringstation Overdinkel tijdens de invasie in oktober zijn geringd. Uit België is nog helemaal geen Koolmees gemeld. Opvallend is de terugmelding van de Zwarte Mees (1), die in noordelijke richting trok naar het Lauwersmeer en de Bosrietzanger (3) die al snel in zuidoostelijke koers richting Afrika vloog.

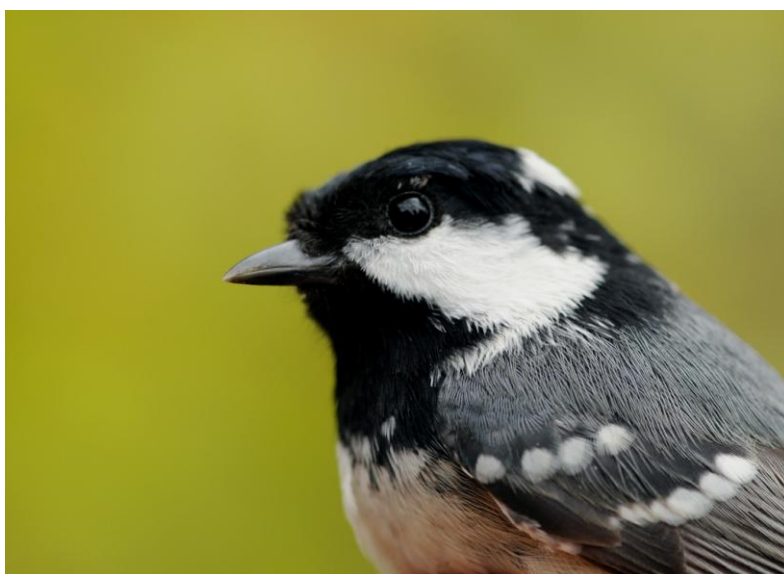
Vogelsoort Ringnummer	Ringdatum Ringplaats	Vinddatum Vindplaats	Afstand Tijd	Bijzonderheden
1. Zwarte Mees AX10270	09-11-2012 Ringstation Overdinkel	18-11-2012 Lauwersoog	138 km 9 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
2. Zwartkop Arnhem V326721	28-04-2007 Ringstation Overdinkel	05-06-2010 Oostvaardersdijk	123 km 1.134 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
3. Bosrietzanger Arnhem AX31056	08-08-2012 Veluwemeer, Elburg	15-08-2012 Ringstation Overdinkel	84 km 6 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
4. Pimpelmees Arnhem AV54922	19-10-2012 Ringstation Overdinkel	06-11-2012 Epe, Gelderland	77 km 17 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
5. Steenuil Arnhem 3673787	11-06-2009 Rijssen	30-04-2012 De Lutte	42 km 1.054 dg	Levend in nestkast
6. Pimpelmees Arnhem AX10187	01-11-2012 Ringstation Overdinkel	26-11-2012 Neede, Gelderland	29 km 25 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
6. Koolmees Arnhem V641908	22-10-2012 Ringstation Overdinkel	28-11-2012 Neede, Gelderland	29 km 37 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
7. Koolmees Arnhem V640980	15-10-2012 Ringstation Overdinkel	21-10-2012 Didam, Gelderland	68 km 5 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
8. Zwartkop Arnhem V516407	02-09-2011 Ooijpolder, Nijmegen	03-07-2012 Ringstation Overdinkel	84 km 306 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
9. Kerkuil Arnhem 5289858	09-06-1999 Glane	10-09-2012 Oploo, Noord-Brabant	107 km 4.842 dg	Levend in nestkast
10. Koolmees Arnhem V640554	11-10-2012 Ringstation Overdinkel	24-10-2012 Reusel, Noord-Brabant	161 km 13 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
11. Roodborst Arnhem AT97215	20-09-2011 Ringstation Overdinkel	28-10-2011 Kinrooi, België	149 km 37 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
12. Roodborst Arnhem AT97013	22-08-2011 Ringstation Overdinkel	02-09-2011 Heuseux, België	196 km 10 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
13. Tuinfluiter Bruxelles 11742171	09-08-2010 Sourbrodt, België	24-07-2012 Ringstation Overdinkel	204 km 715 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
14. Kleine Karekiet Bruxelles 10206239	03-08-2007 Amay, België	31-08-2010 Ringstation Overdinkel	219 km 1.124 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
15. Roodborst Arnhem AT96641	17-07-2011 Ringstation Overdinkel	16-09-2011 Zele Heikant, België	244 km 60 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
16. Pimpelmees Bruxelles 9953469	10-01-2009 Zwevegem, België	30-10-2009 Ringstation Overdinkel	301 km 293 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
16. Zwartkop Bruxelles 10112487	24-09-2006 Zwevegem, België	30-09-2009 Ringstation Overdinkel	301 km 1.102 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd

Ringaflezingen in het veld

Door enkele leden zijn in 2012 in onze regio weer ringen afgelezen bij vogels in het veld. Tijdens de excursie naar de Rieselfelder op 25 augustus werden zelfs 15 kleurringen van Grauwe Ganzen in een groep van 150 exemplaren afgelezen. Ook weten we nu dat de nieuwe vriendin van Ooievaarman Dirk nog vrij jong is en uit Lelystad afkomstig is.

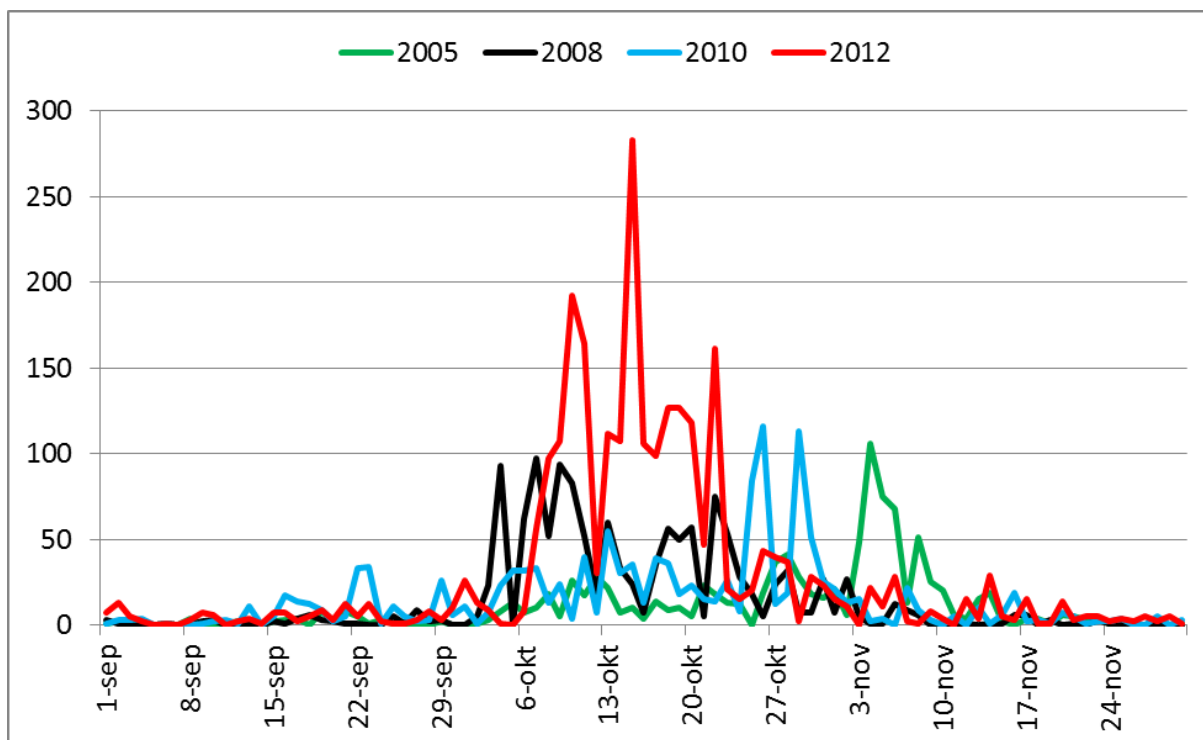

Vogelsoort Ringnummer	Ringdatum Ringplaats	Vinddatum Vindplaats	Afstand Tijd	Bijzonderheden
1. Wilde Zwaan 1 E79 (Halsband blauw)	26-07-2010 Kazukahi, Letland	11-02-2012 Dalum, Duitsland	1.102 km 565 dg	Afgelezen tijdens excursie naar Duitsland
2. Grauwe Gans N96 (Halsband geel)	21-06-2008 Nonnensee, Rügen	10-02-2012 Oeemars, Losser	487 km 1.329 dg	Ook op 11-02 en 12-02 afgelezen
3. Aalscholver Blau-03M	11-06-2012 Heuwiese, Rügen	03-08-2012 Oeemars, Losser	471 km 53 dg	In groep van 16 exemplaren
4. Grauwe Gans 15 exemplaren	Rieselfelder Münster 2007/2011	Rieselfelder Münster 25-08-2012		15 exemplaren in groep van 150
5. Ooievaar Arnhem 8986	Lelystad 19-06-2008	10-03-2012 Losser	105 km 1360 dg	Nieuwe vriendin van DIRK

Koolmezeninvasie

In september waren er nog geen aanwijzingen dat er Koolmezen in aantocht waren, maar toen op 1 oktober er zomaar 26 exemplaren werden geringd, was er wel hoop op meer. De volgende dagen bleven de mistnetten akelig leeg, maar op 7 oktober begon met 56 Koolmezen de start van een ongekend grote invasie van Koolmezen. Er volgden snel enkele dagen met meer dan 100 Koolmezen per dag en zelfs een record aantal van 192 exemplaren op 10 oktober. Een regenachtige dag op 12 oktober leverde slechts 30 Koolmezen op, maar de dagen daarna hingen er iedere dag weer meer dan 100 "versen" in de mistnetten. Inmiddels waren ook de eerste buitenlanders gecontroleerd, op 9 oktober een Koolmees met ring uit Litouwen en op 14 oktober een exemplaar met ring "Helgoland" en een exemplaar met ring "Moskwa".

Toen werd het 15 oktober, een dag die we niet snel zullen vergeten. In de loop van de ochtend werd het aanbod van Koolmezen zo groot dat er op een noodscenario werd overgegaan, waarbij de vogels alleen maar geringd werden en op geslacht en leeftijd en daarna meteen weer "de pijp uit konden". Voor het verzamelen van biometrische gegevens was absoluut geen tijd beschikbaar; ook de koffie- en lunchpauze schoot er bij in. Aan het eind van de dag waren er 283 verse Koolmezen geringd, 28 Koolmezen teruggevangen en nog 60 andere vogels geringd waaronder 27 Pimpelmezen.

Nog een week lang werden er dagelijks meer dan 100 Koolmezen geringd, maar vanaf 23 oktober

namen de vangsten van verse Koolmezen snel af en steeg het aantal eigen terugvangsten tot op sommige dagen meer dan 50 en zelfs 75 Koolmezen op 5 november. Aan het eind van de maand oktober stond de teller op 2219 vers geringde Koolmezen, 553 eigen terugvangsten en 9 Koolmezen met ring van buitenlandse ringcentrale 4 x Kaunas/Lithuania, 2 x Moskwa/Russia, 2 x Helgoland/Germania en 1 x Gdansk/Polen.

De invasie van Koolmezen was op Ringstation Overdinkel zo enorm groot, hier werden ook de hoogste aantallen geringd van heel Nederland, dat de invasie van Pimpelmezen in deze zelfde periode

nauwelijks werd gemerkt. Toch werden er in oktober 365 Pimpelmezen en in november 217 geringd. Ook was er een terugvangst van een Pimpelmees uit Polen in deze periode.

Harrie Linckens

Stenuilen 2012

In 2012 waren er 35 broedsels in onze nestkasten. Dit zijn er net zoveel als in 2011. Van de 35 broedsels mislukten er zes in de eifase. Het broedsucces was een fractie minder dan in de voorgaande twee jaren. De gegevens van 2012 zijn weergegeven in het nestkastenoverzicht. Onderstaande tabel geeft de resultaten van de laatste vier jaar weer.

Jaar	Broedsels in kast	Succesvol/mislukt	Ei	Pull	Pull uit
2012	35	29/6	127	98	94
2011	35	31/4	135	111	106
2010	32	26/6	124	100	100
2009	23	20/3	76	63	61

Tabel 1: overzicht broedsels 2009-2012

Er werden geen gevallen van predatie vastgesteld. Dit is op zich bijzonder, gezien de geluiden van andere werkgroepen in Twente waar niet zelden melding wordt gemaakt van predatie door bijvoorbeeld steenmarters. Wel werd een aantal kasten gekraakt door eekhoorns (al voor aanvang broedseizoen).

Van de 35 broedsels in onze nestkasten lagen er zeven buiten de gemeente Losser (2x Lonneker en 5x Denekamp). Het grootste deel van de Losserse steenuilenpopulatie (100-105 territoria in 2010) broedt nog steeds in natuurlijke nestplaatsen, met name in schuren.

Happy family in De Lutte: ma Seiger en haar 5 kids. Op de voorgrond de favoriete warme hap ter plaatse: Big Mus!

Terugmeldingen

Helaas werden al tijdens het broedseizoen enkele jonge steenuilen dood teruggemeld. Een aantal namen te vroeg de vlucht uit de kast en werden dood teruggevonden in de directe nabijheid van de nestkast. Daarnaast werden ook uiltjes teruggemeld die waren verdronken in veedrinkbakken. In Beuningen werden twee jongen kort na het uitvliegen teruggemeld als verkeersslachtoffer (2x dezelfde locatie). Warm asfalt trekt insecten aan en is ook geliefd jachtgebied voor (jonge) steenuilen. In Denekamp werd een vrouwtje dood teruggemeld tijdens de jongenfase (dood gevlogen tegen glas). De drie jongen, net geringd, werden succesvol grootgebracht door het mannetje. In onderstaande tabel zijn enkele interessante terugmeldingen opgenomen.

Ringnummer	Ringlocatie / jaar	Terugmeldlocatie	Afstand (km)	Leeftijd (kalenderjaar)	Omstandigheden
3666056	Beuningen, 2008	Haaksbergen	31	5 kj	verdronken in put
3215385	Losser, 2006	Losser	1	7 kj	Broedend
3672815	Denekamp, 2009	Denekamp (Schutte)	0	5 kj	Broedend 4 ^e jaar op rij
3706704	De Lutte, 2011 (Seiger)	Beuningen (Bos)	7	2 kj	broedend
3649412	Holten, 2008	Lonneker (Peterinck)	33	5 kj	broedend 3 ^e jaar op rij
3673787	Holten, 2009	De Lutte (Seiger)	42	4 kj	Broedend 2 ^e jaar
3672881	Ootmarsum, 2010	Beuningen (Frielinck)	10	3 kj	Broedend 1 ^e jaar
3672764	Oldenzaal, 2010	De Lutte (W. Koop)	6	3 kj	Rustend in kast

Tabel 2: enkele terugmeldingen 2012

Vrouwje 3672815, voor het 4^e jaar broedend in dezelfde kast, met beschadigde pupil.

	naam	plaats	ei	pull	uitgevlogen	opmerkingen
1	Peterinck	Lonneker	5	5	5	
2	Groothuis	Lonneker	2	0	mislukt	
3	Notkamp	De Lutte	5	5	3	2 jongen dood onder kast
4	Olde Riekerink	De Lutte	4	0	mislukt	2 vrouwtjes
5	Frielinck	Beuningen	5	5	3	1 jong in drinkbak & 1 jong dood onder kast
6	Sanderink	Beuningen	5	5	5	
7	Kooiker	Beuningen	5	2	2	
8	Bos, Jan	Beuningen	5	5	5	
9	Groener	Beuningen	3	3	3	
10	Schutte	Denekamp	4	1	1	
11	Nijmeijer	Denekamp	1	0	mislukt	
12	Ter Brake	Denekamp	4	3	3	
13	Koop, Arnold	De Lutte	4	4	4	
14	Seiger	De Lutte	5	5	5	
15	Leurink	Beuningen	5	4	4	
16	Lubben	Denekamp	3	3	3	
17	Kuipers	Denekamp	5	5	5	
18	Even	Losser	3	3	3	
19	Roerink	Glanerbrug	3	3	3	
20	Luijterink	Overdinkel	4	4	4	
21	Davina	Overdinkel	2	2	2	
22	Schopman	Losser	3	3	3	
23	Brilhuis	Overdinkel	4	4	4	
24	Jansink	Overdinkel	4	4	4	
25	Huttenhuis	Overdinkel	4	0	mislukt	
26	Visser	Overdinkel	4	0	mislukt	
27	Sessink	Overdinkel	3	3	3	
28	Loos	Losser	2	2	2	
29	Snippert	Losser	3	3	3	
30	Zwerink	Losser	4	2	2	
31	Heideman	Losser	3	3	3	
32	Scheffer	Losser	2	2	2	
33	Benneker	Overdinkel	3	2	2	
34	Reuvers	Overdinkel	3	0	mislukt	
35	Kremersveenweg	Glane	3	3	3	
	Totaal 2012		127	98	94	29 succesvol 6 mislukt

Tabel 3: broedsels steenuil in kasten VWG Losser 2012

Opgemerkt moet worden dat van niet alle broedsels het aantal eieren is geteld. Bij een broedsel met 2 jongen is uitgegaan van 2 eieren indien het aantal eieren niet in de ei-fase is geteld.

Friso Koop

Ooievaars 2012

Het is inmiddels 18 jaar geleden dat er zich een Ooievaarspaar vestigde in Losser. Het was toen 63 jaar geleden dat er Ooievaars in Twente gebroed hadden. Ooievaar Dirk (1301) is al die jaren de constante factor geweest op het nest aan de Schoklandweg. De laatste jaren is de populatie van Ooievaars in de directe omgeving van ons werkgebied flink toegenomen. In het buurtschap Volthe hebben in 2012 vier paar Ooievaars gebroed en aan de Schiphorstdijk bij Denekamp één paar. Dat er in de omgeving van Losser nooit een tweede of derde paar bij gekomen is, heeft deels te maken met het dominante karakter van Dirk. Daar waar we in Volthe zien dat de nieuwe Ooievaarsparen aangetrokken worden door de broedparen die er reeds zitten en dat er alleen gevochten wordt om de nestplaatsen, daar zien we in Losser dat Dirk een no-fly zone van tenminste 3 km rondom zijn nest heeft ingesteld en dat iedere vreemde Ooievaar niet alleen van het dak verjaagd wordt, maar ook ruim buiten de no-fly zone geëscorteerd wordt.

In 2012 is Dirk het gehele jaar in Losser geweest. Begin maart was Dirk enkele dagen in gezelschap van een ongeringde Ooievaar. Het is onduidelijk of dit dezelfde ongeringde Ooievaar was, waarmee hij in 2011 een broedpaar vormde en die van ons toen de naam Rosa heeft gekregen.

Het gezelschap van de ongeringde Ooievaar was slechts van korte duur, want op 9 maart verschijnt Dirk met een rechts geringde partner (8986) op het nest aan de Schoklandweg.

Vanwege haar aankomst op 9 maart, de naamdag van Francisca Romana, krijgt de nieuwe partner van Dirk de naam Siska.

Er wordt vrijwel onmiddellijk gepaard en het paar is druk bezig met het opknappen van het nest. Siska is op 19-6-2008 als nestjong geringd in Lelystad.

Begin april zijn er aanwijzingen dat het broeden begonnen is. De eerste jongen zijn in de begindagen van mei zichtbaar. Op 13 mei worden er 3 jonge Ooievaars gezien. De vogels zijn dan 10 dagen oud. Op 17 mei wordt een 4^e jong waargenomen. De jongen groeien voorspoedig, maar op 29 mei wordt er een dood jong onder het nest gevonden.

De overgebleven jongen worden op 9 juni geringd. Als namen krijgen de jongen de namen van bekende α -sterren. De eerste krijgt de naam Aldebaran, de helderste ster in het sterrenbeeld Stier en het ringnummer 9955. De tweede krijgt de naam Betelgeuze, de op één na helderste ster in het sterrenbeeld Orion en het ringnummer 9956. En de laatste Ooievaar heet Capella, een dubbelster en de helderste ster van het sterrenbeeld Voerman of Wagenman. Capella krijgt ringnummer 9957.

Op 10 juli, 's middags om drie uur, verlaten de jonge Ooievaars voor het eerst het nest en gaan met hun ouders foerageren in de omliggende weilanden.

Als op 5 augustus een groep van 38 Ooievaars in een thermiekbel boven de Welp draait, is deze aantrekkingskracht teveel voor onze jonge Ooievaars en verlaten ze hun geboortegrond.

Maar drie dagen later zijn twee van de drie jongen toch weer terug gekeerd op het nest. Echter na een paar dagen blijkt dat deze terugkeer van korte duur was en vertrekken deze twee jonge Ooievaars definitief.

Dirk en Siska blijven nog tot eind september / begin oktober bij elkaar, maar dan is het voor Siska ook tijd om naar elders te vertrekken. Voor Dirk hoeft dat gevlieg niet meer zo nodig. Hij heeft z'n natje en z'n droogje aan de Schoklandweg en neemt dit jaar ook niet de moeite om een paar weken te gaan buurten in Gorssel, een voormalig Ooievaarsstation, waar hij 's winters nog wel eens gesignaleerd werd.

Sander Wansing

Resultaten broedvogelonderzoek gemeente Losser 2012

Het broedvogelonderzoek in de Gemeente Losser bestaat uit twee gedeelten. In de eerste plaats is dat het al jaren draaiende LSB/BMP-onderzoek, een van de vele Sovon-projecten en daarnaast een aanvullend onderzoek naar andere broedvogelsoorten, waarvan het de moeite waard is de populatiegrootte te monitoren.

LSB/BMP Sovon

De afkorting LSB staat voor Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. Bij dit project van Sovon (Vogelonderzoek Nederland) wordt getracht jaarlijks de volledige Nederlandse broedvogelpopulatie van kolonievogels (bv. Blauwe Reigers, Kokmeeuwen, Oeverzwaluwen en Roeken) en via BMP (Broedvogel Monitoring Project) de landelijk zeldzame broedvogelsoorten, zoals IJsvogels, Grote Gele Kwikstaarten, Kleine Plevieren, Ooievaars, enz. te tellen. Ook de Vogelwerkgroep Losser doet al jaren aan dit project mee, zowel aan het tellen van alle kolonievogels in de gemeente Losser als aan het inventariseren van zeldzame broedvogels. De coördinatie voor het LSB/BMP-project is in handen van de districtscoördinator van Sovon. Deze beheert het netwerk van tellers in Twente, stimuleert tellingen en zorgt er voor dat de gegevens bij Sovon ingevoerd worden.

LSB-Kolonievogels

In de gemeente Losser komen vijf soorten kolonievogels voor, nl. Aalscholver, Blauwe Reiger, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. De kolonies worden jaarlijks in het voorjaar geteld en de resultaten worden rechtstreeks of via de districtscoördinator bij Sovon geregistreerd.

Aalscholver (1 nest)

Voor het eerst heeft de Aalscholver zich als broedvogel gevestigd binnen de gemeente Losser. Op de drijvers van de kabel voor de zandzuiger op de Oelemars heeft een paartje een nest gebouwd en gebroed. Er zijn 3 jongen groot geworden.

Aalscholwers zijn als broedvogel uitermate schaars in Twente. Enkele jaren geleden was er ook kortstondig een kleine kolonie van 3 tot 4 nesten bij het Lonnekermeer. Inmiddels bestaat deze kolonie niet meer. De nieuwe broedplaats op de Oelemars is dus pas de tweede kolonie in Twente.

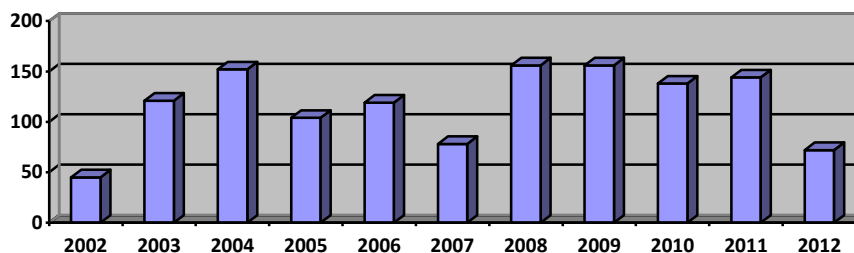
Blauwe Reiger (7 bewoonde nesten)

In 2008 is voor het eerst een bewoond nest van de Blauwe Reiger binnen de gemeente Losser ontdekt. Deze uit 1 nest bestaande kolonie bevond zich langs de Dinkel bij De Poppe. Deze kolonie bestond dit jaar uit 7 nesten. Bij de Oelemars aan de Kolkersweg was dit jaar de kolonie verlaten, omdat het nest uit de boom was gewaaid.

Oeverzwaluw (72 bewoonde nesten)

De laatste jaren is de populatie op de Oelemars vrij stabiel gebleven. Dit jaar leek het er op dat door zware concurrentie van het zanddepot van Langezaal bij Aarnink in Duitsland (hemelsbreed ongeveer 1,5 km) de Oeverzwaluwen de Duitse locatie verkozen in plaats van die op de Oelemars. Maar door instortingen bij het Duitse depot kwamen de zwaluwen alsnog naar de Oelemars. Er werden 50 bewoonde nesten in de wand geteld en 22 in het zanddepot ernaast.

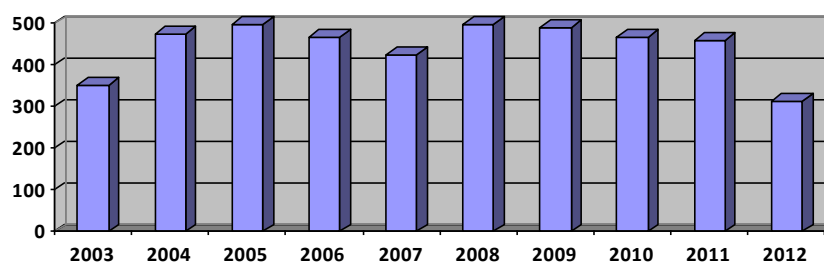
Locatie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Oelemars	43	121	148	95	117	70	156	156	138	144	72
Dinkel/Schokland	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lutterzand	0	0	4	9	2	8	0	0	0	0	0

Huiszwaluw (bewoonde nesten)

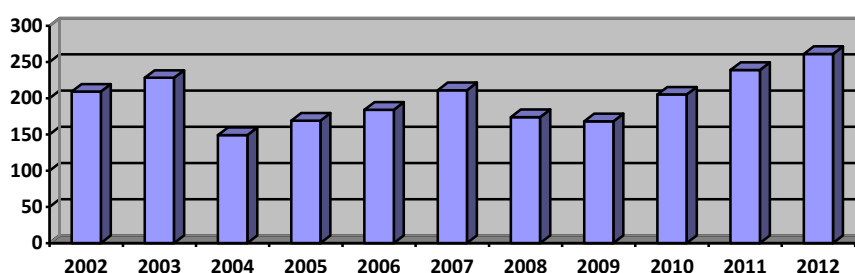
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
330	353	476	498	468	426	498	492	469	460	314

De grootste kolonie met 59 nesten bevond zich dit jaar weer bij Zanderink aan de Austweg in De Lutte. Ongeveer 34 % van de in totaal 86 kunstnesten werd door de Huiszwaluwen ook daadwerkelijk gebruikt. De huiszwaluwpopulatie in de gemeente Losser vertoonde de laatste jaren een redelijk stabiel beeld, maar in dit jaar heeft deze zwaluw behoorlijke verliezen geleden, waarbij de populatie met ongeveer 32 % is afgenomen. Het werkgebied is net iets groter dan de gemeente Losser zelf.

Roek (261 nesten)

Locatie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kraesgenberg/Denekamperdijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dinkieweide/Gildehauserweg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grensweg/Gildehauserweg	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brilmansdennen	25	47	86	112	122	119	120	151	184	199
Zoekerweg/Gronausestraat	54	76	76	66	81	39	27	23	34	57
Maria Geboortekerk	8	6	3	0	0	0	0	0	0	0
Kennebroeksweg	83	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Losserhof	10	11	0	0	0	0	0	0	0	0
Bakkerskamp	1	5	3	5	8	5	7	0	0	0
Ringstation Overdinkel	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0
Begraafplaats Overdinkel	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0
R.K.-kerk Overdinkel	0	1	0	0	0	11	9	21	15	4
Invalsweg Overdinkel							5	10	6	1
Totaal	228	149	169	184	211	174	168	205	239	261

In de afgelopen jaren groeide de kolonie in de Brilmansdennen. Bij de RK-kerk in Overdinkel en bij de Invalsweg waren wel nesten gebouwd, maar de Roeken zelf waren verdwenen.

BMP-Z: Zeldzame Broedvogels

Monitoring Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn drie telgebieden aangewezen. Jaarlijks worden hier in het voorjaar 's nachts 3 tellingen uitgevoerd. Een gebied bevindt zich rondom het Ringstation in Overdinkel, het tweede gebied ligt bij de steenfabriek aan de noordkant van Losser en het derde is Beuningen-Oost en Denekamp-Oost. Dit laatste gebied is in 2010 door Friso Koop gestart en ligt gedeeltelijk in Dinkelland. Het betreft allemaal gebieden met landelijk gezien zeer hoge dichtheden.

Locatie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Steenfabriek e.o.	7	8	9	8	8	9	9	11	10	10
Ringstation e.o.	11	12	14	13	10	12	14	15	11	15
Beuningen/Denekamp-oost	-	-	-	-	-	-	-	17	15	15

Telgebied Losser

Teneinde de aantalsontwikkelingen van zeldzame broedvogels goed te kunnen volgen zijn telgebieden die jaarlijks geïventariseerd worden voor Sovon Vogelonderzoek Nederland erg nuttig. De jaarlijkse monitoring zorgt er voor dat de gegevens vergelijkbaar zijn. Van alle onderzochte soorten zijn digitale kaarten in Google-maps gemaakt. Vanuit dit digitale archief kunnen links verstuurd worden naar instanties als SBB, NM en Waterschap Regge en Dinkel.

Roodhalsfuut (0)

Net voor en na de datumgrenzen is een paartje Roodhalsfuten op de Oelemars gesignaleerd. Tussen de datumgrenzen is regelmatig een roepende Roodhalsfuut gehoord en gezien op de zandafgraving van Aarnink in Duitsland. Helaas net te ver van de Oelemars om er voor Losser een geldig territorium van te maken.

Ooievaar (1)

Het paartje Ooievaars heeft het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel. Dirk vond weer een nieuwe partner Siska, nadat zijn vrouwtjes Aramis en Rosa niet zijn komen opdagen. Er zijn 3 jongen grootgebracht.

Grote Canadese Gans (2)

Bij het Omleidingskanaal/Stroothuizen heeft een paar Grote Canadese Ganzen tijdelijk een territorium gehad. Ook op de Oelemars werden binnen de datumgrenzen enkele keren een paartje Grote Canadese Gans gesignaleerd. Dit territorium bestreek ook een gedeelte over de grens met Duitsland, want ook op de zandafgraving bij Aarnink is dit paar gezien. Op de Oelemars werd het paar in gezelschap van een niet vliegvlug jong gezien.

Kolgans (3)

Op de Oelemars verbleven vanaf de winterperiode dagelijks 7 Kolganzen, die in de loop van het voorjaar 3 paren vormden. Er is niet gebroed, hoewel gedurende een ruime periode 3 Kolganzen plotseling verdwenen waren. Deze keerden echter weer terug, maar er zijn geen nesten of jongen waargenomen.

Brandgans (3)

Op de Oelemars hadden 3 paren een geldig territorium. Er zijn echter geen broedgevallen geconstateerd.

Krooneend (1)

Een paartje Krooneend is diverse keren binnen de datumgrenzen waargenomen op de Oelemars en vooral op de zandafgraving bij Aarnink in Duitsland.

Kwartelkoning (1)

Net op het nippertje kon nog een geldig territorium van de Kwartelkoning in het Kremersveen worden vastgesteld. De datumgrens van 20 mei werd net gehaald.

Kleine Plevier (1)

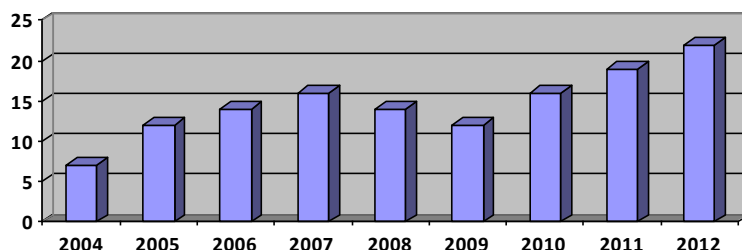
De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen. Alle pioniersbiotopen zijn binnen ons werkgebied onderzocht. Op de Oelemars is 1 territorium gevonden.

Kerkuil (9)

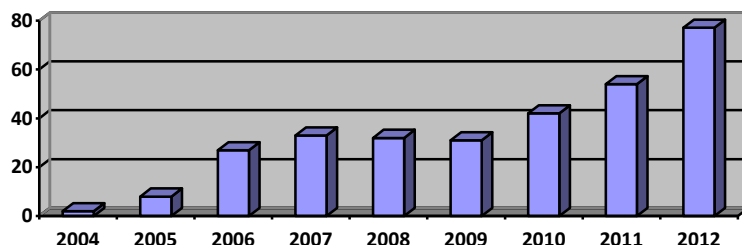
Van de 9 paren hebben er 8 daadwerkelijk gebroed.

Nachtzwaluw (22)

De Nachtzwaluwen werden weer op de bekende terreinen in het noordoosten van de gemeente Losser aangetroffen. Een aantal nachtelijke excursies leverde het volgende resultaat: Duivelshof 1 terr., Stroothuizen 3 terr., Punthuizen 5 terr., Beuning Achterveld 6 terr., Beuning Binnenveld 2 terr. en Lutterzand 5 terr. De populatiegroei is uit de volgende grafiek goed af te lezen.

Middelste Bonte Specht (77)

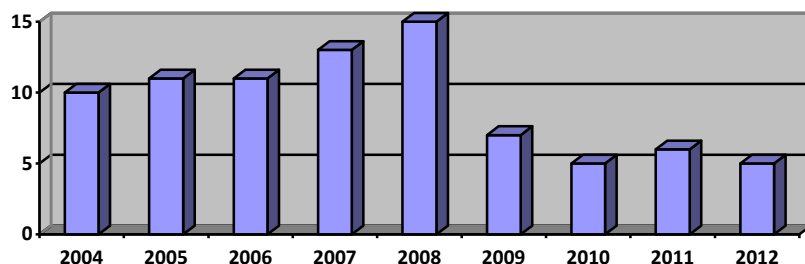

De populatiegroei van de Middelste Bonte Specht in de gemeente Losser is in bovenstaande grafiek goed te zien. Met deze aantallen behoort Losser inmiddels tot een van de beste gebieden voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. Ook vindt er een uitstroom vanuit Losser plaats in westelijke richting naar Enschede, waar de aantallen dit jaar ook behoorlijk stegen. De locaties liggen o.a. in het Borgbos Singraven, bij camping Oldekottink, Meuleman, Hakenberg, Paaschberg, Tankenberg, Boerskotten, Koppelboer, Kalheupink, Duivelshof, Smoddebos en Koksbos. In geheel Twente werden dit jaar 153 territoria van deze spechtensoort gevonden.

IJsvogel (5)

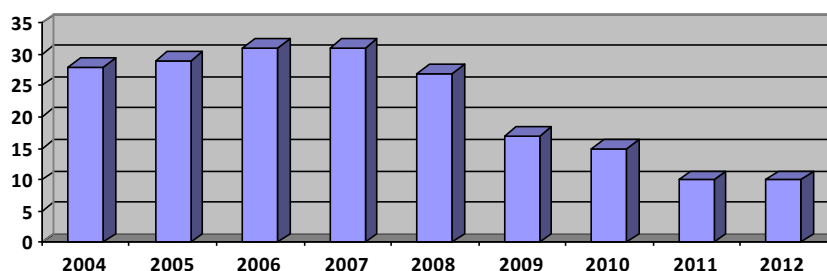
Na de vierde strenge winter op rij is het aantal IJsvogels behoorlijk teruggelopen. Gelukkig werd het aantal van 5 in 2010 niet nog verder gedecimeerd. IJsvogels bevonden zich bij de Oelemars/Zandbergen, de Puntbeek en langs de Dinkel.

Het wel en wee van de IJsvogel in de gemeente Losser is in onderstaande grafiek te zien. De invloed van de koude winters met veel bevroren oppervlaktewater vanaf de winter 2008/2009 is duidelijk waarneembaar.

Grote Gele Kwikstaart (10)

In de gemeente Losser zijn alle mogelijke locaties uitgekamd op deze beeksoort. Een aantal broedt in speciale nestkasten onder de bruggen over de Dinkel. Na een jarenlang succesverhaal hebben we dit jaar helaas moeten constateren dat we terug zijn bij af. Kennelijk heeft de afgelopen winterperiode in Europa een slachting aangericht onder deze beekvogels. De invloed van de koude winters vanaf de winter 2008/2009 is evenals bij de IJsvogel goed te zien in onderstaande grafiek.

Grauwe Klauwier (1)

In Stroothuizen is een zingend m tussen de datumgrenzen waargenomen.

Kortsnavelboomkruiper (1)

De Kortsnavelboomkruiper is nieuwkomer in Losser. In Twente was deze soort de laatste jaren in kleine aantallen waargenomen in het Haagse Bos en de Lonnekerberg in Enschede. Dit jaar kon een paar zingend worden waargenomen in een bos dicht tegen de bebouwde kom van Oldenzaal, maar nog net aan de Losserse kant. Ook is de Kortsnavelboomkruiper gehoord in het Beernikholt en het Smoddebos, maar hier kon helaas geen vervolgaarneming binnengehaald worden, zodat dit geen geldige territoria waren.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen hoe in de loop der jaren deze zeldzame broedvogels zich binnen ons werkgebied hebben ontwikkeld. Inmiddels zijn Graspieper en Europese Kanarie als broedvogel uit Losser verdwenen. Krooneend, Kortsnavelboomkruiper en Kolgans zijn nieuwkomers.

De soorten van de Rode lijst staan in onderstaande tabellen met een * aangegeven.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ooievaar	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gr. Canadese Gans	0	0	0	1	1	0	1	1	2
Kolgans x Brandgans	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Brandgans	2	2	3	2	2	1	2	4	3
Kolgans	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Smient	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Krooneend	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kwartelkoning*	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Kleine Plevier	3	5	4	4	4	4	3	2	1
Kerkuil*	18	20	20	22	27	10	16	5	8
Steenuil*	n.g.	83	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	101	n.g.	n.g.
Nachtzwaluw*	7	12	14	16	14	12	16	19	22
Middelste B. Specht	2	8	26	32	31	30	41	53	77
Draaihals*	0	0	0	0	0	0	1	0	0
IJsvogel	10	11	11	13	15	7	5	6	5
Gr. Gele Kwikstaart	28	29	31	31	27	17	15	10	10
Paapje*	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Kortsnavelboomkruiper*	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Grauwe Klauwier*	0	1	0	0	0	1	1	2	1
Raaf*	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Europese Kanarie	2	7	7	5	2	2	0	0	0

Overige soorten

Naast dit LSB-onderzoek is er een uitgebreid onderzoek gedaan naar de overige minder schaarse broedvogels. In 2004 zijn we begonnen met een uitgebreide soortenlijst van vogels (zie tabel) waarvan we ieder jaar het aantal territoria willen vaststellen. Daartoe is Losser opgedeeld in negen deelgebieden met elk een of twee coördinatoren, die er voor zorgen dat uiteindelijk alle gegevens verzameld worden en dat deze worden opgeslagen in ons archief. Aangezien het onderzoeksgebied 100 km² beslaat, gaat de meeste aandacht uit naar het inventariseren van de LSB-soorten en is de onderzoekskwaliteit van de overige soorten niet elk jaar hetzelfde. In een BMP-jaar zullen soorten met een lage trefkans (bv. Boomleeuwerik) in een BMP-plot eerder opgespoord worden dan in andere jaren. De meeste BMP-plots verschuiven ieder jaar via een circuitmodel. Toch zien we elk jaar kans om de meeste overige soorten volledig in kaart te brengen.

Opmerkelijk is de opkomst van de Grauwe Gans en de toename van de Boomleeuwerik. Het terugdringen van de opslag in de heidegebieden van SBB dit jaar heeft de Boomleeuwerik een goede stimulans gegeven. De Roodborsttapuit heeft wat terrein moeten prijsgeven en met de Gele Kwikstaart gaat het niet best.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Fuut	n.g.	7	8	7	10	6	6	8	6
Dodaars	5	5	6	8	10	6	6	8	6
Grauwe Gans	3	3	5	7	7	3	11	15	20
Kwartel	5	5	2	5	6	8	5	10	4
Watersnip*	1	0	1	2	3	0	0	0	1
Grutto*	n.g.	n.g.	1	2	4	3	1	3	2
Tureluur*	n.g.	n.g.	3	2	2	2	2	2	2
Veldleeuwerik*	n.g.	n.g.	9	13	18	12	17	11	10
Boomleeuwerik	6	5	5	3	6	3	3	9	20
Graspieper*	n.g.	n.g.	2	1	2	3	2	1	0
Gele Kwikstaart*	n.g.	n.g.	6	8	12	12	12	16	9
Roodborsttapuit	2	5	6	8	11	13	15	29	25
Kruisbek	n.g.	n.g.	4	0	0	0	3	0	0

In 2011 is de monitoring begonnen van broedvogels die ernstig bedreigd worden in hun bestaan of van algemene soorten die in ons werkgebied echter bijzonder schaars zijn, zoals bv. de Knobbelzwaan. Opmerkelijk is de achteruitgang van de Zomertortel. Er is een grote kans dat deze soort volgend jaar uit Losser verdwenen zal zijn.

Soort	2011	2012
Knobbelzwaan	2	1
Patrijs*	14	18
Wulp	6	7
Koekoek*	7	8
Zomertortel*	8	1
Nachtegaal*	2	1
Fluiter	14	9
Bosrietzanger	15	15
Spotvogel*	6	4
Wielewaal*	7	8

Werkwijze

De werkwijze is als volgt. Voor de kolonievogels is er per kolonie een vaste teller die jaar in jaar uit zijn kolonie telt en bij Sovon invoert. Voor de Z-soorten als Middelste Bonte Specht en Nachtzwaluw zijn de soortcoördinatoren Rudi Lanjouw en Ben Heerink die de tellingen voor deze soorten organiseren en de leden mobiliseren om aan deze tellingen mee te doen, waarbij alle potentieel geschikte bossen en heidevelden worden uitgekamd. Voor de overige Z-soorten en de bijschrijfsoorten is het werkgebied van 100 km² (de gehele gemeente Losser) verdeeld in negen deelgebieden. Voor elk deelgebied zijn een of twee tellers met veel BMP-ervaring verantwoordelijk om met lange fietstochten door hun deelgebied de soorten op te sporen en te karteren. Deze deelgebiedtellers hebben veel terreinkennis en weten uit jarenlange ervaring waar ze hun soorten moeten zoeken. Daarnaast geeft zo'n 30 % van de VWG-leden hun losse waarnemingen door op waarneming.nl, die dan daarna worden verzameld en in Google Maps worden ingevoerd. Alle aldus gemaakte digitale soortkaarten kunnen door de coördinatoren worden bekeken en bewerkt. Deze kaarten zijn door een wachtwoord beschermd, zodat alleen de coördinatoren er bij kunnen. Aan het eind van het seizoen worden de kaarten op de BMP-manier geïnterpreteerd door Ben Hulsebos en Rudi Lanjouw en vervolgens door Ben bij Sovon ingevoerd.

In het jaarverslag van de vogelwerkgroep worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd en krijgen de leden op de verenigingsavond een presentatie te zien van de resultaten van hun telinspanningen.

Aangezien Telgebied Losser een enorme omvang heeft met bijna 100 km² aan oppervlakte, is het van uitermate groot belang dat zoveel mogelijk leden van VWG Losser hun waarnemingen doorgeven. Dat kan door plaatsing op www.waarneming.nl of door het sturen van een mailtje met soortnaam, aantal en locatie naar vwglosser@gmail.com. We hopen dat de 70 % van de leden die nog niet actief waarnemingen doorgeeft dit de komende tijd wel gaat doen.

Ben Hulsebos en Rudi Lanjouw

Midwintertelling watervogels 2012

Telling

Deze telling gebeurt in het kader van de jaarlijkse SOVON-midwintertelling van watervogels, die in het gehele land in het weekeinde in het midden van januari wordt gehouden. De bedoeling van de tellingen is het volgen van de aantalsontwikkelingen en de populatiegrootte van watervogels in Nederland.

Weer

De tellingen vonden dit jaar plaats op zaterdagmorgen 14 januari 2012. De weersomstandigheden waren gunstig. Het was zonnig, weinig wind en een temperatuur rond de 4 graden. De waterstand was hoog geweest en was al gedeeltelijk weer gedaald. Een struintocht langs de Dinkel was echter niet mogelijk. In plaats daarvan is er vanaf de bruggen geteld en kon er af en toe een doorsteek naar het water worden gemaakt. Er was geen sneeuw- of ijsbedekking.

Gebieden

VWG Losser telt de volgende gebieden:

Dinkel: Rijksgrens-Bossinkbrug (in totaal 6 km)

Oelemars

Omleidingskanaal: Verdeelwerk-Stroothuizerbrug 3,3 km

Punthuizen, Puntbeek, Bewwerskamp

Resultaten

De resultaten van de tellingen staan in onderstaande tabel. Het betreft uitsluitend ter plaatse aanwezige vogels op of bij het water. Invallende en afvliegende vogels zijn ook meegeteld. In totaal werden er dit jaar 1364 watervogels geteld, verdeeld over 23 soorten.

Het traject langs de Dinkel leverde dit jaar nauwelijks wat op. Gelukkig werd het voor de tellers van dat traject op het eind, bij de telling op de Oelemars, nog een echte telling. De gehele afgelopen week hebben er dagelijks 500-750 kokmeeuwen op De Welp gezeten, maar uitgerekend op de teldag was er nauwelijks iets te zien. Opvallende afwezig was wederom Ooievaar Dirk. De vogel was wel degelijk aanwezig, maar is voor het tweede opeenvolgende jaar niet door de tellers waargenomen.

Teneinde vergelijking met voorgaande jaren mogelijk te maken zijn de resultaten van de gebieden die in meerdere jaren geteld zijn weergegeven. De Dinkel is vanaf 1997 geteld met in de eerste jaren ook het traject Bossinkbrug-De Poppe. Het Omleidingskanaal en de Puntbeek zijn geteld vanaf 2006. In de tabel zijn de tellingen vanaf 2000 vermeld. Hieruit blijkt ook duidelijk dat 2012 voor de Dinkel het slechtste jaar in de laatste 10 jaar is geweest.

Dinkel

Soort	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dodaars			1	1	1	1	3	1	4	4
Aalscholver			1		1		5	1		1
Blauwe Reiger	7	8	1	6	5	13	5	6	2	5
Gr. Zilverreiger									1	
Ooievaar	1		1		1	1	1	2		
Knobbelzwaan								2	2	
Nijlgans		2		2	3		1		3	2
Mandarijneend								1		
Smient			2			1	2		2	
Krakeend							8	5	2	
Wintertaling			2	6	2		8	7	19	
Soepeend		2	1				1	2	1	
Wilde Eend	86	161	152	187	40	55	259	310	167	4
Kuifeend						2				
Tafeleend									2	
Brilduiker	1									
Nonnetje										
Meerkoet	129	7	3	19		12	20	9	49	5
Waterhoen	4	3	12	25	4	19	13	3	9	8
Kievit		13							1	
Watersnip				1					1	
Kokmeeuw	31	736		15	618	440	63	225	352	31
Stormmeeuw								10	1	
IJsvogel			1	1						
Grote Gele Kwikstaart	1				1					
Waterpieper										
Totaal	260	932	177	263	676	544	388	584	618	60

Oelemars

Soort	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dodaars		1								
Fuut	2	4	4		3	7		2		3
Aalscholver			15		7	3		1	9	9
Blauwe Reiger				1			2			
Knobbelzwaan				2						
Wilde Zwaan	6									
Grauwe Gans			119		2		6	231		112
Kolgans			3							6
Toendrarietg.								2		
Brandgans	2	5	3		2					6
Soepgans		6	5	5		6	5	9	7	8
Nijlgans	1	3	8			18		39		22
Mandarijneend										
Smient	8	12	19	6	18	9			9	5
Krakeend	2	5	4	20	10	25	6	8	10	25
Wintertaling	2		1	4	4	4		38		
Soepeend		6				3	3	1		2
Wilde Eend	1.646	1.346	313	753	608	1.037	256	1.002	220	592
Pijlstaart	1	1	1	1						
Kuifeend	8	1			10			3	15	1
Witoogeend		1								
Tafeleend		6		2	2				5	1
Grote Zaagbek									3	
Bahamapijlstaart						1				
Vlekbekeend	1									
Meerkoet	6	32	16	26	5	29		108		14
Waterhoen				1		1				
Kievit				1		82			47	150
Kokmeeuw	30	1	70	54	12		21	68		132
Zilvermeeuw			3							
Stormmeeuw	2							11		
IJsvogel			1						1	
Totaal	1.717	1.430	585	876	683	1.225	299	1.523	326	1.088

Omleidingskanaal-Puntbeek-Bewwerskamp

Soort	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dodaars	1	4	2		1		
Fuut		7					1
Aalscholver	1	13	20	3	3	5	5
Blauwe Reiger	2	7	6	3	3	1	7
Gr. Zilverreiger			1	1	3	1	5
Knobbelzwaan			1				
Grauwe Gans		6	2	8	9	4	15
Nijlgans	2	5	2	2		3	10
Soepeend			6	4			
Wilde Eend	50	28	90	60	71	58	50
Kuifeend	3	32	74		7	25	29
Gr. Zaagbek		2	8			4	1
Meerkoet	24	31	129	97	18	19	48
Waterhoen	1	1	6				2
Kievit		180					
Kokmeeuw					3	3	40
Stormmeeuw					2		
IJsvogel	2						1
Grote Gele Kwikstaart							1
Totaal	86	316	347	178	120	116	216

De tellers in 2012 waren: Henk Noordkamp, Robert Blanke, Martin Bonte, Sander Wansing, Wolfgang Waanders, Peter Halman, Ruud Kuipers en Ben Hulsebos. De coördinatie was dit jaar in handen van Sander Wansing.

Sander Wansing en Ben Hulsebos

Klapekstertelling winter 2011-2012

De Klapekster is als broedvogel in Nederland uitgestorven, maar op de doortrek en als wintergast worden ze af en toe waargenomen. De overwinterende Klapeksters hebben winterterritoria van gemiddeld 50 ha, meestal in heide- en hoogveengebieden. Ze zitten graag boven in struiken en bomen op zoek naar voornamelijk muizen, maar ook wel naar vogels, amfibieën, reptielen en insecten. Deze prooien worden op doornen of scherpe takjes gespietst. Hoewel de Klapekster tot de zangvogels behoort, gedraagt hij zich als een roofvogel. Het aantal overwinteraars in geheel Overijssel wordt geschat op 23-30 Klapeksters.

Waarneming.nl heeft in november 2007 een landelijke klapekstertelling georganiseerd om de verblijfplaatsen en de overwinterende aantallen goed in beeld te krijgen. Daartoe werden vogelaars en vogelwerkgroepen opgeroepen om potentiële overwinteringsplaatsen van Klapeksters tijdens twee telweekenden in hun omgeving te bezoeken om Klapeksters op te sporen. Onze vogelwerkgroep heeft daar ook medewerking aan verleend. In de jaren daarna heeft onze vogelwerkgroep jaarlijks aan dit project meegedaan. Tegenwoordig wordt deze telling in een samenwerking tussen waarneming.nl en Sovon georganiseerd. De potentiële klapekstergebieden die in Losser worden onderzocht zijn: Oelemars, Koopsweg, Omleidingskanaal/Lutterzand, Punthuizen, Beuninger Achterveld, Strengveldweg, Zwartkampsweg en Stroothuizen. Het merendeel van de gebieden wordt beheerd door SBB.

Bespreking van de strategie door de telgroep

Op 17 december 2011 op de eerste telling van dit seizoen werden 2 Klapeksters binnen de gemeente Losser waargenomen. Eentje zat er in Punthuizen en de tweede werd in Stroothuizen gezien. De omstandigheden waren dit jaar gunstig met weinig wind, redelijke temperaturen en veel zon. Op 15 januari 2012 werd de tweede ronde gelopen, alweer met uitstekende weersomstandigheden. Ook bij deze telling werden weer 2 Klapeksters gezien. Een verbleef aan de Strengveldweg/Holtweg en een in Stroothuizen. De vogel aan de Strengveldweg bestrijkt zowel Punthuizen als het Beuninger Achterveld. Op 4 januari werd door Robert Blanke een Klapekster langs het Omleidingskanaal ter hoogte van het Lutterzand waargenomen. Deze winter telde dus uiteindelijk 3 Klapeksters met een winterterritorium binnen de gemeente Losser.

2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
3	4	2	2	3

Aantal Klapeksters per winter in de onderzoeksgebieden in Losser

Klapekster langs de Strengveldweg

Alle klapekstertellers worden voor hun telwerk bedankt door de organisatoren van de Klapekstertelling: Waarneming.nl en Sovon. De telgroep bestond uit Bennie Egberink, Ruud Kuipers, Richard Kiemenei, Robert Blanke, Ben Heerink, Bert Haamberg, Peter Halman, Angelique Lamme en Ben Hulsebos.

Ben Hulsebos

De Oelemars in 2012

Werkzaamheden

Dit jaar zijn op de Oelemars de volgende activiteiten door de VWG uitgevoerd:

- Voor- en najaarstrekellingen op Telpost Oelemars
- Afwerken oeverwalwand met zand, schoonmaken nestgangen en terugdringen van de wilgenopslag in samenwerking met IVN-Losser
- Maaien van de nieuwe vogeleilandjes en afvoeren van het maaisel
- Aanbrengen van beschoeiing aan de westzijde van de eilandjes om afkalving te voorkomen
- Vlinder- en libelleninventarisaties

Soortenaantal

Vanaf 1983 tot nu toe zijn er 240 vogelsoorten geregistreerd, waarbij ook broedvogels van exotische herkomst als o.a. Fazant, Nijlgans en Mandarijneend worden meegeteld. Nieuw in 2012 waren Reuzenster, Grauwe Franjepoot, Heilige Ibis en Roodhalsgans.

Soortenlijst 2012

De lijst van vogelsoorten van dit jaar is in onderstaande tabel weergegeven, waarbij ook het aantal waargenomen exemplaren van enkele bijzondere soorten is vermeld.

Jaarlijst Oelemars 2012 Aantal soorten: 177							
Roodkeelduiker	1	Rode Wouw	40	Pontische Meeuw	10	Merel	x
Parelduiker		Zwarte Wouw	15	Kl. Mantelmeeuw	x	Beflijster	6
Roodhalsfuut	5	Bruine Kiekendief	47	Grote Mantelmeeuw	6	Tuinfluit	x
Geoorde Fuut		Blauwe Kiekendief	17	Dwergmeeuw	1	Zwartkop	x
Dodaars	x	Grauwe Kiekend.	3	Dwergstern		Braamsluiper	x
Fuut	x	Ruigpootbuizerd	1	Visdief	6	Grasmus	x
Aalscholver	x	Buizerd	x	Noordse Stern		Rietzanger	
Roerdomp	1	Wespendief	x	Zwarte Stern	11	Sprinkhaanzanger	1
Koereiger		Sperwer	x	Reuzenster	5	Kleine Karekiet	x
Kleine Zilverreiger		Havik	x	Holenduif	x	Bosrietzanger	x
Grote Zilverreiger	122	Torenvalk	x	Houtduif	x	Spotvogel	x
Blauwe Reiger	x	Roodpootvalk	1	Turkse Tortel	x	Fitis	x
Purperreiger		Boomvalk	x	Zomertortel		Tjiftjaf	x
Ooievaar	x	Slechtvalk	29	Koekoek	x	Scand. Tjiftjaf*	
Zwarte Ooievaar	1	Smelleken	21	Kuifkoekoek		Fluiter	
Flamingo		Patrijs	4	Bosuil		Goudhaan	x
Heilige Ibis	1	Kwartel		Ransuil		Vuurgoudhaan	2
Knobbelzwaan	x	Fazant	x	Velduil	1	Gr. Vliegenvanger	x
Wilde Zwaan	70	Waterral	4	Kerkuil		Bonte Vliegenvanger	x
Kleine Zwaan	53	Waterhoen	x	Steenuil	1	Koolmees	x
Zwarte Zwaan		Meerkoet	x	Gierzwaluw	x	Zwarte Mees	x
Sneeuwvang		Kraanvogel	365	Hop		Pimpelmees	x
Kolgans	x	Scholekster	x	IJsvogel	x	Kuifmees	x
Dwerggans		Kluut	10	Zwarte Specht	x	Matkop	x
Taigarietgans		Griël		Groene Specht	x	Glanskop	x
Toendrarietgans	x	Kleine Plevier	x	Grote Bonte Specht	x	Startmees	x
Kleine Rietgans		Bontbekplevier	7	Mid. Bonte Specht		Buidelmees	
Grauwe Gans	x	Zilverplevier	2	Kleine B. Specht	x	Boomklever	x
Grote Can. Gans	x	Morinelplevier		Draaihals		Taigaboomkruiper	
Brandgans	x	Goudplevier	336	Veldleeuwerik	x	Boomkruiper	x
Rotgans		Kievit	x	Boomleeuwerik	89	Grauwe Klauwier	
Roodhalsgans	1	Kanoet		Strandleeuwerik		Klapekster	
Bergeend	x	Drieteenstrandloper		Oeverzwaluw	x	Ekster	x
Casarca	2	Steenloper		Boerenzwaluw	x	Gaai	x
Nijlgans	x	Bonte Strandloper	5	Huiszwaluw	x	Kauw	x
Indische Gans		Krombekstrandloper	1	Duinpieper	2	Noordse Kauw*	
Keizergans**	**	Temmincks Strandl.		Waterpieper	7	Roek	x
Mandarijneend		Kleine Strandloper		Oeverpieper		Bonte Kraai	
Carolina-eend		Bosruiter	7	Graspieper	x	Zwarte Kraai	x
Wilde Eend	x	Witgat	71	Boompieper	x	Spreeuw	x
Krakeend	x	Oeverloper	x	Roodkeelpieper		Wielewaal	2
Pijlstaart	x	Tureluur	x	Witte Kwikstaart	x	Huismus	x

Bahamapijlstaart**	x	Zwarte Ruiter	3	Roukwikstaart*		Ringmus	x
Slobeend	x	Groenpootruiter	25	Gele Kwikstaart	x	Vink	x
Smient	x	Grutto	2	Noordse Kwikst.*		Keep	x
Wintertaling	x	Rosse Grutto		Grote Gele Kwikst.	13	Kneu	x
Zomertaling		Wulp	x	Winterkoning	x	Frater	
Tafeleend	x	Regenwulp	22	Pestvogel		Kleine Barmsijs	23
Krooneend	2	Houtsnip		Heggenmus	x	Grote Barmsijs	
Witoogeend		Poelsnip		Roodborst	x	Putter	x
Topper		Watersnip	x	Nachtegaal	2	Groenling	x
Kuifeend	x	Bokje		Blauwborst		Sijs	x
Zwarte Zee-eend	1	Kemphaan	4	Gekraagde Roodst.	x	Europese Kanarie	5
Grote Zee-eend		Grauwe Franjepoot	1	Zwarte Roodstaart	x	Goudvink	x
Ijseend		Middelste Jager		Tapuit	x	Appelvink	x
Brilduiker	22	Kleine Jager		Paapje	x	Kruisbek	
Nonnetje	24	Kokmeeuw	x	Roodborsttapuit	x	Rietgors	x
Grote Zaagbek	47	Stormmeeuw	x	Zanglijster	x	Sneeuwgors	1
Midd. Zaagbek		Zwartkopmeeuw	4	Koperwiek	x	IJsgors	1
Rosse Stekelstaart		Zilvermeeuw	x	Grote Lijster	x	Ortolaan	1
Zeearend		Geelpootmeeuw	2	Kramsvogel	x	Geelgors	x
Visarend	18						

waargenomen soorten op de Oelemars in 2012

* ondersoort   ** escape

Plannen voor komend jaar

In 2013 zal de oeverwaluwand weer in orde moeten worden gebracht tijdens de werkochtend in maart. Het vulzand is echter op en daar zal dan een oplossing voor moeten worden bedacht. Ook moeten in de observatiehut nog kleine reparaties aan de luiken worden verricht, zodat enkele luiken in geopende stand niet steeds dichtvallen. Bij de nieuwe beschoeiing kunnen bij lage waterstand wellicht wat schermen beter vastgezet worden. Dit zal het beste kunnen gebeuren tijdens de werkochtend in september.

De bewegwijzering naar de observatiehut is nog steeds een wens. Er fietsen en wandelen in het toeristenseizoen dagelijks tientallen toeristen voorbij op de Grensweg zonder een idee te hebben dat ze langs deze unieke vogelobservatiehut komen. Met twee borden "Vogelkijkhut Oelemars", waarvan er een op de hoek Grensweg/Ravenhorsterweg aan de bestaande paal kan worden bevestigd en een op de Grensweg ter hoogte van de observatiehut, zou het probleem zijn opgelost.

We hopen dat het dagelijkse toezicht door politie en/of jachtopzieners behouden blijft. Nog steeds trekt de zandafgraving illegale visserij en ongenode gasten aan, maar gelukkig in mindere mate dan in het verleden.

Ben Hulsebos

Telpost Oelemars 2012

Voorjaarstrek

De resultaten

Er is geteld van 2 januari t/m 30 juni 2012. Er zijn 132 tellingen uitgevoerd, soms lang soms kort, afhankelijk van de weersgesteldheid en de temperatuur. Bij goede avondtrek is er af en toe een tweede telling op die dag uitgevoerd. Tijdens de tellingen hadden we dit jaar de volgende belemmerende weersfactoren:

Neerslag	18 tellingen
Gedeeltelijk dichte mist	8 tellingen
Westelijke wind 4 Bft of meer	22 tellingen

Het zijn beslist geen mooiweertellers die het telwerk verrichten, want bij wat minder gunstige weersomstandigheden werd er ook geteld. Dat gebeurde dan vanuit de kofferbak van de auto, waardoor nu via trektellen.nl het begrip kofferbak telling landelijk bekend is.

Op www.trektellen.nl zijn de resultaten eveneens te zien en kunnen er bewerkingen worden gemaakt. Zo kunnen er grafieken per soort getoond worden en verspreidingskaartjes van Nederland worden gemaakt om de doortrekpatronen over het land te zien. Ook is het mogelijk het aandeel van telpost Oelemars in het landelijke geheel van telposten te zien.

Nieuw in de voorjaarstelling waren Krooneend, Zilverplevier, Geelpootmeeuw, Pontische Meeuw, Reuzenster, Boomklever en Kleine Barmsijs. In de tabel zijn de voorjaarstellingen van de laatste drie jaren te zien.

Soortnaam	2010	2011	2012	Soortnaam	2010	2011	2012
Fuut	-	-	3	Geelpootmeeuw	-	-	1
Aalscholver	653	1.127	1.071	Pontische Meeuw	-	-	9
Kleine Zilverreiger	-	3	-	Reuzenster	-	-	1
Grote Zilverreiger	6	11	20	Visdief	2	1	3
Blauwe Reiger	54	113	103	Zwarte Stern	-	-	4
Ooievaar	14	29	13	Holenduif	149	141	64
Zwarte Ooievaar	1	-	-	Houtduif	5.923	31.757	9.053
Knobbelzwaan	34	35	26	Turkse Tortel	16	21	7
Kleine Zwaan	25	17	47	Koekoek	1	1	2
Wilde Zwaan	37	54	40	Gierzwaluw	765	656	501
Zwaan spec.	4	-	-	Grote Bonte Specht	3	7	2
Rietgans spec.	625	2	-	Middelste B. Specht	1	-	-
Toendrarietgans	1.643	2.273	958	Kleine Bonte Specht	-	1	-
Taigarietgans	9	1	-	Boomleeuwerik	4	9	9
Kolgans	9.516	19.685	5.632	Veldleeuwerik	1.139	2.801	730
Grauwe Gans	1.403	1.614	1.668	Oeverzwaluw	47	16	41
Anser Gans spec.	1.842	5.368	1.034	Boerenzwaluw	1.130	586	629
Brandgans	49	67	18	Huiszwaluw	46	15	17
Gr. Canadese Gans	36	29	38	Boompieper	17	17	35
Nijlgans	20	191	30	Graspieper	1.238	2.498	1.361
Casarca	3	-	1	Waterpieper	3	2	-
Bergeend	4	-	3	Duinpieper	-	1	-
Smient	53	24	4	Gele Kwikstaart	259	151	107
Krakeend	20	6	5	Noordse Kwikstaart	-	35	-
Wintertaling	78	56	36	Grote Gele Kwikstaart	1	5	1
Wilde Eend	811	885	688	Witte Kwikstaart	241	227	134
Pijlstaart	-	10	8	Heggenmus	2	2	1
Slobeend	6	12	5	Blauwborst	-	1	-
Krooneend	-	-	2	Roodborst	-	1	-
Tafeleend	4	4	2	Zwarte Roodstaart	2	3	3
Kuifeend	6	10	7	Gekraagde Roodstaart	1	-	-
Brilduiker	-	5	5	Paapje	4	1	3
Grote Zaagbek	21	32	12	Roodborsttapuit	1	-	1
Nonnetje	-	1	1	Tapuit	57	6	14
Wespendief	3	6	8	Beflijster	4	-	2
Zwarte Wouw	1	3	10	Merel	10	4	4

Soortnaam	2010	2011	2012	Soortnaam	2010	2011	2012
Rode Wouw	15	16	27	Kramsvogel	7.258	9.534	4.984
Bruine Kiekendief	6	20	29	Zanglijster	36	65	50
Blauwe Kiekendief	15	5	4	Koperwiek	244	383	283
Grauwe Kiekendief	-	-	1	Grote Lijster	51	64	22
Havik	6	1	1	Braamsluiper	1	-	1
Sperwer	60	53	72	Tjiftjaf	2	1	1
Buizerd	223	258	252	Staartmees	3	16	29
Ruigpootbuizerd	-	2	-	Zwarte Mees	1	-	-
Visarend	8	5	6	Pimpelmees	10	31	7
Torenvalk	8	17	14	Koolmees	24	30	27
Smelleken	6	3	8	Boomklever	-	-	2
Boomvalk	1	-	5	Wielewaal	1	1	-
Slechtvalk	4	9	9	Klapekster	-	1	-
Kraanvogel	186	2.731	285	Gaai	1	67	-
Scholekster	27	11	17	Ekster	8	10	8
Kluut	-	-	9	Kauw	721	832	704
Kleine Plevier	15	5	7	Roek	23	421	101
Bontbekplevier	-	3	-	Zwarte Kraai	24	63	12
Goudplevier	100	323	288	Bonte Kraai	2	-	-
Zilverplevier	-	-	1	Spreeuw	2.827	5.529	5.535
Kievit	4.935	11.131	1.809	Huismus	-	2	-
Bonte Strandloper	-	2	1	Ringmus	13	18	5
Kemphaan	-	11	2	Vink	1.564	7.885	4.002
Watersnip	7	7	18	Keep	-	55	1
Bokje	1	-	-	Europese Kanarie	1	-	-
Grutto	1	4	-	Groenling	119	131	32
Regenwulp	3	3	-	Putter	38	46	35
Wulp	19	27	32	Sijs	109	934	30
Zwarte Ruiter	-	2	-	Kneu	202	201	161
Tureluur	2	4	4	Barmsijs spec.	1	24	-
Groenpootruiter	11	10	4	Kleine Barmsijs	-	-	18
Witgat	47	64	43	Kruisbek	63	-	-
Bosruiter	7	11	-	Goudvink	16	3	20
Oeverloper	-	1	1	Appelvink	8	9	6
Zwartkopmeeuw	4	5	2	Geelgors	11	13	31
Dwergmeeuw	1	-	1	Rietgors	55	43	31
Kokmeeuw	4.469	5.152	3.552				
Stormmeeuw	277	546	568	Totaal	52.074	117.902	47.731
Kleine Mantelmeeuw	31	49	79	Soorten (incl. exoten)	117	118	118
Grote Mantelmeeuw	3	4	4	uurgemiddelde	188	364	142
Zilvermeeuw	91	356	201	Teluren	277	324	337

Voorjaarestrek Telpost Oelemars 2010 t/m 2012

Nieuwe hoogste seizoens aantallen werden bereikt voor: Grote Zilverreiger, Kleine Zwaan, Grauwe Gans, Zwarte Wouw, Rode Wouw, Bruine Kiekendief, Kluut, Watersnip, Stormmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Visdief en Spreeuw.

Er waren verhoudingsgewijs meer ongunstige weersfactoren dan in andere jaren. Ook de vorstrushes bleven uit (zie bv. de Kievit in de tabel). Opmerkelijk was de komst van de Pontische Meeuw die zelfs ineens met 9 exemplaren in de voorjaarestrek opdook. Ook het aantal Zwarte Wouwen nam spectaculair toe.

Najaarstrek

De tellingen

De najaarstrek werd tussen 2 juli en 29 december gevolgd. Er werden 129 tellingen verricht. Ongunstige factoren waren regen (20 tellingen), harde wind met 4 Bft of meer (18 tellingen), noordoostelijke wind (6 tellingen) en gedeeltelijk mist (8 tellingen).

De resultaten

Het belangrijkste is natuurlijk het uiteindelijke telresultaat. In de 129 tellingen werden gedurende 434,5 teluren 138 soorten met in totaal 498.538 vogels overvliegend gezien. Dit waren alle nieuwe records. In de 12 jaar najaarstellingen zijn dit jaar namelijk alle records op het gebied van aantallen, soorten en geïnvesteerde uren verbroken.

Nieuw in de najaarstrek waren Roodkeelduiker, Heilige Ibis, Zwarte Wouw, Reuzenstern en Noordse Kwikstaart.

De Houtduiven hadden dit jaar hun trekbaan meer naar het westen verschoven, zodat de aantallen beduidend hoger waren dan vorig jaar. Dankzij de enorme aantallen Houtduiven en Vinken konden we dit jaar de najaarstrek afsluiten met een nieuw najaarsrecord. Het aantal van 500.000 vogels werd net niet gehaald.

In de volgende tabel staan de resultaten van de najaarstellingen van de afgelopen drie jaren.

Soortnaam	2010	2011	2012	Soortnaam	2010	2011	2012
Roodkeelduiker	-	-	1	Visdief	5	1	1
Fuut	1	2	-	Reuzenstern	-	-	3
Aalscholver	1.664	1.945	3.188	Holenduif	296	408	332
Grote Zilverreiger	66	57	97	Houtduif	169.014	71.372	282.304
Blauwe Reiger	94	70	48	Turkse Tortel	55	26	37
Ooievaar	52	4	13	Zomertortel	1	-	-
Zwarte Ooievaar	1	1	1	Koekoek	-	-	1
Heilige Ibis			1	Gierzwaluw	702	1.115	782
Knobbelzwaan	74	10	10	Velduil	1	-	1
Kleine Zwaan	12	1	23	Grote Bonte Specht	13	13	23
Wilde Zwaan	4	-	7	Kleine Bonte Specht	-	-	2
Zwaan spec	-	-	3	Boomleeuwerik	36	53	80
Rietgans spec.	189	108	11	Veldleeuwerik	2.092	4.133	7.738
Toendrarietgans	1.472	3.376	1.567	Oeverzwaluw	84	89	105
Kolgans	7.727	10.736	7.242	Boerenzwaluw	13.724	9.512	15.947
Grauwe Gans	1.500	1.347	1.575	Huiszwaluw	1.878	2.855	1.072
Anser gans spec.	1.963	5.906	3.958	Boompieper	89	112	140
Brandgans	-	18	1	Graspieper	1.060	2.854	2.279
Indische Gans	1	-	-	Waterpieper	9	3	4
Gr. Canadese Gans	104	56	33	Pieper spec.	1	-	-
Nijlgans	56	58	109	Roodkeelpieper	-	1	-
Casarca	-	-	1	Gele Kwikstaart	415	701	404
Bergeend	1	1	4	Noordse Kwikstaart	-	-	2
Smient	53	6	71	Grote G. Kwikstaart	17	12	17
Krakeend	6	-	1	Witte Kwikstaart	535	715	871
Wintertaling	82	17	22	Winterkoning	2	-	1
Wilde Eend	619	304	399	Heggenmus	122	116	146
Pijlstaart	6	12	2	Blauwborst	1	2	-
Slobeend	5	27	28	Zwarte Roodstaart	4	6	3
Zomertaling	1	-	-	Gekr. Roodstaart	1	-	7
Tafeleend	32	7	25	Paapje	35	30	37
Kuifeend	40	-	-	Roodborsttapuit	4	15	14
Brilduiker	3	-	1	Tapuit	49	31	34
Grote Zaagbek	24	5	31	Beflijster	2	1	4
Nonnetje	1	2	-	Merel	63	59	52
Wespendief	8	36	22	Kramsvogel	2.557	8.093	2.680
Rode Wouw	9	19	11	Zanglijster	225	381	441
Zwarte Wouw	-	-	3	Koperwiek	1.832	7.555	5.215
Zeearend	-	2	-	Grote Lijster	85	155	150
Bruine Kiekendief	17	19	15	Kleine Karekiet	5	2	2

Soortnaam	2010	2011	2012	Soortnaam	2010	2011	2012
Blauwe Kiekendief	22	10	13	Grasmus	8	-	-
Grauwe Kiekendief	1	-	2	Tjiftjaf	191	100	129
Kiekendief spec.	-	1	1	Fitis	9	1	2
Havik	5	3	1	Goudhaan	-	-	2
Sperwer	244	319	380	Buidelmees	1	-	-
Buizerd	1.579	903	1.266	Staartmees	60	83	46
Ruigpootbuizerd	3	7	1	Zwarte Mees	70	-	531
Visarend	9	8	12	Kuifmees	-	1	-
Torenvalk	16	41	28	Matkop	-	-	1
Smelleken	10	21	13	Glanskop	6	1	-
Boomvalk	13	13	17	Pimpelmees	450	255	1.062
Slechtvalk	5	11	18	Koolmees	343	118	579
Roodpootvalk	-	-	1	Klapekster	1	1	-
Kraanvogel	127	1	80	Gaai	262	1	85
Scholekster	7	-	3	Ekster	3	5	3
Kleine Plevier	1	2	6	Kauw	2.039	1.627	2.373
Bontbekplevier	2	3	6	Roek	239	396	260
Goudplevier	12	54	15	Zwarte Kraai	51	26	26
Zilverplevier	4	1	1	Wielewaal	-	2	-
Kievit	1.453	2.379	2.083	Spreeuw	28.382	23.742	28.471
Kanoet	-	1	-	Ringmus	320	189	411
Bonte Strandloper	9	11	2	Huismus	-	-	1
Kemphaan	1	7	1	Vink	43.034	27.318	113.308
Watersnip	117	57	36	Keep	2.805	825	694
Bokje	1	-	-	Europese Kanarie	2	4	5
Rosse Grutto	5	-	-	Groenling	293	180	292
Regenwulp	12	7	6	Putter	125	174	137
Wulp	3	10	18	Sijs	538	308	525
Zwarte Ruiter	5	4	2	Kneu	783	928	1.487
Tureluur	-	3	3	barmsijs spec.	62	15	8
Groenpootruiter	19	14	15	Kruisbek	13	-	-
Witgat	31	36	20	Goudvink	77	15	22
Bosruiter	3	12	1	N. Trompetgoudvink	1	-	-
Oeverloper	2	7	2	Appelvink	11	-	23
Steenloper	-	1	-	IJsgors	1	1	1
Middelste Jager	1	-	-	Sneeuwgorst	-	2	1
Kokmeeuw	2.698	5.891	4.023	Ortolaan	-	-	1
Stormmeeuw	63	63	138	Geelgors	63	120	69
Kl. Mantelmeeuw	23	30	62	Rietgors	276	212	167
Gr. Mantelmeeuw	-	-	2				
Geelpootmeeuw	2	4	1	Totaal	298.111	201.317	498.538
Pontische Meeuw	1	3	1	Soorten	133	122	138
Zilvermeeuw	161	156	75	Uurgemiddelde	721	496	1147
Zwarte Stern	3	-	1	Teluren	413,25	406	434,5

Najaarstrek Telpost Oelemars 2010 t/m 2012

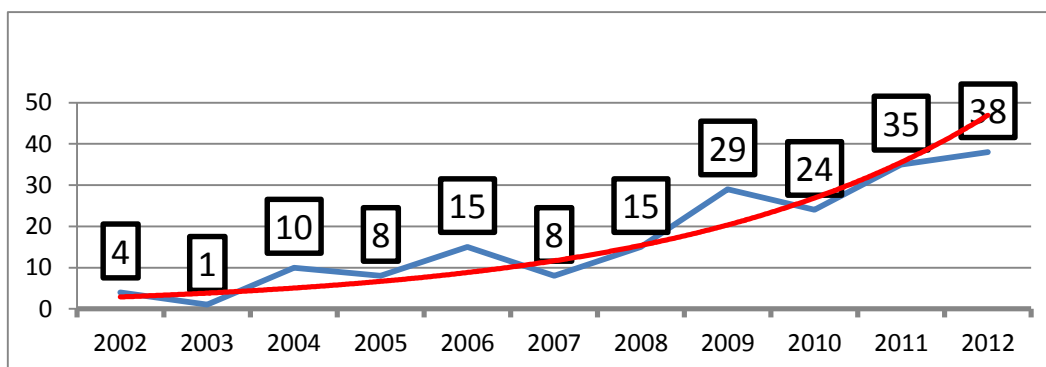
Nieuwe hoogste najaarstotalen werden bereikt voor: Aalscholver, Grote Zilverreiger, Kleine Zwaan, Grote Zaagbek, Grauwe Kiekendief, Sperwer, Slechtvalk, Stormmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Houtduif (zie elders in dit jaarverslag), Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Boompieper, Gekraagde Roodstaart, Beflijster, Pimpelmees, Koolmees, Kauw, Spreeuw en Vink.

Opmerkelijk is vooral de invasie van de Zwarte Mees, Koolmees en Pimpelmees. Uit ringonderzoek bleek dat de oorsprong van de Zwarte Mees- en de Koolmeesinvasie in het oosten tot ver in Rusland lag. De Pimpelmezen kwamen vooral uit Scandinavië, waarbij in Falsterbo (Zuid-Zweden) 285.450 Pimpelmezen de oversteek naar Denemarken maakten.

Met het aantal geïnvesteerde uren staat Telpost Oelemars voor 2012 op de 17^e plaats van de meer dan 500 Europese telposten die geregistreerd staan bij www.trektellen.nl. Van de Nederlandse telposten komt de Oelemars op de 8^e plaats.

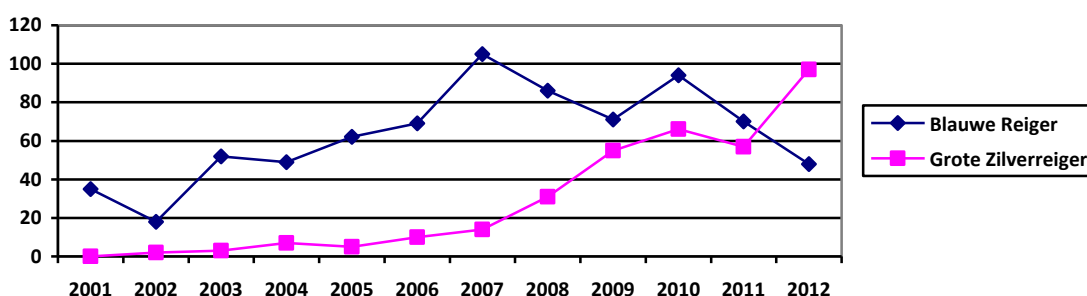
Trends

De Rode Wouw neemt als broedvogel in Zuid-Zweden jaarlijks toe. Dat is goed te zien in de najaarstotalen die bij telpost Falsterbo in het zuidpuntje van Zweden worden waargenomen als ze de oversteek naar Denemarken maken. In 2011 kwamen hier alleen al in het najaar 2861 Rode Wouwen voorbij en in 2012 waren dat er 3089 (www.falsterbofagelstation.se). Een deel van deze Rode Wouwen wordt enkele dagen later ook bij onze telpost gezien. Deze geweldig mooi vliegende roofvogel zit bij ons ook in een stijgende lijn, zoals mooi is te zien in de door Wolfgang Waanders gemaakte grafiek. De aangegeven aantallen zijn gebaseerd op voorjaars- plus najaarstrek.

Jaartotalen Rode Wouw over Telpost Oelemars

Dit jaar zijn er voor het eerst meer Grote Zilverreigers tijdens de najaarstrek gezien dan Blauwe Reigers. De opkomst van de Grote Zilverreiger is mooi te zien in onderstaande grafiek. Steeds meer Grote Zilverreigers kiezen Nederland als overwinteringsgebied. De schatting is dat er afgelopen winter zo'n 3000 vogels hier hebben overwinterd. Ze zijn afkomstig uit Frankrijk, Polen, de Baltische Staten en Oekraïne (*Sovon Vogelbalans 2012*).

Blauwe Reigers en Grote Zilverreigers in de najaarstrek over Telpost Oelemars

Dankwoord

Op telpost Oelemars hebben dit voorjaar in totaal 28 en in het najaar 48 tellers hun bijdrage geleverd. De coördinatie werd verzorgd door Ben Hulsebos en Sander Wansing. Onze dank gaat uit naar de vele tellers die hebben geholpen bij de tellingen, aan de firma Temmink voor hun toestemming om op hun gebied de tellingen te kunnen uitvoeren en aan de Rabobank voor het gebruik van de mastertent tijdens de Euro Birdwatch.

Ben Hulsebos

Euro Birdwatch, 6 oktober 2012

Het is nog donker als op zaterdagmorgen 6 oktober de eerste tellers op de Oelemars arriveren om de mastertent van de RABO-bank op te bouwen. Onder toezicht van de plaatselijke Steenuil kan de tent nog droog worden neergezet. Kort daarna begon de aangekondigde regen en deze zou de eerste 6 uren van de telling ook niet meer ophouden. Desondanks kwam de zwaluwtrek toch nog op gang en konden er 's morgens al ongeveer 1000 Boerenzwaluwen langstrekkend door de regen vanuit de tent worden gezien. Heel bijzonder was de doorkomst van een Smelleken, die zijn camouflagevlucht liet zien. Dit roofvogeltje vliegt dan als een Grote Lijster tussen de zwaluwen die dan ook niet in de gaten hebben dat ze door deze snelle vogeljager worden achtervolgd. Later op de dag kwamen nog 2 Smellekens voorbij, maar dan in hun normale jakkerende vlucht.

Na de gebruikelijke middaglunch werd het geleidelijk droog en brak zelfs nog even de zon door. De trek kwam enigszins op gang, maar eigenlijk was het daarvoor al te laat op de dag. Bijzondere waarnemingen waren er nog in de vorm van een langstrekkende Slechtvalk, een mannetje Beflijster en 4 Boomleeuweriken. Ook werd het dagrecord van 377 Aalscholvers van 16 oktober 2010 verbroken, zodat het nu op 436 staat.

Dit jaar was het voor de tiende keer dat Telpost Oelemars aan de Euro Birdwatch deelnam. De telling van 2012 is op de vierde plaats uitgekomen met betrekking tot het aantal vogels en op de zevende plaats met het aantal soorten.

Voor het eerst werd gebruik gemaakt van WhatsApp, waarbij een aantal telposten verspreid over het land elkaar op de hoogte kon houden van de resultaten en waarbij ook foto's rondgestuurd konden worden. Uiteraard werd er direct een foto verzonden van onze grote RABO-tent, waardoor het mogelijk was droog te tellen. Hierop volgden verscheidene leuke reacties van telposten zonder enige vorm van beschutting.

Verheugend was dat ondanks het slechte weer toch meer dan 40 mensen de telpost bezocht hebben. Naast 25 leden van onze Vogelwerkgroep waren er enkele gasttellers aanwezig en konden vele bezoekers begroet worden die de enerverende wereld van het trektellen wel eens wilden aanschouwen. Leuk was dat ook onze burgemeester met zijn gezin de telpost heeft bezocht. Dank aan alle leden die zich ingezet hebben om van deze dag een succes te maken. Onze resultaten zijn aan Vogelbescherming Nederland doorgegeven.

*Sander Wansing en Ben Hulsebos
Coördinatoren Telpost Oelemars*

Houtduiventrek over telpost Oelemars

Inleiding

Het is vrijdag 19 oktober, de wekker gaat en een blik uit het raam doet al vermoeden dat het een echte houtduivendag gaat worden. Een kraakheldere hemel met lichte bewolking en weinig wind zijn de beste voorwaarden om massa's Houtduiven te zien overvliegen, zeker rond 19 oktober.

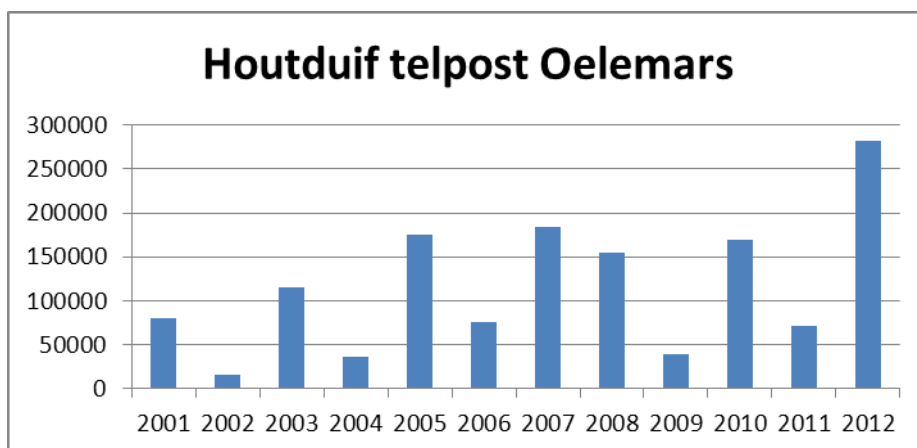

Aankomend bij de telpost zijn in korte tijd nog enkele tellers gearriveerd en zien we de zon in het oosten net boven de horizon uitkomen. De eerste groepen Houtduiven gaan al aan de zuidoostzijde van de telpost voorbij, scherp afstekend tegen de heldere lucht. Het zijn nog kleine groepen van rond de 100 exemplaren die in schijfvormige groepen zuidwest vliegen. Binnen enkele minuten worden de groepen allengs groter en komen ze ook frequenter voorbij. De groepsgrootte varieert nu tot groepen van enkele duizenden tegelijk met als bijzonderheid dat in bijna alle groepen wel een of meer Holenduiven meevliegen. Deze grote

groepen zijn meer sliertvormig. Maar dan opeens verschijnt aan de horizon een immense wolk Houtduiven waar geen eind aan schijnt te komen. Minutenlang groeit de groep eindeloos aan en verduistert een deel van de horizon. Ademloos wordt de groep geteld en bij het woord **twintigduizend in 1 groep!** klinkt een diepe zucht. De ruisende vleugels van deze grootste groep Houtduiven die ik in 25 jaar trektellen heb mogen aanschouwen versterken nog de intense belevenis bij dit fenomenale natuurverschijnsel. Aan het eind van de telling stond de teller op 74.749 Houtduiven in 7,5 uur tellen. een nieuw dagrecord. Daar tussendoor vlogen ook nog eens meer dan 30.000 Vinken.

Telresultaten

Telpost Oelemars is op 1 september 2001 van start gegaan met zowel najaars- als voorjaarstellingen. Elk jaar bleek de Houtduif de talrijkste doortrekker over onze telpost te zijn. In onderstaande grafiek zijn de totalen van de najaarstrek van 2001 t/m 15 december 2012 weergegeven. Na deze datum zijn er nauwelijks nog Houtduiven doorgetrokken.

Aantallen Houtduiven najaar 2001 t/m 2012 telpost Oelemars

Het meest opvallende in deze grafiek is het fluctuerende karakter van de jaarlijkse aantallen: goede jaren-slechte jaren. Voor 2006 is het aantal teluren beduidend minder dan in de jaren daarna. Vanaf 2006 is er bijna dagelijks geteld, maar dat is in de grafiek eigenlijk niet terug te vinden. Dat 2012 tot nu toe het topjaar is geweest springt er ook duidelijk uit.

Verloop van de trek

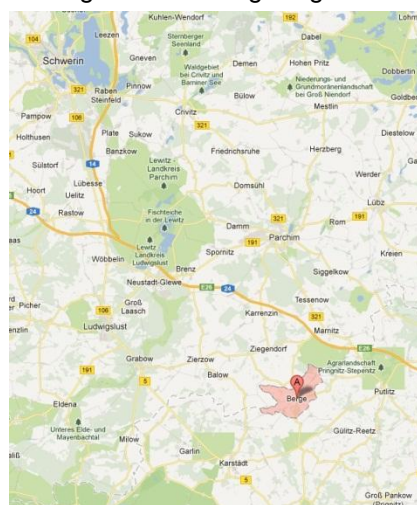
De najaarstrek van de Houtduif vertoont een van de meest wonderlijke elementen over onze telpost. In juli, augustus en september is er ongerichte trek naar foerageer- en slaappleatsen, waarbij de vogels op geringe hoogte en in onsamenhangende groepen overvliegen. Dit lijkt op doortrek omdat de

vogels in rechte lijn vliegen en tot aan de horizon doorvliegen. Deze trek, waarbij het soms om honderden vogels per ochtend gaat, wordt door ons niet geregistreerd, omdat slaap- en foerageertrek bij het trektellen buiten beschouwing wordt gelaten. Pas rond eind september/begin oktober begint de echte houtduiventrek op gang te komen. De duiven vliegen dan hoger en vormen compacte sliertvormige of schijfvormige groepen. De hoofdmoot van de Houtduiven trekt al vroeg op de morgen voorbij en vanaf zonsopgang tot anderhalf uur daarna is het merendeel al gepasseerd. Om de houtduiventrek te zien, moet men dus vroeg opstaan. Op goede dagen rond 20 oktober bij zeer helder weer begint het mooiste schouwspel. Als vanaf telpost Oelemars de startende en landende vliegtuigen vanaf het op 47 km afstand gelegen vliegveld Münster- Osnabrück duidelijk te zien zijn, de wind matig is en er wat lichte bewolking is, gaat het gebeuren. Vooral als er op de dagen daarvoor slecht weer met regen en mist is geweest trekken de Houtduiven massaal over en gaan ze met groepen van rond de 4000 tot 5000 exemplaren achter elkaar over de telpost. Houtduiven zijn goede vliegers en wachten dan ook rustig een goede trekdag af om op de wieken te gaan. Op zo'n dag gaat de trek langer door en kunnen er zelfs 's middags nog grote groepen passeren.

Eind oktober vindt er het volgende fenomeen plaats, de zgn. omkeertrek of retro-migratie. Een nog betere benaming zou jojo-trek zijn. Nadat alle duiven eerst strak naar het zuidwesten zijn overgekomen, komen ze om die tijd weer in enorme aantallen over maar dan pal noordoost. Weer passeren groepen van enkele duizenden Houtduiven. Op sommige dagen zien de tellers dan zowel groepen zuidwest als noordoost vliegen en komen de groepen elkaar tegen. Ik heb nog nergens in de literatuur een verklaring voor dit verschijnsel kunnen vinden.

Het doet zich niet alleen op onze telpost voor, maar ook op de andere telposten die in de trekbaan van de Houtduif zitten. Een verklaring zou kunnen zijn dat de duiven te ver zijn doorgeschoten op de trek en dat er dan een correctie plaats vindt. Een andere optie is dat de vogels zien dat hun bestemmingsgebied al vol zit met soortgenoten en dat er op die manier te weinig voedsel is om de winter door te komen. Onderweg hebben ze dan waarschijnlijk nog lege gebieden gezien en keren ze terug op hun route. Een derde theorie is dat het om andere duiven gaat en dat er twee trekbanen zijn, nl. de zuidwestbaan vanaf Scandinavië en een andere baan vanaf Oost-Europa. Wie het weet mag het zeggen. Wel weten we uit ringonderzoek door VRS Conings dat de enkele Houtduiven die door het Ringstation zijn geringsd in Denemarken zijn afgeschoten. Ook is een in Overdinkel geringde Houtduif bij Berge , Duitsland (zie kaartje) bij Berlijn teruggevonden.

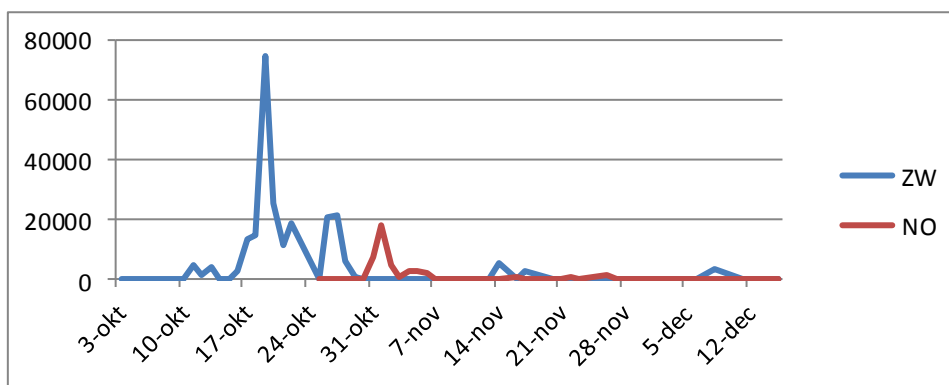
ringdatum	vangdatum	ringplaats	coördinaten	afstand	bijzonderheden
04-02-1979	9-9-1982	Thornhoy Denemarken	57.21N/010.19E	607 km	Dood, geschoten
16-01-1985	7-9-1985	Prasto Denemarken	55.07N/012.03E	461 km	Dood, geschoten
30-10-2006	22-4-2007	Berge Duitsland	52.37N/012.47E	393 km	Dood, gepakt door roofvogel
01-03-2011	02-11-2012	Børkop Denemarken	55.39N/009.39E	417 km	Dood, geschoten

Terugmeldingen buitenlandse Houtduiven VRS Conings

Deze terugkeertrek loopt na de piek in de eerste week van november nog de hele maand door, maar dan in duidelijk lagere aantallen. Dit jaar deed zich nog een tweede piek voor nadat op 7 december door sneeuwval weer een zuidwest gerichte trek ontstond. Op 8 december vlogen meer dan 3.600 Houtduiven in het begin van de ochtend zuidwest en later op de morgen naar zuid.

Het doortrekverloop van 3 oktober t/m 15 december is in de volgende grafiek af te lezen.

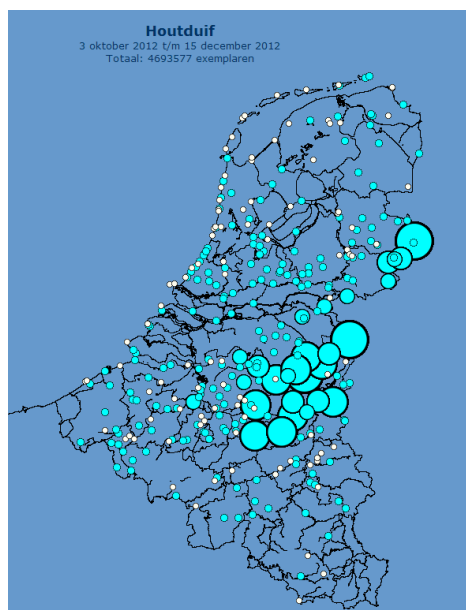
De piek van de doortrek kan het beste worden afgelezen door bij www.trektellen.nl de dagrecords van de Houtduif bij telpost Oelemars af te lezen.

Doortrekverloop Houtduif najaar 2012

1.	74.794	19-10-2012	6.	45.198	02-11-2008
2.	64.421	20-10-2007	7.	27.957	23-10-2008
3.	52.364	08-11-2010	8.	27.940	07-11-2010
4.	48.261	20-10-2001	9.	27.901	14-10-2007
5.	47.987	28-10-2005	10.	25.534	20-10-2012

Het blijkt dat die voor de top-10 van dagrecords ligt in de periode 14 oktober t/m 7 november. De dagen 19 en 20 oktober komen vier keer voor in deze top-10.

Trekbaan

Telpost Oelemars is een van de meest oostelijk gelegen telposten in Nederland. Voor de meeste trekvogelsoorten is het kustgebied en het IJsselmeergebied favoriet, maar voor Houtduiven moet de waarnemer toch in het uiterste oosten van Nederland zijn. Telpost Oelemars ligt al aan de rand van de trekbaan van de Houtduif, want op de goede houtduivendagen komen toch de meeste vogels aan de zuidoostelijke zijde voorbij en is er aan de noordwestkant soms niets te zien.

Bij www.trektellen.nl kan via doortrekpatroon de trekbaan van de Houtduif over Nederland mooi in beeld worden gebracht, zoals is te zien op nevenstaande kaart. In de trekbaan is telpost Oelemars het meest noordoostelijk gelegen punt. De overige telposten met hoge aantallen zitten in een zuidwestelijke lijn van telpost Oelemars naar het Aamsveen, Winterswijk, Noordoost-Brabant en uiteindelijk Noord-Limburg en Wallonië. De kaart is een opname van de houtduiventrek in de periode 3 oktober t/m 15 december 2012 en is afkomstig uit www.trektellen.nl.

Voor de Houtduif neemt telpost Oelemars een unieke positie in. Vergeleken met de overige Twentse telposten is het verschil in veel gevallen bijzonder groot. Dit is af te lezen uit de lijst van dagrecords:

telpost Oelemars	74.794	telpost Ottershagen	7.852
telpost Aamsveen	50.507	telpost Wierdense Veld	4.513
telpost Siberië Haaksbergen	25.841	telpost Lemelerberg	2.687
telpost Engbertsdijkerven	8.400	telpost Roezeberg Vasse	2.141
telpost Haaksbergerveen	7.984		

Het advies is dus om in de periode rondom 20 oktober een paar vrije dagen op te nemen en een bezoek aan telpost Oelemars te brengen om het imposante natuurverschijnsel van de houtduiventrek mee te maken.

Ben Hulsebos

Project Pieké

In het voorjaar van 2011 nam de heer Lars Pieké contact op met de Vogelwerkgroep. Door omstandigheden had hij geld beschikbaar gekregen om te besteden aan voorzieningen voor vogels. Voorwaarde was wel dat een deel van het geld besteed zou worden op landgoed Kalheupink. In goed overleg en na menig kop goede koffie hebben we, in samenwerking met Lars Pieké en Ton Schopman, het volgende kunnen realiseren.

Besdragende struiken op Landgoed Kalheupink

In het voorjaar van 2012 zijn ca. 2500 besdragende struiken op landgoed Kalheupink geplant. Hierbij moet gedacht worden aan klein pootgoed van onder andere: Hondсроos, Gelderse roos, Meidoorn, Bottelroos, Vuilboom, Vlier en Kardinaalsmuts. Het zal enige jaren duren voordat deze struiken zo zijn uitgegroeid dat Pestvogel, Kramsvogel en andere wintergasten hier een gevulde dis vinden. Doordat enkele soorten struiken erg in trek zijn bij insecten zullen ook insectenetters hiervan profiteren. Al deze struiken zijn door Ton Schopman aangeplant.

Nestkasten op Landgoed Kalheupink

Ook is gedacht aan broedgelegenheid voor vogels. Paul Halman heeft nestkasten gemaakt en deze zijn van uitstekende kwaliteit (zie foto).

Op het dak van het huis van Lars Pieké zijn enkele Gierzwaluw pannen aangebracht. Dit zijn van oorsprong ventilatiepannen. De ventilatiegaten zijn uitgeboord, zodat een groter gat is ontstaan, groot genoeg voor een Gierzwaluw. Onderstaande nestkasten zijn in het voorjaar van 2012 geplaatst.

Gierzwaluw	4
Huiszwaluw	4
Kleine kasten	45
Grote kasten	5

Een behoorlijk aantal nestkasten (50%) was het eerste jaar al bezet. Dit is een buitengewoon groot aantal voor een eerste jaar.

Bij grote kasten moet gedacht worden aan kasten voor Bosuil, Holenduif en Torenavalk. Maar ook de Mandarijneend, die regelmatig gezien wordt op dit landgoed, zou van deze kasten gebruik kunnen maken. Kleine kasten zijn voor Boomklever, Boomkruiper, Bonte Vliegenvanger, Spreeuw, Koolmees en Pimpelmees. Landgoed Kalheupink is opgenomen in het nestkastproject, wat inhoudt dat ieder jaar de kasten worden gecontroleerd en indien nodig vervangen.

Aan dit project hebben verder deelgenomen: Bennie Egberink, Peter Waardenburg, Henk Gilbers, Richard Kiemeneij en Rudi Lanjouw.

Beschoeiing op de Oelemars

Buiten landgoed Kalheupink zijn we in september 2012 op de Oelemars aan de slag gegaan. In 2011 hadden we het eilandje, dat stukje voor stukje door de waterplas werd opgeslokt, met inzet van groot materieel weten te redden. Omdat, ondanks deze reddingspoging, de oevers van het eilandje bij westenwinden niet bestand bleken tegen de hoge golfslag, is besloten een deel van het geld van Lars Pieké te gebruiken om een beschoeiing aan te brengen rond het eiland. Tijdens een zogenoemde werkochtend hebben zo'n 20 leden van de VWG het voor elkaar gekregen deze beschoeiing aan te brengen, zodat ook de komende jaren op deze plek bijzondere soorten van dichtbij zijn waar te nemen en te fotograferen. Deze plek is vermaard onder vogelfotografen omdat van dichtbij de fraaiste foto's van de IJsvogel kunnen worden gemaakt. Maar ook soorten die normaal gesproken slechts in een flits zijn waar te nemen of zich alleen maar laten horen, zoals de Roerdomp, kunnen hier van dichtbij worden bekeken. Bij deze wordt iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze werkochtend hartelijk bedankt.

We hebben nu de helft van het bedrag dat ons ter beschikking is gesteld door Lars Pieké besteed. Voor de andere helft zal met grote zorg een bestemming worden gezocht.

Rudi Lanjouw

Broedvogelinventarisaties NM-terreinen 2012

Inleiding

Ook dit jaar hebben de broedvogeltellers van Vogelwerkgroep Losser een viertal inventarisaties uitgevoerd in de terreinen van Natuurmonumenten. Hierbij is gebruik gemaakt van de nieuwste techniek die door Sovon beschikbaar is gesteld om het broedvogelonderzoek na het veldwerk volkomen digitaal uit te voeren. Na elk veldbezoek worden op een door Sovon gedigitaliseerde kaart van het onderzoeksgebied per soort vanaf de papieren veldkaart met het zetten van digitale stippen de locaties van de vogels aangegeven met daarbij de mate van broedzekerheid in een gradatie van 1 t/m 16. Aan het eind van het seizoen, als er zo'n 10 tot 11 bezoeken zijn gelopen, kunnen dan via autoclustering in een paar minuten de territoria per soort op een soortkaart en in een tabel worden weergegeven. Vroeger vormde dit onderdeel van het broedvogelonderzoek ongeveer 2 tot 3 avonden puzzelen, gummie en lijntjes trekken. Nu zijn in een mum van tijd de territoria bepaald en zijn de soortkaarten eveneens klaar, zodat ook het moeizame intekenen van de stippen niet meer nodig is. Ook levert het autoclusterprogramma shape-files, waardoor de territoria moeiteloos in de GIS-bestanden van NM kunnen worden geïmporteerd.

Duivelshof-Oost

Ligging en biotoop

In het voorjaar van 2012 is er een broedvogelonderzoek uitgevoerd in een gebied op de Duivelshof ten oosten van de Lutterstraat in de gemeente Losser. Het gebied ligt in atlasblok 29-52 voornamelijk in kilometerhok 11 aan de noordkant van Losser. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is 52 ha. Daarvan bestaat ongeveer de helft uit (loof)bos en voor de andere helft uit akkers, grasland, houtwallen, heide en vennen.

Methode

Het onderzoek is in 2012 tussen 21 februari en 7 juli uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering, zoals beschreven in de Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek (*van Dijk&Boele 2011*). Dit is een landelijk gestandaardiseerde onderzoeksmethode. De inventarisaties zijn verricht door de volgende tellers: Ben Hulsebos (coördinator), Bennie Egberink, Dick de Goede en Richard Kiemenei.

Resultaten

Na de inventarisatie is de balans opgemaakt en konden 62 broedvogelsoorten op de lijst worden bijgeschreven. Van deze 62 soorten staan er 7 op de Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels (*uitgave 2004*), nl. Nachtzwaluw, Groene Specht, Gele Kwikstaart, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger, Matkop en Huismus. Het aantal territoria bedraagt 528. De gemiddelde dichtheid is 10 terr. per 1 ha. Tot de schaarse soorten behoren Dodaars, Krakeend, Houtsnip, Nachtzwaluw, Bosuil, Groene Specht, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Boomleeuwerik, Gele Kwikstaart, Gekraagde Roodstaart, Bosrietzanger, Kleine Karekiet (regionaal schaars), Spotvogel, Braamsluiper, Grauwe Vliegenvanger, Bonte Vliegenvanger, Appelvink en Rietgors (regionaal schaars). De inventarisatie in 1988 is uitgevoerd door Rob Vogel en in 2007 door Ben Hulsebos, Rudi Lanjouw en Niels Leerling.

Soort	1988	2007	2012	index	Soort	1988	2007	2012	index
Dodaars	0	3	2	+	Spotvogel*	0	0	1	-
Grauwe Gans	0	0	2	++	Braamsluiper	0	0	1	-
Nijlgans	0	0	1	++	Grasmus	1	13	11	+
Wilde Eend	0	1	2	-	Fluiter	3	0	0	-
Krakeend	0	0	1	++	Tuinfluiter	ng	10	10	-
Fazant	ng	6	2	-	Zwartkop	ng	32	54	+
Waterhoen	0	1	1	0	Tjijtjaf	ng	35	51	+
Meerkoet	0	4	2	+	Fitis	ng	24	29	-
Kievit	0	1	0	-	Goudhaan	ng	7	8	+
Houtsnip	5	5	8	?	Vuurgoudhaan	0	3	0	0
Holenduif	1	1	2	0	Bonte Vliegenvanger	2	4	4	0
Houtduif	ng	24	16	0	Grauwe Vliegenvang*	ng	12	5	-
Zomertortel*	5	0	0	--	Staartmees	ng	5	4	0
Turkse Tortel	ng	1	1	0	Glanskop	6	5	4	0
Nachtzwaluw*	0	0	1	++	Matkop*	ng	2	3	-
Bosuil	3	2	1	0	Kuifmees	ng	2	3	0
Groene Specht*	1	2	2	+	Zwarte Mees	ng	1	1	-
Zwarte Specht	1	1	2	0	Pimpelmees	ng	23	14	+
Kleine B. Specht	0	1	1	+	Koolmees	ng	27	26	+
Midd. B. Specht	0	0	1	++	Boomklever	3	15	9	+
Grote B. Specht	4	7	7	+	Boomkruiper	ng	10	13	+
Boomleeuwerik	0	0	1	+	Wielewaal*	0	1	0	-
Boompieper	5	12	11	+	Gaai	ng	2	3	+
Witte Kwikstaart	ng	2	1	-	Kauw	ng	4	0	0
Gele Kwikstaart*	ng	1	1	-	Zwarte Kraai	ng	4	2	+
Winterkoning	ng	38	27	+	Spreeuw	ng	9	5	-
Heggenmus	ng	19	14	0	Huismus*	ng	0	3	-
Roodborst	ng	35	37	+	Putter	0	0	1	++
Gekr. Roodstaart	2	2	6	0	Vink	ng	36	36	+
Roodborsttapuit	ng	1	0	++	Groenling	ng	4	3	+
Merel	ng	34	32	+	Kneu*	ng	2	0	-
Zanglijster	ng	11	16	+	Goudvink	1	3	3	+
Grote Lijster	1	3	4	0	Appelvink	1	0	3	+
Bosrietzanger	0	0	2	-	Geelgors	4	6	7	+
Kleine Karekiet	0	2	3	0	Rietgors	ng	2	1	+
Aantal territoria							523	528	
Aantal soorten							56	62	

Overzicht broedvogels Duivelshof-Oost
De Rode lijstsoorten staan in de tabel met een * aangegeven.

In de laatste kolom van de tabel is de landelijke BMP-index aangegeven (A. Boele e.a. Broedvogels in Nederland 2010). De betekenis van de symbolen is: -- sterke afname, - afname, 0 stabiel, + toename en ++ sterke toename. De trendberekening gaat dus t/m 2010. De beide strenge winters van 2010/2011 en 2011/2012 zijn daar niet in opgenomen.

Enkele soorten zijn wel in het terrein aangetroffen, maar voldoen niet aan de criteria om tot een geldig territorium te besluiten. Het gaat hierbij om de volgende soorten: Soepeend, Pijlstaart, Slobeend, Kuifeend, Sperwer, Buizerd, Kievit, Watersnip, Boerenzwaluw, Zwarte Roodstaart, Vuurgoudhaan, Wielewaal, Ekster en Kauw.

Het aantal soorten is vergeleken met 2007 met 6 toegenomen van 56 naar 62 soorten. Een zeer gunstige ontwikkeling in een paar jaar tijd. Het aantal territoria toonde een lichte stijging van 523 naar 528 territoria. Het aantal soorten van de Rode lijst nam met 1 toe tot 7 soorten.

Beerninkholt

Ligging en biotoop

In het voorjaar van 2012 is er een broedvogelonderzoek uitgevoerd in een gebied op de Beerninkholt ten noorden van de spoorlijn Bad Bentheim en Oldenzaal en ten westen van De Lutte in de gemeente Losser. Het gebied ligt in atlasblok 29-41 voornamelijk in kilometerhok 18 en 19 aan de noordkant van Losser. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is 43,3 ha. Daarvan bestaat het overgrote deel uit loof- en naaldbos en voor de andere helft uit akkers, grasland en laag struweel met enkele

struiken langs de spoorlijn. Aan de Farichweg staan een paar boerderijen. Het terrein is in beheer van Natuurmonumenten.

Methode

Het onderzoek is in 2012 tussen 11 maart en 29 juni uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering, zoals beschreven in de Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek (van Dijk&Boele 2011). De inventarisaties in 2012 zijn verricht door Niels Leerling

(coördinator), in 1988 door Rob Vogel en in 2006 door Rudi Lanjouw.

Resultaten

Na de inventarisatie is de balans opgemaakt en konden 55 broedvogelsoorten op de lijst worden bijgeschreven. Van deze 55 soorten staan er 8 op de Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels (uitgave 2004), nl. Koekoek, Boerenzwaluw, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger, Matkop, Wielewaal, Ringmus en Huismus. Het aantal territoria bedraagt 373. De gemiddelde dichtheid is 8,6 terr. per 1 ha. Tot de schaarse soorten behoren Houtsnip, Bosuil, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Gekraagde Roodstaart, Bosrietzanger, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger, Bonte Vliegenvanger en Appelvink.

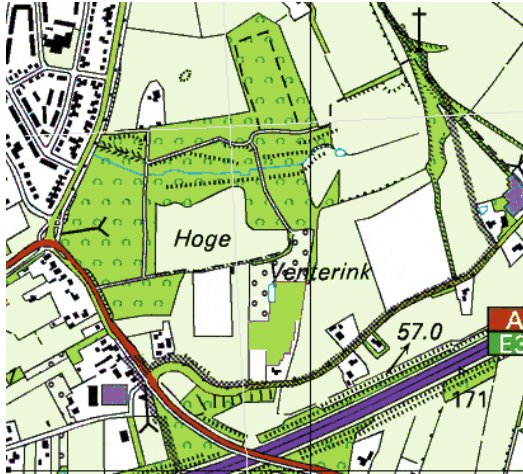
Soort	1988	2006	2012	index	Soort	1988	2006	2012	index
Nijlgans	ng	ng	0	0	Grasmus	7	5	4	-
Wilde Eend	0	0	2	++	Tuinfluit	ng	ng	7	?
Wespendief	0	1	0	-	Zwartkop	ng	ng	23	?
Sperwer	0	1	0	-	Fluit	1	0	0	-
Buizerd	1	1	2	+	Tjiftjaf	ng	ng	20	?
Fazant	ng	ng	1	?	Goudhaan	ng	ng	12	?
Waterhoen	0	0	2	+	Vuurgoudhaan	3	3	1	--
Kievit	0	2	0	--	Gr. Vliegenvanger *	ng	ng	9	?
Houtsnip	7	4	4	-	B. Vliegenvanger	1	4	5	+
Holenduif	1	0	4	++	Staartmees	ng	ng	5	?
Houtduif	ng	ng	19	?	Glanskop	8	9	2	--
Koekoek *	0	0	1	+	Matkop *	ng	ng	3	?
Bosuil	0	1	1	0	Kuifmees	ng	ng	4	?
Ransuil*	1	0	0	-	Zwarte Mees	ng	ng	3	?
Groene Specht *	0	1	0	-	Pimpelmees	ng	ng	16	?
Zwarte Specht	0	0	1	+	Koolmees	ng	ng	24	?
Grote B. Specht	5	4	7	+	Boomklever	5	8	10	+
Midd. B. Specht	ng	ng	4	++	Boomkruiper	ng	ng	11	?
Kleine B. Specht	1	0	2	+	Kortsnavelboomkr.*	ng	ng	0	0
Boerenzwaluw *	ng	ng	6	?	Wielewaal*	0	0	1	+
Boompieper	0	0	1	+	Gaai	ng	ng	2	?
Witte Kwikstaart	ng	ng	3	?	Kauw	ng	ng	1	?
Winterkoning	ng	ng	20	?	Zwarte Kraai	ng	ng	2	?
Heggenmus	ng	ng	8	?	Spreeuw	ng	ng	8	?
Roodborst	ng	ng	20	?	Huismus*	ng	ng	18	?
Nachtegaal*	4	0	0	--	Ringmus *	ng	ng	2	?
Zwarte Roodst.	ng	2	1	-	Vink	ng	ng	23	?
Gekr. Roodstaart	1	2	1	-	Groenling	ng	ng	1	?
Merel	ng	ng	25	?	Putter	0	0	1	+
Zanglijster	ng	ng	10	?	Goudvink	1	1	1	0
Grote Lijster	0	2	3	+	Appelvink	4	2	3	0
Bosrietzanger	2	ng	2	0	Geelgors	1	1	3	++
Spotvogel*	0	0	1	+					
Aantal territoria								373	
Aantal soorten								56	

Overzicht broedvogels Beerninkholt
De Rode lijstsoorten staan in de tabel met een * aangegeven.

Enkele soorten zijn wel in het terrein aangetroffen, maar voldoen niet aan de criteria om tot een geldig territorium te besluiten. Het gaat hierbij om de volgende soorten: Nijlgans, Havik, Sperwer, Kievit, Groene Specht, Tapuit en Kortsnavelboomkruiper.

Hoge Venterink

Ligging en grootte

Het gebied ligt in het zuidoosten van de gemeente Oldenzaal, atlasblok 29-51, en wordt begrensd door de Burg. Wallerstraat, de Postweg en het Lossers voetpad (gemeente Losser). De oppervlakte bedraagt circa 25 ha en het landgoed wordt gekenmerkt door een bos op een stuwwal, een fraai beekdal dat het gehele gebied doorsnijdt, alsmede een open kruidrijk grasland.

Methode

Het onderzoek werd uitgevoerd tussen 7 maart en 23 juli 2012 volgens de methode van de uitgebreide territoriumkartering zoals omschreven in de handleiding Sovon broedvogelonderzoek (van Dijk&Boele 2011). De inventarisaties zijn verricht door de volgende tellers: René Wijering en Ben Heerink (beide coördinator), af en toe vergezeld van Angelique Lamme en/of Henk

Noordkamp en Herman Ueffing. Op 25 juli vond nog een aanvullend bezoek plaats waarbij we de eenmalig vastgestelde Boomvalk niet opnieuw aantreffen, maar wel wat aanvullende waarnemingen hebben gedaan m.b.t. de in het gebied voorkomende vlinders. De inventarisatie in 1988 is uitgevoerd door Rob Vogel.

Resultaten

Na het onderzoek konden uiteindelijk 40 broedvogelsoorten worden genoteerd, waarvan er 3 op de Rode Lijst (uitgave 2004) staan, nl. Groene Specht, Spotvogel en Grauwe Vliegenvanger. Tot de schaarse soorten behoren Houtsnip, Bosuil, Groene Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Gekraagde Roodstaart, Spotvogel, Braamsluiper, Grauwe Vliegenvanger, Bonte Vliegenvanger en Goudvink.

Soort	1988	2012	index	Soort	1988	2012	index
Wilde Eend	0	1	-	Spotvogel*	1	1	-
Buizerd	?	1	+	Braamsluiper	0	1	-
Torenvalk	?	0	0	Grasmus	2	4	+
Boomvalk*	?	0	?	Fluiter	0	0	-
Fazant	ng	0	-	Tuinfluiter	ng	5	-
Kievit	1	0	-	Zwartkop	ng	19	+
Houtsnip	1	2	?	Tjiftjaf	ng	15	+
Holenduif	1	2	0	Fitis	ng	3	-
Houtduif	ng	14	0	Goudhaan	ng	1	+
Bosuil	1	1	0	Bonte Vliegenvanger	2	1	0
Ransuil*	1	0	-	Grauwe Vliegenv.*	ng	1	-
Groene Specht*	0	4	+	Staartmees	ng	1	0
Zwarte Specht	0	0	0	Glanskop	2	3	0
Kleine Bonte Specht	1	1	+	Pimpelmees	ng	20	+
Middelste B. Specht	0	2	++	Koolmees	ng	18	+
Grote Bonte Specht	3	5	+	Boomklever	8	11	+
Witte Kwikstaart	ng	1	-	Boomkruiper	ng	7	+
Winterkoning	ng	24	+	Gaai	ng	1	+
Heggenmus	ng	1	0	Ekster	ng	0	-
Roodborst	ng	15	+	Kauw	ng	0	0
Zwarte Roodstaart	ng	1	0	Zwarte Kraai	ng	2	+
Gekr. Roodstaart	0	1	0	Spreeuw	ng	6	-
Merel	ng	15	+	Vink	ng	16	+
Kramsvogel*	0	0	--	Groenling	ng	1	+
Zanglijster	ng	8	+	Goudvink	0	1	+
Bosrietzanger	1	0	-	Appelvink	4	0	+
Aantal territoria						237	
Aantal soorten						40	

Overzicht broedvogels Hoge Venterink
De Rode lijstsoorten staan in de tabel met een * aangegeven.

Enkele soorten zijn wel in het terrein aangetroffen, maar voldoen niet aan de criteria om tot een geldig territorium te besluiten. Het gaat hierbij om de volgende soorten: Torenvalk, Boomvalk, Fazant, Zwarte Specht, Kramsvogel, Fluiter, Ekster en Kauw.

Kruisselt, Koppelboer, Boerskotten en Oldekamp

Ligging en biotoop

Het gebied dat sinds 1988 al 18 keer is onderzocht op broedvogels ligt ingeklemd tussen de A1 en de Benteimerstraat tussen Oldenzaal en De Lutte. Het gebied beslaat een oppervlakte van ruim 160 ha. In 2007 is voor het eerst ook het perceel van Jan Oldekamp geïnventariseerd. Reden hiervoor was dat

zich hier enkele bijzondere broedvogelsoorten gevestigd hadden (Bosrietzanger, Grasmus, Putter). Het gebied behoort tot het kleinschalige cultuurlandschap waarin bos(jes), weilanden en akkers elkaar afwisselen. In het gebied zijn veel woningen gevestigd die voorheen (deels) in gebruik waren als boerderij. Tegenwoordig wordt op alle akkers weer een graangewas verbouwd en zijn er de laatste jaren veel weidepoelen gegraven. Enkele wallen worden beheerd als hakhoutwal. Er zijn enkele kleine percelen naaldhout aanwezig en de loofbossen bestaan voornamelijk uit oude eik. Doordat Natuurmonumenten een zeer terughoudend kapbeleid voert hebben deze bossen zich kunnen ontwikkelen tot de oudste bossen die men in de omgeving kan aantreffen. Van een enkel perceel is de voedselrijke bovenlaag verwijderd.

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd tussen 11 maart en 29 juni 2012. Hierbij is gewerkt volgens de uitgebreide territoriumkartering (van Dijk & Boele 2011). Er is 55 uur en 55 min. besteed aan

ochtendbezoeken. Alleen voor Houtsnip en uilen zijn enkele avond- en nachtbezoeken gebracht aan het gebied. De inventarisaties zijn uitgevoerd door Robert Blanke, Martin Bonte en Rudi Lanjouw (2012), Rudi Lanjouw (1997,2007) en Rob Vogel (1988).

Resultaten

De ruimte in dit verslag is te klein om alle jaren te bespreken. Er is daarom gekozen voor de jaren 1988, 1997, 2007 en 2012. Het zal duidelijk zijn dat enkele soorten net in tussenliggende jaren wel als broedvogel zijn aangetroffen of dat een enkele verwijzing zal gaan over het jaar dat niet is opgenomen in de lijst.

Het aantal broedvogelsoorten is met 67 het hoogste ooit vastgesteld in één jaar. Enkele van deze soorten staan op de Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels (uitgave 2004), nl. Boerenzwaluw, Grauwe Vliegenvanger, Groene Specht, Huismus, Huiszwaluw, Kerkuil, Kortsnavelboomkruiper, Matkop en Wielewaal. Dat andere soorten aan deze lijst zijn toevertrouwd blijkt wel uit het feit dat ze nu niet meer als broedvogel zijn vastgesteld (Boomvalk (1), Koekoek(4), Kramsvogel(2), Nachtegaal(17), Ransuil(2), Ringmus(36), tussen haakjes het maximum aantal in een jaar). Hoewel deze winter nog zes Ringmussen verbleven op een voedertafel in het gebied, kan een terugkeer als broedvogel van deze fraaie "boerenvogel" worden uitgesloten. Andere soorten kunnen af en toe in het gebied worden vastgesteld of hebben hun territorium net buiten het gebied gevestigd (Grauwe Klauwier, Kneu, Spotvogel, Steenuil).

Ondanks deze sombere geluiden zijn er ook lichtpuntjes. Zo was er voor het eerst een territorium van de Kortsnavelboomkruiper, een soort die in aantal toeneemt, maar nog steeds zeer schaars is. Ook andere soorten waren dit jaar, na soms lange afwezigheid, weer present: Fluiters en Wielewaal. Van andere soorten is nog niet bekend waar uiteindelijk de toename zal eindigen. In deze categorie vallen Middelste Bonte Specht, Zwartkop en Tijftjaf. Wie had tien jaar geleden kunnen denken dat de Middelste Bonte Specht de op een na talrijkste spechtensoort zou worden in dit gebied. Andere soorten vertonen een trend die ook landelijk positief genoemd kan worden: Groenling en Putter. De Appelvink is na jaren van kwakkelen eindelijk weer bijna terug op het niveau van 1988. Er zijn ook soorten die geprofiteerd hebben van de uitbreiding van één boerderij: Huismus en Huiszwaluw. De Vuurgoudhaan zal NM dankbaar zijn; deze heeft dennen in loofhoutbossen gespaard.

soort	1988	1997	2007	2012	soort	1988	1997	2007	2012
Mandarijneend	ng	1	1	2	Bosrietzanger	1	0	1	1
Wilde Eend	2	7	7	5	Braamsluiper	6	2	2	6
Soepeend	ng	1	0	0	Grasmus	16	7	10	12
Wespendief	0	0	2	1	Tuinfluit	ng	31	24	22
Sperwer	0	1	0	1	Zwartkop	ng	48	66	92
Buizerd	0	1	2	3	Fluiter	3	00	0	1
Torenvalk	0	1	2	1	Tjiftjaf	ng	79	84	101
Kwartel	0	0	1	0	Fitis	ng	5	11	5
Fazant	ng	1	3	4	Goudhaan	ng	1	8	6
Waterhoen	ng	1	3	1	Vuurgoudhaan	0	0	3	6
Houtsnip	12	10	14	17	Gr. Vliegenvanger	ng	33	28	23
Holenduif	9	7	9	13	Bonte Vliegenvanger	8	12	26	16
Houtduif	ng	26	62	48	Staartmees	ng	8	9	12
Turkse Tortel	ng	0	1	0	Glanskop	20	16	17	16
Koekoek	1	3	0	0	Matkop	ng	3	1	3
Kerkuif	0	0	2	1	Kuifmees	ng	0	1	2
Bosuil	6	7	9	10	Zwarte Mees	ng	0	1	0
Ransuil	0	0	1	0	Pimpelmees	ng	58	83	74
IJsvogel	0	0	1	0	Koolmees	ng	79	91	67
Groene Specht	2	4	7	4	Boomklever	30	29	49	41
Zwarte Specht	1	0	2	3	Boomkruiper	ng	33	42	41
Grote Bonte Specht	14	15	18	24	Kortsnavelboomkr.	0	0	0	1
Middelste B. Specht	0	0	5	14	Wielewaal	2	1	0	2
Kleine Bonte Specht	6	8	5	9	Grauwe Klauwier	1	0	0	0
Boerenwaluw*	ng	12	30	26	Gaai	ng	12	6	7
Huiswaluw	ng	0	12	14	Kauw	ng	14	12	27
Boompieper	ng	1	7	3	Zwarte Kraai	ng	8	8	9
Grote Gele Kwikst.	0	0	2	0	Spreeuw	ng	68	64	50
Witte kwikstaart	ng	15	17	13	Huismus	ng	9	28	34
Winterkoning	ng	22	84	74	Ringmus	ng	36	6	0
Heggenmus	ng	27	59	48	Vink	ng	82	94	100
Roodborst	ng	45	71	53	Europese Kanarie	0	1	0	0
Nachtegaal	17	0	0	0	Groenling	ng	3	17	12
Zwarte Roodstaart	ng	4	9	1	Putter	0	0	6	9
Gekr. Roodstaart	8	14	9	9	Kneu	ng	1	0	0
Merel	ng	62	114	90	Goudvink	5	5	7	7
Kramsvogel	2	0	0	0	Appelvink	17	14	7	15
Zanglijster	ng	30	43	44	Geelgors	2	0	2	1
Grote Lijster	5	7	6	3					
aantal soorten							56	66	67
aantal territoria							1031	1434	1360

Overzicht broedvogels. ng = niet geteld. Rode Lijst soorten staan aangegeven met een *

Ben Heerink, Ben Hulsebos, Rudi Lanjouw, Niels Leerling en René Wijering

Atlasproject Sovon

Van 1 december 2012 tot en met 31 juli 2015 worden de vogels van Nederland op een ongekend gedetailleerde schaal in kaart gebracht. Duizenden vogelaars, merendeels vrijwilligers, gaan voor de nieuwe Vogelatlas op pad, in de broedtijd maar ook in de winter. Welke soorten treffen ze aan, waar en in welke aantallen? Zijn aantallen en verspreiding onderhevig aan veranderingen? Dat zijn de vragen die we na afloop van het project kunnen beantwoorden. In Nederland verkeren we in de gelukkige omstandigheid, dat er al veel bekend is over aantallen, verspreiding en trends van vogels. Is een groot landelijk atlasproject dan nog wel nodig? Ja, want de veranderingen in de vogelwereld gaan ongekend snel. Waren Grote Zilverreiger en Middelste Bonte Specht een kwart eeuw geleden bijzonder, tegenwoordig kijken we er minder van op. Omgekeerd zijn Patrijs, Zomertortel en Bonte Kraai hard op weg een bezienswaardigheid te worden. Het is belangrijk zulke veranderingen vast te leggen. Tegelijkertijd neemt de behoefte aan nauwkeurige gegevens over het voorkomen van vogels sterk toe. Vogelgegevens spelen op allerlei gebieden een rol, bij natuurbeleid, in beschermingskwesities, bij terreinbeheer of de planning van infrastructurele projecten. Om rekening te kunnen houden met vogels, is gedetailleerde informatie nodig over verspreiding en aantallen. Informatie die we met de Vogelatlas verzamelen. Tellingen voor de Vogelatlas zijn niet alleen zinvol maar ook leuk. In het veld zijn en de vogels horen en zien: dat gaat nooit vervelen. Dat je, door mee te doen aan de Vogelatlas, bijdraagt aan een groter geheel, is mooi meegenomen. Dat geldt niet alleen voor het landelijke beeld. Vogelwerkgroepen, bijvoorbeeld, brengen op deze manier de vogelwereld in hun eigen werkgebied in kaart. En voor de individuele vogelaar is het prachtig om na afloop van het project 'alles' te weten over de vogels in favoriete gebieden of de eigen omgeving.

Tot zover de inleiding in de handleiding van het Sovon-Atlasproject. Uiteraard doet onze VWG ook mee aan dit unieke project en hebben we alle atlasblokken in ons werkgebied geclaimd om deze in de komende jaren te onderzoeken. Bij het Atlasproject worden deze keer zowel de wintervogels als de broedvogels geteld. De wintervogels worden geteld tussen 1 december en 28 februari en de broedvogelperiode loopt van februari t/m augustus. Een atlasblok bestaat uit een vierkant van 5 x 5 km en is onderverdeeld in 25 kilometerhokken. Van deze kilometerhokken zijn er 8 door Sovon volgens een vast patroon voorgeselecteerd, het zogenaamde gouden grid. In deze 8 km-hokken vindt het echte werk plaats, waarbij aanvullingen uit de overige 17 hokken het telwerk compleet maken. Het atlaswerk wordt in de komende drie jaren door de volgende leden uitgevoerd:

Atlasblok	Teller
28-58	René Wijering
29-32	Robert Blanke, Bart ter Beek en Martin Bonte
29-41	Rudi Lanjouw en Niels Leerling
29-42	Ben Heerink
29-51	Henk Noordkamp en de andere atlastellers
29-52	Ben Hulsebos
35-12	Ben Hulsebos

Het atlaswerk sluit perfect aan bij ons onderzoek voor telgebied Losser. Alle leden van VWG Losser kunnen ook bijdragen leveren aan dit atlasproject door alle vogelwaarnemingen van minder algemene vogels binnen de gemeente Losser op www.waarneming.nl te plaatsen. Deze losse meldingen worden daarna aan het atlasproject toegevoegd. Ook onze BMP-tellingen, watervogel- en punttransecttellingen in de komende jaren belanden als aanvulling in het atlasproject. Voor vragen over het atlasproject kan je terecht bij benhulsebos@home.nl

Ben Hulsebos

De Welp – Een landschapspareel bij Losser

Ligging

Dicht bij de waterzuiveringsinstallatie van Losser ligt tegen de Dinkel een terrein dat als De Welp wordt omschreven. Het wordt omsloten door het Welppad, de Ravenhorsterweg, de Schoklandweg en de Dinkel. Het bestaat geheel uit weidegebied.

In dit weidegebied ligt een terreininzinking (eigendom van SBB) die van oudsher permanent onder water stond en ook als oppervlaktewater op de kaarten staat. Tegenwoordig staat deze kuil in het terrein grotendeels door toedoen van ontwateringsloten en een afvoerder droog.

Visie VWG Losser

In de wintermaanden en in het voorjaar staat na het buiten de oevers treden van de Dinkel door langdurige regen een deel van De Welp onder water. Als het water daarna weer zakt, blijft een deel van het water in de inzinking achter om na enkele dagen via een plas-drassituatie weer droog te worden. Dit wordt veroorzaakt door een afvoerder. Zodra de waterstand in de Dinkel weer lager is dan op De Welp, is het water in enkele dagen tijd verdwenen. Gedurende de overstromingen en de plas-drassituatie vestigen vele vogels zich in dit gebied om te profiteren van de voor hen gunstige situatie. Zo zijn er o.a. regelmatig Tureluurs, Grutto's, Slobeenden, Krakeenden, Zomer- en Wintertalingen, Meerkoeten, Dodaarzen, Watersnippen en Scholeksters te zien. Naast dit ornithologische aspect is er ook landschappelijk winst te behalen. De landschappelijk fraaie waterpartij in De Welp biedt mensen op dat moment het beeld dat men heeft van uiterwaarden bij de grote rivieren. Aangezien het gebied onder Natura 2000 valt met als doelstelling herstel van het Dinkeldal heeft VWG Losser een plan ontwikkeld om de natuurlijke en landschappelijke waarden van De Welp te versterken.

In overleg met SBB, Gemeente Losser, omringende grondeigenaren en Waterschap kan worden bekeken in hoeverre de ontwatering na overstroming stopgezet kan worden d.m.v. het aanbrengen van een kering in plaats van een afvoerder in het gedeelte van SBB. De kering kan op een dusdanige hoogte worden ingericht dat de plas-drassituatie gedurende een langere tijd wordt gewaarborgd, maar tegelijkertijd er ook voor zorgt dat het overstromingswater snel van de omringende landbouwgrond verdwijnt. Aan broedvogels is dan de terugkeer van de Tureluur te verwachten en kunnen Slobeenden en Zomertalingen er een territorium vinden. De Ooievaars die in de buurt aan de Schoklandweg broeden, vinden er dan een groter voedselaanbod. Daarnaast wordt het landschappelijk effect aanzienlijk versterkt en biedt het terrein een aanblik zoals die ook te vinden is in de uiterwaarden van de Grote Rivieren. Als dan ook nog nieuwe wandelroutes en het Lossers Ommetje in de route worden opgenomen kunnen vele wandelaars en fietsers van dit prachtige Dinkellandschap genieten.

Voordelen

- Versterking natuurlijke waarden met terugkeer van bedreigde vogelsoorten als o.a. Tureluur en Zomertaling.
- Versterking landschappelijke waarden.
- Uitvoering van de doelstellingen van Natura 2000 voor herstel Dinkeldal.
- Uitbreiding foerageergebied van de Losserse Ooievaars.
- Opneming van dit gebied in het Lossers Ommetje en in wandel- en fietsroutes kan het toeristisch aspect versterken.
- Omringende grondeigenaren zijn sneller het overstromingswater van de Dinkel kwijt.

Kansen

VWG Losser heeft over deze visie enkele jaren geleden gesprekken gevoerd met het toenmalige College van B&W en met de fractievoorzitters van de politieke partijen. Van deze kant zijn er geen bezwaren tegen deze plannen. Ook is er overleg geweest met SBB. Van deze zijde is medewerking te verwachten.

Momenteel doen zich nieuwe ontwikkelingen voor op De Welp. In het kader van grondruil Landinrichting Losser-Zuid is het mogelijk dat De Welp grotendeels aan SBB toegewezen zal worden. Met SBB hebben we enkele jaren geleden de mogelijkheden voor natuurontwikkeling ter plekke op De Welp al bekeken hoe de plas-drassituatie uit het verleden hersteld zou kunnen worden. Ook met Waterschap Regge en Dinkel is recent overleg geweest, evenals met de gemeente Losser.

Ideeën

De laagte op De Welp die regelmatig onder water staat bij overstromingen van de Dinkel zal het centrale element kunnen worden. De afwatering van de RWZI Losser zou i.p.v. de huidige lange route

naar de Dinkel onder de Ravenhorsterweg door verlegd kunnen worden door een korte verbinding te maken van de RWZI naar de laagte op De Welp, een afstand van ongeveer 65 meter. De duiker onder het Welppad is al aanwezig. De aanvoer van water naar deze laagte is dan het gehele jaar gegarandeerd. Aan de Dinkeloever zou dan i.p.v. de bestaande duiker een overstortconstructie gemaakt kunnen worden, zodat het waterpeil bij normale situaties constant blijft en het teveel uitstroomt in de Dinkel. Deze constructie is enkele jaren geleden ook besproken met de Gemeente Losser en SBB.

Het zou dan ook nu op korte termijn een unieke mogelijkheid kunnen zijn om met eenvoudige middelen de natuur op De Welp weer te herstellen en er een prachtig plas-drasgebied van te maken. VWG Losser hoopt dan ook dat zodra er meer duidelijkheid is over de ruiling van gebieden in het kader van Landinrichting Losser-Zuid, onze visie bij de komende besprekingen tussen WRD, Gemeente Losser en SBB meegenomen wordt als een goed alternatief voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied.

Dagvlinders en libellen 2012

In de gemeente Losser zijn waarnemingen verzameld van dagvlinders en libellen. Een aantal leden van VWG Losser is niet alleen vogelaar, maar inventariseert tijdens het vogelonderzoek ook de dagvlinders en libellen. Op de Oelemars zijn er veel waarnemingen gedaan tijdens de trekellingen, vanaf de vlonder en vanuit de observatiehut. Het gebied de Zandbergen werd ook regelmatig bezocht. Op de Duivelshof is op het terrein van Natuurmonumenten een monitoringroute voor libellen uitgezet, waarbij 9 keer per jaar een route wordt gelopen. De gegevens van deze route gaan naar de Vlinderstichting en naar NM.

De waarnemingen uit deze twee gebieden zijn in onderstaande tabellen verwerkt. In de eerste kolom staan de waargenomen vlinders en libellen binnen de gehele gemeente Losser in 2012. Schaarse soorten zijn in rood aangegeven. De meest opmerkelijke waarneming is die van de Grote Vos die in de tuin bij het Ringstation werd gezien.

Dagvlinders

Soort	Losser	Oelemars-Zandbergen	Duivelshof
Zwartspriddikkopje	x	x	x
Geelspriddikkopje	x		x
Groot dikkopje	x	x	
Bont dikkopje	x		
Aardbeivlinder	x		
Koninginnenpage	x		
Citroenvlinder	x	x	x
Oranjetipje	x	x	x
Groot koolwitje	x	x	x
Klein koolwitje	x	x	x
Klein geaderd witje	x	x	x
Kleine vuurvlinder	x		x
Bruine vuurvlinder	x		x
Eikenpage	x		x
Groentje	x		
Boomblauwtje	x		
Heideblauwtje	x		x
Icarusblauwtje	x		x
Bont zandoogje	x	x	x
Hooibeestje	x	x	x
Argusvlinder	x		
Koelvinkje	x	x	x
Bruin zandoogje	x	x	x
Grote weerschijnvlinder	x		
Kleine ijsvogelvlinder	x		x
Keizersmantel	x		
Atalanta	x	x	x
Distelvlinder	x		
Dagpauwoog	x		x
Kleine vos	x	x	x
Grote vos	x		
Gehakkelde aurelia	x	x	x
Landkaartje	x		x

Libellen

Soort	Losser	Oelemars-Zandbergen	Duivelshof
Weidebeekjuffer	x	x	x
Zwervende pantserjuffer	x		
Gewone pantserjuffer	x		x
Tangpantserjuffer	x		
Tengere pantserjuffer	x		x
Houtpantserjuffer	x		x
Lantaarntje	x		x
Tengere grasjuffer	x		x
Watersnuffel	x		x
Azuurwaterjuffer	x	x	x
Maanwaterjuffer	x		
Grote roodoogjuffer	x	x	
Kleine roodoogjuffer	x	x	
Kanaaljuffer	x		
Vuurjuffer	x	x	x
Koraaljuffer	x		
Blauwe breedscheenjuffer	x		
Paardenbijter	x	x	
Bruine glazenmaker	x		x
Blauwe glazenmaker	x		x
Vroege glazenmaker	x		
Grote keizerlibel	x	x	x
Glassnijder	x	x	x
Beekrombout	x		
Plasrombout	x	x	
Smaragdlibel	x	x	x
Metaalglanslibel	x	x	
Viervlek	x	x	x
Platbuik	x	x	x
Gewone oeverlibel	x	x	x
Noordse witsnuitlibel	x		x
Gevlekte witsnuitlibel	x		x
Zwarte heidelibel	x		x
Bloedrode heidelibel	x		x
Bruinrode heidelibel	x		x
Steenrode heidelibel	x		x
Zwervende heidelibel	x	x	
Vuurlibel	x		x

Ben Hulsebos

Nachtvlinders 2012

Dit jaar is er door ons geïventariseerd op Boerskotten, Arboretum, Dinkeldal, Duivelshof, Goormatenweg in Overdinkel en het Ringstation. We geven per gebied aan wat de hoogtepunten waren.

Boerskotten

Het Boerskotten is eigendom van NM, we hebben hier geïventariseerd in het gebied ten noorden van de A1 en een keer aan de zuidkant er van. Dit jaar is er maar liefst 25 keer gevangen, vooral in de tuin van Rudi Lanjouw met lichtvalkasten en bij zijn schuur die 500 mtr van zijn huis staat. In totaal werden er 47 nieuwe soorten voor het Boerskotten vastgesteld. De bijzondere soorten die we dit jaar op Boerskotten hebben waargenomen waren o.a. Grijsgroene zomervlinder, Grijsbandspinner, Walstrospanner, Rode vlekkenuil en Klein visstaartje. Bij de micro's waren de volgende zeldzamere soorten nog niet eerder in het Boerskotten aangetroffen: Zilverstraal, Lichte metaalkokermot, Wondklaverpalpmot en Kleine sparappelboorder. Dit jaar was ook de Keizersmantel een zeldzame dagvlindersoort weer aanwezig.

Arboretum

Op het Arboretum (Regio Twente) is geïventariseerd op de Nationale Nachtvlindernacht op 22 juni. De weersomstandigheden waren verre van ideaal, overdag veel regen en harde wind. Gelukkig werd het aan het eind van de middag droog, maar het was helder en koel, niet ideaal om nachtvlinders te inventariseren. Ongeveer 35 personen waren aanwezig waaronder 3 personen die helemaal uit Deventer gekomen waren om te zien wat wij in De Lutte zoal op het laken zouden krijgen. Aan het begin van de avond hebben we een PowerPoint presentatie

gehouden en daarna konden de aanwezigen bij het laken en de lichtvalkasten de vlinders bewonderen. In totaal werden er toch nog 74 soorten waargenomen, waaronder 24 soorten die nieuw waren voor het Arboretum. De Oranje iepentakvlinder en Bruine sikkelluil waren hier de meest bijzondere soorten die hier op het licht af kwamen.

Goormatenweg 44 Overdinkel

In de tuin van ons lid Angelique Lamme is door Leo vier keer geïventariseerd op macro's. In totaal werden dit jaar een 103-tal soorten waargenomen, bijzondere soorten waren hier o.a. Bosbessenuitil en Witte-l-uil.

Ringstation

Op het ringstation is 17 keer met de lichtvalkast en/of smeer gevangen. Dit jaar was al weer het 9^e jaar op rij dat hier de nachtvlinders geïventariseerd zijn. Er werden 13 nieuwe soorten gevangen. Bijzondere soorten die hier werden aangetroffen waren o.a. Kolibrievlinder, Springzaadspanner, Scherphoekbandspanner en Walstropijlstaart. Voor de Walstropijlstaart is het de eerste waarneming in Twente sinds 1949, erg bijzonder dus. Hoewel geen nachtvlinders zijn de waarnemingen op het ringstation van een Grote weerschijnvlinder en een Grote vos ook zeker het vermelden waard.

Dinkeldal

Er is een aantal keren langs de Dinkel vanaf de Zoekerbrug tot Aarnink. gesmeerd om de weeskinderen te inventariseren. Er werden 2 soorten t.w. Zwart en Rood weeskind aangetroffen. Het

Zwart weeskind was met 3 exemplaren aanwezig, duidelijk minder dan in 2009 toen 22 exemplaren werden waargenomen. Van het Rood weeskind werd maar 1 exemplaar waargenomen en het Karmozijnrood weeskind werd helemaal niet gezien. Het weer liet het regelmatig afweten en niet alle plekken die in 2009 geïnventariseerd waren, zijn dit jaar bezocht. Reden is o.a. dat Leo een nieuwe knie heeft gekregen en nog niet zo goed op oneffen terrein uit de voeten kan. Hopelijk volgend jaar beter. Een keer is er met een lichtvalkast gevangen. Er werden 26 soorten gevangen. Hierbij zaten geen nieuwe soorten, wel waren Rood en Zwart weeskind aanwezig.

Duivelshof

Het Duivelshof is het best geïnventariseerde gebied in onze gemeente, vooral uit vroegere jaren zijn veel gegevens bekend. Alleen in de wintermaanden is er niet vaak naar vlinders gezocht. Dit jaar hebben we een aanvullend onderzoek gehouden en werden er 5 nieuwe soorten vastgesteld.

Leo Hassing

Soortenlijst van de gemeente Losser

Niet-broedvogels		Broedvogels/territoriumhouders	
Roodkeelduiker	Kanoet	Dodaars	Gele Kwikstaart
Parelduiker	Krombekstrandloper	Fuut	Grote Gele Kwikstaart
Kuifduiker	Kemphaan	Geoorde Fuut	Witte Kwikstaart
Roodhalsfuut	Bonte Strandloper	Blauwe Reiger	Winterkoning
Vaal Stormvogeltje	Kleine Strandloper	Aalscholver	Heggenmus
Jan-van-gent	Temmincks Strandloper	Ooievaar	Roodborst
Kuifaalscholver	Kemphaan	Knobbelzwaan	Nachtegaal
Roerdomp	Regenwulp	Kolgans	Zwarte Roodstaart
Kleine Zilverreiger	Rosse Grutto	Grauwe Gans	Gekraagde Roodstaart
Grote Zilverreiger	Zwarte Ruiter	Brandgans	Roodborsttapuit
Koereiger	Groenpootruiter	Grote Canadese Gans	Paapje
Kwak	Bosruiter	Nijlgans	Merel
Purperreiger	Oeverloper	Mandarijneend	Zanglijster
Zwarte Ooievaar	Steenloper	Carolinaeend	Grote Lijster
Flamingo	Witgat	Smient	Sprinkhaanzanger
Heilige Ibis	Poelsnip	Wilde Eend	Bosrietzanger
Wilde Zwaan	Bokje	Kuifeend	Kleine Karekiet
Kleine Zwaan	Grauwe Franjepoot	Wespendief	Spotvogel
Zwarte Zwaan	Kleine Jager	Havik	Braamsluiper
Sneeuwgans	Middelste Jager	Sperwer	Grasmus
Kleine Rietgans	Dwergmeeuw	Buizerd	Tuinfluit
Taigarietgans	Kokmeeuw	Torenvalk	Zwartkop
Toendrarietgans	Zwartkopmeeuw	Boomvalk	Fluiter
Rotgans	Stormmeeuw	Patrijs	Tjiftjaf
Dwerggans	Zilvermeeuw	Kwartel	Fitis
Roodhalsgans	Geelpootmeeuw	Kwartelkoning	Goudhaan
Indische Gans	Pontische Meeuw	Fazant	Vuurgoudhaan
Casarca	Kleine Mantelmeeuw	Waterral	Grauwe Vliegenvanger
Carolinaeend	Grote Mantelmeeuw	Waterhoen	Bonte Vliegenvanger
Bergeend	Drieteenmeeuw	Meerkoet	Startmees
Krakeend	Dwergstern	Scholekster	Glanskop
Pijlstaart	Visdief	Kleine Plevier	Matkop
Slobeend	Noordse Stern	Kievit	Kuifmees
Zomertaling	Reuzenstern	Watersnip	Zwarte Mees
Krooneend	Kuifkoekoek	Houtsnip	Pimpelmees
Tafeleend	Oehoe	Grutto	Koolmees
Witoogeend	Velduil	Wulp	Boomklever
Topper	Grijskopspecht	Tureluur	Taigaboomkruiper
IJseend	Strandleeuwerik	Holenduif	Boomkruiper
Grote Zee-eend	Waterpieper	Houtduif	Wielewaal
Zwarte Zee-eend	Oeverpieper	Turkse Tortel	Grauwe Klauwier
Brilduiker	Roodkeelpieper	Zomertortel	Gaai
Nonnetje	Duinpieper	Koekoek	Ekster
Middelste Zaagbek	Pestvogel	Kerkuil	Kauw
Grote Zaagbek	Waterspreeuw	Steenuil	Roek
Zeearend	Beflijster	Bosuil	Zwarte Kraai
Zwarte Wouw	Koperwiek	Ransuil	Raaf
Blauwe Kiekendief	Rietzanger	Nachtzwaluw	Spreeuw
Bruine Kiekendief	Grote Karekiet	Gierzwaluw	Huisbus
Ruigpootbuizerd	Snor	IJsvogel	Ringmus
Visarend	Sperwergrasmus	Groene Specht	Vink
Roodpootvalk	Orpheusspotvogel	Zwarte Specht	Keep
Slechtvalk	Bergfluit	Grote Bonte Specht	Europese Kanarie
Smelleken	Bladkoning	Middelste Bonte Specht	Groenling
Porseleinhoen	Kleine Vliegenvanger	Kleine Bonte Specht	Putter
Kraanvogel	Buidelmees	Draaihals	Sijs
Griel	Notenkraker	Boomleeuwerik	Kneu
Steltkluut	Bonte Kraai	Veldleeuwerik	Kleine Barmsijs
Kluut	Grote Barmsijs	Oeverzwaluw	Kruisbek
Bontbekplevier	Frater	Boerenzwaluw	Goudvink
Goudplevier	Witbandkruisbek	Huiszwaluw	Appelvink
Zilverplevier	IJsgors	Boompieper	Geelgors

Niet-broedvogels		Broedvogels/territoriumhouders	
Morinelplevier	Sneeuwgorst	Graspieper	Rietgorst
Drieteenstrandloper	Ortolaan		

Voormalige broedvogels	
Wintertaling	Hop
Rode Wouw	Blauwborst
Grauwe Kiekendief	Tapuit
Korhoen	Kramsvogel
Zwarte Stern	Klapekster
Kuifleeuwerik	

Exoten/escapes	
Manengans	Roodschoudertaling
Chileense Smient	Kokardezaagbek
Vlekbekeend	Saruskraanvogel
Bahamapijlstaart	Pauw
Muskuseend	Witnekkraanvogel
Kaapse Casarca	Valkparkiet
Keizergans	

Ondersoorten	
Russische Stormmeeuw	
Rouwkwikstaart	
Noordse Kwikstaart	
Engelse Kwikstaart	
Scandinavische Tjiftjaf	
Witkopstaartmees	
Kortsnavelboomkruiper	
Noordse Kauw	
Russische Kauw	
Noordse Goudvink	

In totaal zijn in de Gemeente Losser 265 soorten vastgesteld volgens de niet-officiële Losserse lijst. Deze lijst hanteert ook de in Nederland broedende exoten. De lijst is door Leo Hassing en Ben Hulsebos samengesteld op basis van literatuuronderzoek, waarnemingenrubrieken en veldkennis vanuit het verleden van Leo Hassing.

Dit jaar is de Snor toegevoegd aan de lijst niet-broedvogels (ringvangst op 15 april op het Ringstation) evenals de Reuzenster die op 1 mei op de Oelemars is gezien. Deze Reuzenster was de tweede die ooit in Twente was waargenomen. Op 18 mei werd een Orpheusspotvogel gevangen op het Ringstation, niet alleen nieuw voor Losser, maar zelfs voor Twente en pas de tweede voor Overijssel. Op 14 juni kon een Grauwe Franjepoot op de Oelemars aan de lijst worden toegevoegd. Deze soort is eveneens nieuw voor Losser. Op 10 augustus vloog een Heilige Ibis over telpost Oelemars. Dit is een in Nederland broedende exoot, die dus ook aan de Losserse lijst kon worden toegevoegd. Op 16 december verbleef een Roodhalsgans kortstondig op de Oelemars.

De Aalscholver is verplaatst naar de lijst broedvogels/territoriumhouders. Voor het eerst is nl. in Losser een broedende Aalscholver gezien. Deze had een nest op de drijvers van de zandzuiger op het water van de Oelemars. Ook de Kolgans kon als territoriumhouder verplaatst worden vanuit de rij niet-broedvogels naar de rij broedvogels/territoriumhouders. Er waren 3 paren die langdurig op de Oelemars verbleven. Aan de rij exoten/escapes kon de Keizergans van 16 april worden toegevoegd. Bij de ondersoorten is er de Engelse Kwikstaart van 11 mei uit het Kremersveen bijgekomen. De Kortsnavelboomkruiper (ondersoort van de Taigaboomkruiper) had voor het eerst een territorium in Losser, zodat ook de Taigaboomkruiper verhuisd is naar het rechter rijtje .

Op 12 september werd op het ringstation nog een vreemde nachtegaal geringd, de vogel had zowel kenmerken van de noordse (maten en kleur) als van de gewone (vleugelformule). In het gebied waar beide soorten voorkomen komen mengparen voor. Door de ringers werd gelijk gedacht aan een hybride noordse/gewone. Er werden diverse foto's gemaakt en door Kees Roselaar van de VU Amsterdam bekeken. Hij dacht ook aan een hybride, echter alleen DNA onderzoek had dit kunnen bevestigen.

Leo Hassing en Ben Hulsebos

Waarnemingen Oelemars t/m 2012

	Soort	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Code	
1	Parelduiker	x	x											Z	
2	Roodkeelduiker								x		x	x		Z	
3	Dodaars	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
4	Fuut	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
5	Roodhalsfuut				x	x	x	x	x	x	x	x		WA	
6	Geoorde Fuut			x	x	x	x	x	x	x	x			WA	
7	Kuifduiker												x	ZZ	
8	Aalscholver	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
9	Roerdomp												x	ZZ	
10	Kleine Zilverreiger					x	x			x				Z	
11	Grote Zilverreiger	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
12	Koereiger							x						ZZ	
13	Blauwe Reiger	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
14	Purperreiger						x			x				Z	
15	Flamingo							x						ZZ	
16	Heilige Ibis								x					ZZ	
17	Zwarte Ooievaar				x	x	x		x	x	x			Z	
18	Ooievaar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
19	Knobbelzwaan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
20	Wilde Zwaan	x	x	x	x							x	x	WA	
21	Kleine Zwaan	x	x	x	x							x	x	WA	
22	Zwarte Zwaan		x	x						x	x			Z	
23	Grote Canadese Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
24	Brandgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
25	Rotgans			x	x	x							x	WA	
26	Grauwe Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
27	Kolgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
28	Dwerggans													x	ZZ
29	Taigarietgans	x	x	x	x							x	x	Z	
30	Toendrarietgans	x	x	x	x						x	x	x	WA	
31	Kleine Rietgans		x	x							x	x	x	Z	
32	Sneeuwgans									x				ZZ	
33	Roodhalsgans													x	ZZ
34	Nijlgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
35	Indische Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
36	Keizergans					x								ZZ	
37	Casarca		x	x	x	x	x			x	x	x	x	WA	
38	Mandarijneend	x	x	x	x	x						x	x	WA	
39	Carolinaeend	x	x		x									Z	
40	Bergeend		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
41	Smient	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
42	Krakeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
43	Wintertaling	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	A	
44	Wilde Eend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
45	Pijlstaart	x	x	x	x	x					x	x	x	WA	
46	Zomertaling			x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA	
47	Slobeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
48	Krooneend			x	x	x		x	x				x	Z	
49	Tafeleend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	

	Soort	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Code
50	Kuifeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
51	Toppereend								x		x		x	Z
52	Witoogeend	x	x		x	x						x	x	Z
53	Ijseend											x		ZZ
54	Grote Zee-eend				x	x						x		Z
55	Zwarte Zee-eend				x							x		Z
56	Brielduiker	x	x	x	x	x	x		x	x		x	x	WA
57	Nonnetje	x	x	x	x	x						x	x	WA
58	Middelste Zaagbek				x	x						x		Z
59	Grote Zaagbek	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	WA
60	Zeearend		x							x	x			Z
61	Wespendief					x	x	x	x	x	x	x		WA
62	Zwarte Wouw				x	x	x	x	x		x			WA
63	Rode Wouw	x	x	x	x	x	x		x		x	x	x	WA
64	Bruine Kiekendief		x		x	x	x	x	x	x	x	x		WA
65	Blauwe Kiekendief	x	x	x	x	x	x				x	x	x	WA
66	Grauwe Kiekendief					x			x		x			Z
67	Havik	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
68	Sperwer	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
69	Buizerd	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
70	Ruigbootbuizerd		x		x	x						x		Z
71	Visarend				x	x	x	x	x	x	x	x		WA
72	Torenavalk	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
73	Smelleken			x	x	x	x				x	x		WA
74	Boomvalk				x	x	x	x	x	x	x			WA
75	Slechtvalk	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	WA
76	Roodpootvalk						x			x	x			Z
77	Patrijs	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
78	Kwartel						x	x	x	x				Z
79	Fazant	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
80	Waterral		x	x	x	x				x	x	x	x	WA
81	Waterhoen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
82	Meerkoet	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
83	Kraanvogel			x	x	x	x					x	x	WA
84	Kluut				x	x	x			x				Z
85	Scholekster			x	x	x	x	x	x	x	x	x		A
86	Griel								x	x				ZZ
87	Kleine Plevier				x	x	x	x	x	x	x			A
88	Bontbekplevier			x		x		x	x	x	x			WA
89	Goudplevier	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	WA
90	Zilverplevier				x				x	x	x	x		WA
91	Morinelplevier									x	x			Z
92	Kievit	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
93	Kanoet								x		x			Z
94	Drieteenstrandloper			x		x	x							Z
95	Kleine Strandloper								x	x	x			Z
96	Temmincks Strandl.						x	x		x	x			Z
97	Krombekstrandloper					x		x	x	x	x			WA
98	Bonte Strandloper			x	x	x	x		x	x	x	x	x	WA
99	Kemphaan			x	x	x	x		x	x	x	x		WA
100	Bokje	x		x	x						x	x	x	WA
101	Watersnip	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	WA

	Soort	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Code
102	Houtsnip			x						x	x		x	Z
103	Poelsnip										x			ZZ
104	Grutto			x	x	x	x	x	x					WA
105	Rosse Grutto									x	x	x		Z
106	Regenwulp			x	x	x	x		x	x	x	x		WA
107	Wulp	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
108	Zwarte Ruiter				x	x		x	x	x	x	x	x	WA
109	Tureluur			x	x	x	x	x	x	x	x			WA
110	Groenpootruiter			x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA
111	Witgat	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
112	Bosruiter				x	x	x		x	x	x		x	WA
113	Oeverloper				x	x	x	x	x	x	x		x	A
114	Steenloper					x				x	x	x		Z
115	Grauwe Franjepoot							x						ZZ
116	Middelste Jager										x			ZZ
117	Kleine Jager										x			ZZ
118	Dwergmeeuw			x		x	x			x	x	x	x	WA
119	Kokmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
120	Zwartkopmeeuw			x	x	x		x	x	x	x			WA
121	Stormmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
122	Kleine Mantelmeeuw		x	x	x	x	x	x	x	x	x			A
123	Grote Mantelmeeuw		x	x		x			x	x	x			WA
124	Zilvermeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
125	Geelpootmeeuw		x		x		x				x	x	x	WA
126	Pontische Meeuw			x	x	x	x		x	x			x	WA
127	Dwergstern						x							ZZ
128	Visdief				x	x	x	x	x	x	x			WA
129	Noordse Stern						x							ZZ
130	Zwarte Stern			x		x	x	x	x	x	x			WA
131	Reuzenster					x			x	x				Z
132	Holenduif	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
133	Houtduif	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
134	Turkse Tortel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
135	Zomertortel					x	x	x	x	x	x			WA
136	Koekoek					x	x	x	x	x	x			WA
137	Kuifkoekoek				x									ZZ
138	Steenuil		x	x	x	x			x	x	x	x	x	WA
139	Ransuil			x	x	x	x	x	x					WA
140	Bosuul	x	x	x				x		x			x	WA
141	Velduil										x	x		Z
142	Kerkuil									x				ZZ
143	Gierzwaluw					x	x	x	x	x				A
144	IJsvogel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
145	Hop										x			ZZ
146	Draaihals					x				x				Z
147	Kl. Bonte Specht	x		x	x	x		x	x	x	x	x	x	WA
148	Mid. Bonte Specht				x	x					x			Z
149	Gr. Bonte Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
150	Groene Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
151	Zwarte Specht		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	WA
152	Boomleeuwerik		x	x	x	x				x	x	x	x	WA
153	Veldleeuwerik	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A

	Soort	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Code
154	Strandleeuwerik		x								x	x		Z
155	Oeverzwaluw			x	x	x	x	x	x	x	x			ZA
156	Boerenzwaluw			x	x	x	x	x	x	x	x			ZA
157	Huiszwaluw			x	x	x	x	x	x	x	x			ZA
158	Boompieper			x	x	x	x	x	x	x	x			A
159	Graspieper	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
160	Waterpieper	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	WA
161	Oeverpieper			x							x	x		Z
162	Roodkeelpieper										x	x	x	Z
163	Duinpieper					x			x	x				Z
164	Gele Kwikstaart			x	x	x	x	x	x	x	x			A
165	Gr. Gele Kwikstaart	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
166	Witte kwikstaart	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
167	Pestvogel											x		ZZ
168	Winterkoning	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
169	Heggenmus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
170	Roodborst	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
171	Blauwborst			x					x	x				Z
172	Nachtegaal				x	x	x		x					Z
173	Zwarte Roodstaart			x	x	x	x	x	x	x	x	x		A
174	Gekraagde Roodst.			x	x	x	x	x	x	x	x			A
175	Paapje				x	x	x		x	x	x			WA
176	Roodborsttapuit	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
177	Tapuit			x	x	x	x			x	x	x		WA
178	Beflijster			x	x	x					x	x		Z
179	Merel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
180	Kramsvogel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
181	Zanglijster		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
182	Koperwiek	x	x	x	x	x	x				x	x	x	A
183	Grote Lijster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
184	Rietzanger								x	x				Z
185	Sprinkhaanzanger				x	x			x					Z
186	Bosrietzanger				x	x	x	x						WA
187	Kleine Karekiet				x	x	x	x	x	x				A
188	Spotvogel				x	x	x	x	x					WA
189	Braamsluiper				x	x	x	x	x	x				WA
190	Grasmus				x	x	x	x	x	x	x			A
191	Tuinfluter				x	x	x	x	x					A
192	Fluiter				x									ZZ
193	Zwartkop				x	x	x	x	x	x	x			ZA
194	Tijftjaf			x	x	x	x	x	x	x	x	x		ZA
195	Fitis			x	x	x	x	x	x	x				ZA
196	Goudhaan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
197	Vuurgoudhaan			x	x	x	x	x						Z
198	Grauwe Vliegenvang.					x	x	x	x					Z
199	Bonte Vliegenvanger				x	x	x	x						WA
200	Buidelmees				x	x			x					Z
201	Staartmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
202	Glanskop	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
203	Matkop	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
204	Kuifmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
205	Zwarte Mees		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA

	Soort	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Code
206	Pimpelmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
207	Koolmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
208	Boomklever	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
209	Boomkruiper	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
210	Taigaboomkruiper	x												ZZ
211	Wielewaal				x	x	x	x	x	x				WA
212	Klapekster		x		x						x	x	x	WA
213	Grauwe Klauwier									x	x			Z
214	Gaai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
215	Ekster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
216	Kauw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
217	Roek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
218	Zwarte kraai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
219	Bonte Kraai		x								x		x	Z
220	Spreeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
221	Huismus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
222	Ringmus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
223	Vink	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
224	Keep	x	x	x	x	x					x	x	x	A
225	Europese Kanarie			x				x	x	x	x	x	x	WA
226	Groenling	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
227	Putter	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
228	Sijs	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	A
229	Kneu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
230	Frater	x	x	x								x	x	Z
231	Kleine Barmsijs	x	x	x	x	x					x	x	x	WA
232	Grote Barmsijs	x	x	x	x	x					x	x	x	WA
233	Kruisbek	x		x	x			x	x	x	x	x	x	WA
234	Goudvink	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	A
235	Appelvink	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	WA
236	IJsgors	x	x								x	x	x	WA
237	Sneeuwgor		x								x	x	x	Z
238	Ortolaan								x	x				Z
239	Geelgor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
240	Rietgor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A

77 nieuwe kruisjes in 2012

Fotografie

pagina 2	Gierzwaluw	Wim v.d. Woning
pagina 4	Patrijs	Martin Bonte
pagina 5	aanhangerproject	Sander Wansing
pagina 6	aanhangerproject	Sander Wansing – Leo Hassing
pagina 7	vuurtoren Texel	Sander Wansing
pagina 7	Steppeklapekster	Wim v.d. Woning
pagina 8	Pestvogel	Hans Verhoeven
pagina 8	Watersnip	Ronald Kamphuis
pagina 13	Huiszwaluw	Hans Verhoeven
pagina 14	Boerenzwaluw	Rinus Baayens
pagina 15	Orpheusspotvogel	Leo Hassing
pagina 15	Snor	Harrie Linckens
pagina 21	Zwarte Mees	Rinus Baayens
pagina 22	Koolmees	Harrie Linckens
pagina 23	nestkast Steenuil	Friso Koop
pagina 24	Steenuil	Friso Koop
pagina 26	Ooievaar	Wolfgang Waanders
pagina 32	Grauwe Klauwier	Wim v.d. Woning
pagina 32	Roodhalsfuut	Hans Verhoeven
pagina 34	Oelemars	Ben Hulsebos
pagina 36	Zwarte Zee-eend	Ronald Kamphuis
pagina 37	Klapekstertelling	Ben Hulsebos
pagina 38	Klapekster	Angelique Lamme
pagina 40	Grauwe Franjepoot	Marcel van Os
pagina 45	Slechtvalk	Wim v.d. Woning
pagina 46	telpost Oelemars	Sander Wansing
pagina 47	Houtduiventrek op de telpost	Sander Wansing
pagina 50	Kalheupink	Rudi Lanjouw
pagina 51	werkoctend Oelemars	Ben Hulsebos
pagina 55	Zwarte Specht	Wim v.d. Woning
pagina 56	Bonte Vliegenvanger	Wolfgang Waanders
pagina 61	de Welp	Sander Wansing
pagina 63	Koraaljuffer	Martin Bonte
pagina 63	Kleine IJsvogelvlinder	Wolfgang Waanders
pagina 64	Grijsbandspanner	Leo Hassing
pagina 64	Walstropijlstaart	Harrie Linckens
pagina 65	Nachtvlindernacht	Dinant Wes
pagina 67	Grote Canadese Gans	Cor Bleijenberg
pagina 72	Krombekstrandloper	Ronald Kamphuis
pagina 73	Roerdomp	Hans Verhoeven

